

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

ગુજરાત હાઈકોર્ટ, અમદાવાદ

વિશેષ દીવાની અરજી નંબર ૧૫૬૪૭/૨૦૧૫

સાથે

વિશેષ દીવાની અરજી નંબર ૧૫૬૪૮/૨૦૧૫

સાથે

વિશેષ દીવાની અરજી નંબર ૧૫૬૫૦/૨૦૧૫

સાથે

વિશેષ દીવાની અરજી નંબર ૧૫૬૫૧/૨૦૧૫

મંજૂરી અને સહી માટે:

માનનીય શ્રી ન્યાયમૂર્તિ સી. એલ. સોની

સહી/—

=====

૧	શું સ્થાનિક સમાચારપત્રોના પત્રકારોને ચુકાદો જોવાની મંજૂરી આપવામાં આવી શકે છે?	ના
૨	રિપોર્ટર્સને સંદર્ભિત કરવાં કે નહિ?	હા.
૩	શું ન્યાયમૂર્તિઓ ચુકાદાની ઉચિત નકલ જોવા માંગે છે?	ના.
૪	શું આ કેસમાં ભારતનું બંધારણ અથવા તે હેઠળ કરવામાં આવેલા કોઈ આદેશના અર્થઘટને સંબંધિત કાયદાનો કોઈ નોંધપાત્ર પ્રશ્નનો સમાવેશ થાય છે ?	ના.

=====

અક્ષાતા શિપિંગ એસ. એ.

વિરુદ્ધ

પીપાવાવ ડિક્લેન્સ અને ઓફ્શોર એન્જિનિયરિંગ કંપની લિમિટેડ & ૧

=====

ઉપસ્થિતિ :

અરજદાર (ઓ) નંબર ૧ માટે વકીલ શ્રી વિભોર ચેપ્લોટ સાથે વકીલ શ્રી અમિત લાધા સાથે શ્રી હાર્ડિક પી. મોડ સાથે વરિષ્ઠ વકીલ શ્રી આર. એસ. સંજનવાલા.

સામવાળા(ઓ) નંબર ૧ – ૨ માટે શાર્દૂલ અમરચંદ મંગળદાસ એન્ડ કંપની
માટે એડવોકેટ્સ શ્રી તેજસ ડી. કારિયા, શ્રી નિરાગ પાઠક, કુમારી ગ્રીષ્મા
આહુજા અને શ્રી શાલીન જાની.

=====

કોરમ: માનનીય શ્રી ન્યાયમૂર્તિ સી. એલ. સોની

તારીખ:૧૯/૦૯/૨૦૧૭

સામાન્ય મૌખિક ચુકાદો

૧. વર્તમાન અરજીઓમાં ઉઠાવવામાં આવેલો સામાન્ય મુદ્દો એ છે કે જિલ્લા
અદાલત, અમરેલીમાં પ્રતિવાદી દ્વારા આબિટ્રેશન એન્ડ કન્સીલીએશન એક્ટ,
૧૯૯૬ (જેને 'ધ એક્ટ' તરીકે ઓળખવામાં આવે છે) ની કલમ ૩૪ હેઠળ દાખલ
કરવામાં આવેલી અરજીઓ અનુક્રમે પરચુરણ સિવિલ એપ્લિકેશન નંબર
૧૫/૨૦૧૪ થી ૧૮/૨૦૧૪ ટકવાપાત્ર હોવા અંગેનો છે.

૨. ટૂંકમાં જણાવવા માટે, પ્રતિવાદીએ ગુજરાતના પીપાવાવ ખાતે 'જહાજ' ની
રચના, નિર્માણ વગેરે માટે દરેક અરજદાર સાથે ૬/૧૨/૨૦૦૬ પર જહાજ

નિર્માણ કરાર કર્યો હતો, જેથી તે દરેક અરજદારને પહોંચાડી શકાય અને વેચી શકાય, જે અરજદારો ખરીદી કરવા અને સ્વીકારવા માટે સંમત થયા હતા.કરારમાં પ્રતિવાદીને 'બિલ્ડર' તરીકે ઓળખવામાં આવે છે અને દરેક અરજીના અરજદારને 'ખરીદનાર' તરીકે ઓળખવામાં આવે છે.કરારની શરતો, શરતો અને તમામ કલમો સમાન છે અને તેથી, સુવિધા માટે, પ્રથમ અરજી સાથે મૂકવામાં આવેલા કરારની નકલની તપાસ કરવામાં આવશે તેમાં કોઈ વિવાદ નથી.જ્યારે પક્ષો વચ્ચે કરાર કરવામાં આવ્યો ત્યારે મધ્યસ્થી કરાર નીચે મુજબ હતો:

“લેખ XII-આર્બિટ્રેશન

૧. વર્ગીકરણ સોસાયટીનો નિર્ણય:

જો VESSEL ની રચના અને/અથવા બાંધકામ, તેની મશીનરી અને સાધનો, અને/અથવા સામગ્રી અને/અથવા તેની કારીગરી અને/અથવા તેના સંદર્ભમાં, અને/અથવા મશીનરી, સાધનો અને કામગીરીના સંદર્ભમાં અને/અથવા આ કરાર અથવા સ્પષ્ટીકરણોના અર્થઘટનના સંદર્ભમાં પક્ષો વચ્ચે કોઈ વિવાદ ઊભો થાય, તો પક્ષો પરસ્પર સમજૂતી દ્વારા વિવાદને વર્ગીકરણ સોસાયટી અથવા આવા અન્ય નિષ્ણાતને મોકલી શકે છે જે

અહીંના પક્ષો વચ્ચે પરસ્પર સંમત થઈ શકે છે, અને જેનો નિર્ણય અહીંના પક્ષો પર અંતિમ, નિર્ણાયક અને બંધનકર્તા રહેશે.

૨. આબિટ્રેશનની કાર્યવાહી:

જો અહીંના પક્ષો આ લેખના ક્લારા ૧ અનુસાર વિવાદનું સમાધાન કરવા માટે સંમત ન થાય અને/અથવા પક્ષો વચ્ચે અને આ કરાર અથવા તેના ૨૬ અથવા તેમાંની કોઈપણ શરતને લગતા કોઈપણ પ્રકારના અન્ય વિવાદની સ્થિતિમાં, આવા વિવાદને અંગ્રેજી કાયદા હેઠળ લંડનમાં લવાઈ સમક્ષ રજૂ કરવામાં આવશે. મધ્યસ્થી અંગ્રેજી ભાષામાં હાથ ધરવામાં આવશે અને તેને ગુપ્ત રાખવામાં આવશે. દરેક પક્ષ એક મધ્યસ્થીની નિમણૂક કરશે અને જો તેઓ સહમત ન થઈ શકે, તો આ રીતે નિયુક્ત બે મધ્યસ્થી એક પંચની નિમણૂક કરશે.

જો બે આબિટ્રેટર બીજા આબિટ્રેટરની નિમણૂક પછી વીસ (૨૦) દિવસની અંદર પંચ પર સંમત થવામાં અસમર્થ હોય, તો ઉપરોક્ત બે આબિટ્રેટરમાંથી કોઈ એક ત્રીજા આબિટ્રેટરની નિમણૂક કરવા માટે લંડન મેરીટાઈમ આબિટ્રેટર્સ એસોસિએશનના પ્રમુખ અથવા

વધુ પરિષ્ઠ અધિકારીને અરજી કરી શકે છે, અને ત્રણ આબિટ્રેટર આબિટ્રેશન બોર્ડની રચના કરશે.

આવી આબિટ્રેશન ઇંગ્લિશ આબિટ્રેશન એક્ટ ૧૯૯૬ની જોગવાઈઓ અથવા હાલમાં અમલમાં રહેલા કોઈપણ વૈધાનિક ફેરફાર અથવા તેના પુનઃ અધિનિયમન અનુસાર અને લંડન મેરીટાઈમ આબિટ્રેટર્સ એસોસિએશનના તે સમયે અમલમાં રહેલા નિયમો અનુસાર રહેશે.

કોઈપણ પક્ષ અન્ય પક્ષને નોટિસ આપીને આવા કોઈપણ વિવાદની આબિટ્રેશનની માંગ કરી શકે છે. અહીંના કોઈપણ પક્ષ દ્વારા લવાઈ માટેની કોઈપણ માંગમાં આવા પક્ષ દ્વારા નિયુક્ત લવાઈનું નામ જણાવવું પડશે અને ખાસ કરીને તે પ્રશ્ન અથવા પ્રશ્નો પણ જણાવવા પડશે કે જેના માટે આવા પક્ષ લવાઈની માંગ કરી રહ્યો છે.

લવાઈ માટેની આવી માંગ પ્રાપ્ત થયાના સત્તર (૧૭) દિવસની અંદર, અન્ય પક્ષ બદલામાં બીજા લવાઈની નિમણૂક કરશે અને લવાઈની માંગ કરતા પક્ષને આવી નિમણૂકની લેખિત નોટિસ

આપશે.જો કોઈ પક્ષ અન્ય પક્ષ દ્વારા આર્બિટ્રેશનની માંગ પ્રાપ્ત થયાના સત્તર (૧૭) દિવસની અંદર ઉપરોક્ત મધ્યસ્થીની નિમણૂક કરવામાં નિષ્ફળ જાય, તો મધ્યસ્થીની નિમણૂક કરવામાં નિષ્ફળ રહેલા પક્ષે તેના પોતાના મધ્યસ્થી તરીકે સ્વીકાર કર્યો હોવાનું માનવામાં આવશે, મધ્યસ્થીની માંગ કરતા પક્ષ દ્વારા નિયુક્ત મધ્યસ્થી અને મધ્યસ્થી આ એકમાત્ર મધ્યસ્થી સમક્ષ આગળ વધશે જે એકલા જ આવી સ્થિતિમાં મધ્યસ્થી બોર્ડની રચના કરશે.

મધ્યસ્થીઓ અને/અથવા પંચનો એવોર્ડ અંતિમ રહેશે અને બંને પક્ષો માટે બંધનકર્તા રહેશે.

૩. એવોર્ડની સૂચના:

આ એવોર્ડ તરત જ ખરીદનાર અને બિલ્ડરને ટેલિફોન અથવા લેખિતમાં પુષ્ટિ કરાયેલ ઈ-મેલ દ્વારા આપવામાં આવશે.

૪. ખર્ચ:

આબિટ્રેશન બોર્ડ નક્કી કરશે કે કયા પક્ષ આબિટ્રેશનનો ખર્ચ અથવા આવા ખર્ચનો હિસ્સો ઉઠાવશે જે દરેક પક્ષ ઉઠાવશે.ઉપરોક્ત હોવા છતાં, દરેક પક્ષ આબિટ્રેશન બોર્ડ સમક્ષ પોતાના સાક્ષીઓ અને પુરાવા રજૂ કરવાનો ખર્ચ ઉઠાવશે.

પ. કોર્ટમાં પ્રવેશ:

આબિટ્રેશનના ચુકાદાને માન આપવામાં કોઈ પણ પક્ષ દ્વારા નિષ્ફળતાના કિસ્સામાં, ચુકાદો તેના અધિકારક્ષેત્ર ધરાવતી કોઈપણ યોગ્ય અદાલતમાં દાખલ કરી શકાય છે.

ડ. ડિલિવરીની તારીખમાં ફેરફાર:

વી. ઇ. એસ. એસ. ઇ. એલ. ની ડિલિવરી પહેલાં બનતી બાબતોમાંથી ઉદ્ભવતા કોઈપણ વિવાદના આબિટ્રેશનના સંદર્ભની સ્થિતિમાં, એવોર્ડમાં ડિલિવરી તારીખની કોઈપણ મુલતવીનો સમાવેશ થઈ શકે છે જે આબિટ્રેશન બોર્ડને યોગ્ય લાગે છે."

પાછળથી, કરારમાં સુધારો કરવામાં આવ્યો હતો અને આબિટ્રેશન કલમને નીચેની આબિટ્રેશન કલમ દ્વારા બદલવામાં આવી હતી:—

“કલમ XII—આબિટ્રેશન

૧. વર્ગીકરણ સોસાયટીનો નિર્ણય:

જો VESSEL ની રચના અને/અથવા બાંધકામ, તેની મશીનરી અને સાધનો, અને/અથવા સામગ્રી અને/અથવા તેની કારીગરી અને/અથવા તેના સંદર્ભમાં, અને/અથવા મશીનરી, સાધનો અને કામગીરીના સંદર્ભમાં અને/અથવા આ કરાર અથવા સ્પષ્ટીકરણોના અર્થઘટનના સંદર્ભમાં પક્ષો વચ્ચે કોઈ વિવાદ ઊભો થાય, તો પક્ષો પરસ્પર સમજૂતી દ્વારા વિવાદને વર્ગીકરણ સોસાયટી અથવા આવા અન્ય નિષ્ણાતને મોકલી શકે છે જે અહીંના પક્ષો વચ્ચે પરસ્પર સંમત થઈ શકે છે, અને જેનો નિર્ણય અહીંના પક્ષો પર અંતિમ, નિર્ણાયક અને બંધનકર્તા રહેશે.

૨. આબિટ્રેશનની કાર્યવાહી:

જો અહીંના પક્ષો આ કલમના ફક્ત ૧ અનુસાર વિવાદનું સમાધાન કરવા માટે સંમત ન થાય તો પક્ષો સંમત થાય છે કે આ કરાર હેઠળ અથવા તેના સંબંધમાં કોઈપણ વિવાદ ઇંગ્લેન્ડના કાયદા અનુસાર અને સિંગાપોર ઇન્ટરનેશનલ આર્બિટ્રેશન સેન્ટર (એસ. આઈ. એ. સી.) ના અમલમાં રહેલા નિયમો અનુસાર સિંગાપોરમાં આર્બિટ્રેશન સમક્ષ રજૂ કરવામાં આવશે. સંદર્ભ ત્રણ મધ્યસ્થીને આપવામાં આવશે. કોઈપણ પક્ષ મધ્યસ્થીની નિમણૂક કરીને વિવાદનો સંદર્ભ આપી શકે છે, અને તે સૂચનાના ૧૪ કેલેન્ડર દિવસની અંદર અન્ય પક્ષને તેના પોતાના મધ્યસ્થીની નિમણૂક કરવાની વિનંતી કરીને અન્ય પક્ષને લેખિતમાં આવી નિમણૂકની સૂચના મોકલી શકે છે. આ રીતે નિયુક્ત બે મધ્યસ્થીઓ ત્રીજા મધ્યસ્થીની નિમણૂક કરશે અને આ રીતે નિયુક્ત ત્રણ મધ્યસ્થીઓ મધ્યસ્થી ટ્રિબ્યુનલ ("આર્બિટ્રેશન ટ્રિબ્યુનલ") ની રચના કરશે, જો કે અન્ય પક્ષ તેના પોતાના મધ્યસ્થીની નિમણૂક નહીં કરે અને નોટિસ આપે કે તેણે ૧૪ દિવસની અંદર આપું કર્યું છે, તો વિવાદને મધ્યસ્થીમાં મોકલતો પક્ષ અન્ય પક્ષને વધુ અગાઉની નોટિસની જરૂરિયાત વિના, તેના મધ્યસ્થીને એકમાત્ર મધ્યસ્થી તરીકે નિયુક્ત કરી શકે છે અને તે મુજબ અન્ય પક્ષને

સલાહ આપશે.એકમાત્ર મધ્યસ્થી/આર્બિટ્રેશન ટ્રિબ્યુનલનો ચુકાદો (જે પણ કેસ હોય) તમામ પક્ષો માટે બંધનકર્તા રહેશે.”

અરજદારો ભારતની બહારના પક્ષો હોવાથી, અરજદારો અને પ્રતિવાદી વચ્ચેનો મધ્યસ્થી કરાર કાયદાની કલમ ૨ (એફ) ના અર્થમાં આંતરરાષ્ટ્રીય વાણિજ્યિક મધ્યસ્થી છે.

કરારની કલમ XX નીચે મુજબ હતી:—

“પક્ષો સંમત થાય છે કે આ કરારની માન્યતા અને અર્થઘટન અને અથવા દરેક કલમ અને તેના ભાગનું સંચાલન અંગ્રેજી કાયદા દ્વારા કરવામાં આવશે.”

૩. કરારના સંબંધમાં પક્ષો વચ્ચે વિવાદ ઊભો થયો હોવાથી, મધ્યસ્થી સિંગાપોરમાં યોજાઈ હતી.મધ્યસ્થીઓએ અરજદારો દ્વારા ઉઠાવવામાં આવેલા પ્રારંભિક મુદ્દા પર ૨૦/૧૨/૨૦૧૨ પર તેમના પ્રથમ આંશિક ચુકાદાઓ આપ્યા હતા "શું અરજદારો નીચેની તારીખો પર કલમ VIII.૪ અનુસાર જહાજ નિર્માણ કરારને સમાપ્ત કરવા માટે હકદાર હતા, પછી ભલેને કોઈપણ સ્વીકાર્ય વિલંબ થયો હોય?"

હલ પી૦૧૧ ૧૦મી ડિસેમ્બર ૨૦૧૧

હલ પી૦૧૨ ૧૯મી ડિસેમ્બર ૨૦૧૧

હલ પી૦૧૩ ૭મી માર્ચ ૨૦૧૨

હલ પી૦૧૪ ૧૨મી માર્ચ ૨૦૧૨

મધ્યસ્થીઓએ એવું માન્યું હતું કે અરજદારો જહાજોની ડિલિવરીમાં વિલંબના આધારે કરારને સમાપ્ત કરવાનો હકદાર છે.

૪. ત્યારબાદ મધ્યસ્થીઓએ સિંગાપોરમાં ૨૪/૯/૨૦૧૩ પર બીજો આંશિક ચુકાદો આપ્યો, જ્યાં કરારના ઉદ્ધન માટે નુકસાની માટે પ્રતિવાદીના દાવા હેઠળ બરતરફ કરવામાં આવ્યો હતો અને પ્રતિવાદીને કરારની સમાપ્તિ પહેલાં અરજદારો દ્વારા કરવામાં આવેલી અગાઉથી ચૂકવણીની ચૂકવણી કરવા માટે જવાબદાર ઠેરવવામાં આવ્યો હતો. ત્યારબાદ પ્રતિવાદીએ કાયદાની કલમ ૩૪ હેઠળ ઉપર ઉલ્લેખિત ચાર અરજીઓ દાખલ કરી હતી જેમાં બીજા આંશિક એવોર્ડરોને આ આધાર પર અલગ રાખવાની માંગ કરવામાં આવી હતી કે તેઓ ભારતની જાહેર નીતિની વિરુદ્ધ છે કારણ કે શરૂઆતથી કરાર ગેરકાયદેસરતાથી દૂષિત હતા. આવી અરજીઓ શરૂઆતમાં વિદ્વાન બીજા અધિક જિલ્લા ન્યાયાધીશ રાજુલાની અદાલતમાં દાખલ કરવામાં આવી હતી, જો કે સિવિલ પ્રોસિજર કોડ,

૧૯૦૮ ('કોડ') ના આદેશ VII નિયમ ૧૦ હેઠળ પરત કરવામાં આવી હતી જેથી તેમને મુખ્ય સિવિલ જજ, રાજુલા સમક્ષ રજૂ કરી શકાય.જો કે, અરજીઓ પરત કરવાના આદેશોને ઓર્ડર નંબર ૪૬૦/૨૦૧૩ અને સંલગ્ન અપીલ દ્વારા અપીલ દાખલ કરીને આ અદાલત સમક્ષ પડકારવામાં આવ્યો હતો.આ અદાલતે બીજા અધિક જિલ્લા ન્યાયાધીશ, રાજુલા દ્વારા પસાર કરાયેલા આદેશોને રદ કર્યો અને જિલ્લા ન્યાયાધીશને મર્યાદાનો મુદ્દો ઉઠાવ્યા વિના અરજીઓ નોંધવા નિર્દેશ આપ્યો.ત્યારબાદ પ્રતિવાદીએ ચુકાદાના અમલીકરણ સામે વચગાળાના સ્ટે માટે અરજીઓ કરી હતી, જે વિદ્વાન વધારાના જિલ્લા ન્યાયાધીશ, રાજુલા દ્વારા ૧૬/૬/૨૦૧૪ ના આદેશ દ્વારા મંજૂર કરવામાં આવી હતી. તે પછી, અરજદારોએ કલમ ૩૪ અરજીઓને બરતરફ/નકારી કાઢવા માટે આંક ૧૯ પર અરજીઓ દાખલ કરી હતી કારણ કે પક્ષકારોએ સિંગાપોરને આબિટ્રેશનની બેઠક તરીકે પસંદ કર્યું છે અને આબિટ્રેશનની કાર્યવાહીમાં અંગ્રેજી કાયદાને લાગુ કરવા માટે સંમત થયા છે અને સમગ્ર આબિટ્રેશન દરમિયાન, પ્રતિવાદીએ સ્વીકાર્યું હતું કે કોઈપણ એવોર્ડને કોઈપણ પડકાર માત્ર સિંગાપોરની અદાલતોમાં જ લાવવો જોઈએ અને આમ અધિનિયમના ભાગ-૧ ને પક્ષો વચ્ચેના કરાર દ્વારા બાકાત રાખવામાં આવે છે.પ્રતિવાદીએ ઉપરોક્ત અરજીઓનો જવાબ દાખલ કર્યા પછી, આંક ૨૬ ખાતે અરજીઓ દાખલ કરી હતી જેમાં આંક ૧૯ ખાતે અરજદારો દ્વારા પસંદ કરવામાં આવેલી અરજીઓને નકારી કાઢવાની માંગ કરવામાં આવી હતી અને પ્રથમ તેની અરજીઓ આંક ૨૬ નક્કી કરવા માટે પ્રાર્થના કરી હતી.બીજા

વધારાના જિલ્લા ન્યાયાધીશ, રાજુલાએ આંક ૨૬ ખાતે અરજીને મંજૂરી આપી અને આંક ૧૯ ખાતેની અરજીઓને ૨૮/૮/૨૦૧૫ ના આદેશો દ્વારા ફગાવી દીધી.

૫. ભારતના બંધારણની કલમ ૨૨૭ હેઠળ દાખલ કરવામાં આવેલી હાલની અરજીઓમાં કરવામાં આવેલી સમાન વિનંતીઓ નીચે મુજબ છે:—

ક) માનનીય અદાલત ઉત્પ્રેષણ રિટ અથવા પ્રમાણપત્રની પ્રકૃતિમાં રિટ અથવા કેસની નોંધ માટે બોલાવતી અન્ય કોઈ યોગ્ય રિટ, આદેશ અથવા નિર્દેશ જારી કરવા માટે ખુશ થાય અને તેની કાયદેસરતા અને માન્યતામાં ગયા પછી, રાજુલા, અમ્રેલી જિલ્લા, ગુજરાતના વિદ્વાન સિવિલ ન્યાયાધીશને આ બાબતમાં તેના અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ ન કરવા અને આર્બિટ્રેશન એન્ડ કન્સિલીએશન એક્ટ, ૧૯૯૬ ની કલમ ૩૪ હેઠળ પ્રતિવાદી દ્વારા દાખલ કરેલી અરજીને બરતરફ કરવા નિર્દેશ આપે;

એએ) આ માનનીય અદાલત કદાચ રાજુલા ખાતેના વિદ્વાન જિલ્લા ન્યાયાધીશ, અમરેલીને મધ્યસ્થી અને સમાધાન અધિનિયમ, ૧૯૯૬ ની કલમ ૩૪ હેઠળ દાખલ કરાયેલ પરચુરણ દીવાની

અરજી નંબર ૧૬/૨૦૧૪ ધ્યાને લેવી અને/અથવા ચુકાદો આપવા પર પ્રતિબંધ મૂકતો પ્રતિબંધ અને/અથવા અન્ય કોઈ યોગ્ય રિટ, આદેશ અથવા નિર્દેશ જારી કરવા માટે તૈયાર થઈ શકે છે અને રાજુલા ખાતેના વિદ્વાન જિલ્લા ન્યાયાધીશ, અમરેલીને ઉપરોક્ત અરજીનો નિકાલ કરવા માટે નિર્દેશ આપી શકાય છે કારણ કે તે યોગ્ય નથી.

(ખ) આ માનનીય અદાલત ૨૮ ઓગસ્ટ, ૨૦૧૫ના રોજ રાજુલા, અમરેલી જિલ્લાના વિદ્વાન જિલ્લા ન્યાયાધીશના આદેશને રદ કરીને ૧૭ એપ્રિલ, ૨૦૧૫ના રોજ પ્રતિવાદીની અરજીને મંજૂરી આપે અને અધિકારક્ષેત્રને પડકારતી અરજીને નકારી કાઢે.

સી) આ માનનીય અદાલત મૂળ અરજીની સુનાવણી અને અંતિમ નિકાલ સુધી એવોર્ડના સંચાલન, અમલીકરણ, અમલ અને/અથવા અમલીકરણ પર રોક લગાવતા રાજુલા, અમરેલી જિલ્લાના વિદ્વાન જિલ્લા ન્યાયાધીશના વચગાળાના આદેશને રદ કરવા માટે ખુશ થઈ શકે છે;

ડી) પ્રાર્થનાની શરતો તરીકે વચગાળાની અને વચગાળાની રાહત કલમ
(એ), (બી) અને (સી);

(ઈ) ".

ક. અરજદારોએ અરજીઓના કારણ શીર્ષકમાં બંધારણની કલમ ૨૨૬ ઉમેરવા માટે મુસદ્દો સુધારો રજૂ કર્યો હતો, જેમાં રજિસ્ટ્રાર, જિલ્લા અદાલત, અમરેલીને પક્ષ પ્રતિવાદી નંબર ૨ તરીકે ઉમેરવામાં આવ્યો હતો અને અરજી કરવા માટે એક ફકરો નંબર ૨૪ (એ) ઉમેરવામાં આવ્યો હતો કે જિલ્લા અદાલતમાં કાયદાની કલમ ૩૪ હેઠળ આર્બિટ્રેશન એવોર્ડની માન્યતાની તપાસ કરવા અને/અથવા ચુકાદો આપવા માટે અંતર્નિહિત અધિકારક્ષેત્રનો અભાવ હોવાથી, પ્રતિવાદી દ્વારા પસંદ કરેલી કલમ ૩૪ અરજીઓને ધ્યાનમાં લેવા અથવા ચુકાદો ન આપવા માટે વિદ્વાન ન્યાયાધીશને પ્રતિષેધ રિટ જારી કરવી જરૂરી છે.અરજદારોએ કલમ ૩૪ અરજીઓ ધ્યાને લેવી અને/અથવા ચુકાદો આપવાથી વિદ્વાન ન્યાયાધીશને રોકવા માટે પ્રતિષેધ રિટ અથવા અન્ય કોઈ યોગ્ય નિર્દેશ અને/અથવા આદેશ જારી કરવા અને માન્ય ન હોય તેવી અરજીઓનો નિકાલ કરવા માટે વિદ્વાન ન્યાયાધીશને નિર્દેશ આપવા વિનંતી કલમ ૨૮ (એએ) દાખલ કરીને પ્રાર્થના કલમમાં સુધારાની દરખાસ્ત પણ કરી હતી.વર્તમાન અરજીઓમાં પસાર કરાયેલા ૨૬/૮/૨૦૧૬ ના આદેશ દ્વારા ડ્રાફ્ટ સુધારાને

મંજૂરી આપવામાં આવી હતી.પરંતુ આવા આદેશને લેટર્સ પેટન્ટ અપીલ નંબર ૨૩/૨૦૧૭ થી ૨૭/૨૦૧૭ માં રદ કરવામાં આવ્યો હતો, જેની સામે અરજદારોએ અપીલ નંબર ૧૬૮૯૨-૧૬૮૯૫/૨૦૧૭ માટે વિશેષ રજાને પસંદ કરીને માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતનો સંપર્ક કર્યો હતો.જો કે, અપીલ માટે આવી વિશેષ રજાનો નિકાલ કરવામાં આવ્યો હતો કારણ કે ઉચ્ચ અદાલત આ બાબતને હાથ ધરશે અને શક્ય તેટલી ઝડપથી તેનો નિકાલ કરશે તેવા અવલોકનો સાથે આગ્રહ ન રાખ્યો. આમ, પ્રતિષેધ રિટ બહાર પાડવા અને કારણ શીર્ષકમાં બંધારણની કલમ ૨૨૬ ઉમેરવાની પ્રાર્થના માટે પ્રસ્તાવિત સુધારાને મંજૂરી નથી.

૭. અરજદારો વતી વકીલ શ્રી હાર્દિક મોધ સાથે હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલ શ્રી રાશેશ સંજનવાલાએ રજૂઆત કરી હતી કે અરજીઓના પેરા ૨૮ (એ) માં કરવામાં આવેલી વિનંતીની પ્રકૃતિને ધ્યાનમાં રાખીને, આ અદાલત હજી પણ બંધારણની કલમ ૨૨૭ સાથે કલમ ૨૨૬ હેઠળ દાખલ કરવામાં આવેલી અરજીઓ પર વિચાર કરી શકે છે કારણ કે તે અરજીઓનું નામકરણ નથી, પછી ભલે તે બંધારણની કલમ ૨૨૬ અને ૨૨૭ હેઠળ હોય, પરંતુ અરજીમાં કરવામાં આવેલી દલીલો અને રાહતની પ્રકૃતિ પર, કોર્ટ નક્કી કરે છે કે કઈ જોગવાઈઓ હેઠળ તે તેની સત્તાઓનો ઉપયોગ કરશે.તેથી શ્રી સંજનવાલાએ વિનંતી કરી હતી કે અરજીઓના પેરા ૨૮ (એ) માં વિનંતી કરવામાં આવેલી રાહતની પ્રકૃતિને

ધ્યાનમાં રાખીને કોર્ટ બંધારણની કલમ ૨૨૬ હેઠળ પણ અરજીઓ પર વિચાર કરી શકે છે.

૮. વિદ્વાન પરિષ્ઠ વકીલ શ્રી સંજનવાલાની ઉપરોક્ત રજૂઆત સામે, પ્રતિવાદી વતી શાર્દુલ અમરચંદ મંગલદાસ એન્ડ કંપની વતી વિદ્વાન વકીલ શ્રી તેજસ કારિયાએ રજૂઆત કરી હતી કે અરજીઓમાં કરવામાં આવેલી દલીલોના સંદર્ભમાં પેરા ૨૮ (એ) માં વિનંતી કરવામાં આવેલી રાહતને ધ્યાનમાં રાખીને, અરજીઓ પર બંધારણની કલમ ૨૨૭ હેઠળ જ વિચાર કરી શકાય છે. તેમણે રજૂઆત કરી હતી કે અરજદારો અરજીઓના કારણ શીર્ષકમાં કલમ ૨૨૬ ઉમેરવા અને પ્રતિષેધ રિટ જારી કરવા માટે વિનંતી કરવા માટે અરજીઓમાં સુધારો કરવામાં નિષ્ફળ ગયા હોવાથી, હવે અરજદારો માટે વિનંતી કરવા માટે ખુલ્લું નથી કે અરજીઓ હજુ પણ અરજીઓના પેરા ૨૮ (એ) માં કરવામાં આવેલી વિનંતી માટે ભારતના બંધારણની કલમ ૨૨૬ હેઠળ વિચારણા કરી શકાય. શ્રી કારિયાએ કોર્ટને ઉપરોક્ત ઉલ્લેખિત લેટર્સ પેટન્ટ અપીલ્સમાં પસાર કરાયેલા ચુકાદા અને આદેશ પર લઈ ગયા છે કે માનનીય લેટર્સ પેટન્ટ બેન્ચે અરજીઓમાંના દાવાઓ અને રાહત માટે વિનંતી કરી હતી કે સૂચિત સુધારા જરૂરી ન હતા.

૯. કોર્ટને જાણવા મળ્યું છે કે જ્યારે અરજદારોને અરજીઓમાં સુધારો કરવાની મંજૂરી નથી, ત્યારે બંધારણની કલમ ૨૨૬ હેઠળ દાખલ કરવામાં આવેલી

અરજીઓને ધ્યાનમાં લેવાની મંજૂરી નથી.શ્રી સંજનવાલાની દલીલ કે જો અરજીઓને બંધારણની કલમ ૨૨૬ હેઠળ નામ આપવામાં ન આવે તો પણ કોર્ટ તેમને બંધારણની કલમ ૨૨૬ હેઠળ સ્વીકારી શકે છે કારણ કે પેરા ૨૮ (એ) માં સમાવિષ્ટ વિનંતીને અરજીઓમાં કરવામાં આવેલા દાવાઓની પ્રકૃતિથી સ્વતંત્ર ગણી શકાય નહીં.જ્યારે અરજદારોને પ્રતિષેધ રિટ જારી કરવા માટેની વિનંતીનો સમાવેશ કરવા માટે સુધારાનો ઇનકાર કરવામાં આવે છે, ત્યારે પેરા ૨૮ (એ) માં જે રહે છે તે ઉત્પ્રેષણ રિટ જારી કરવાની વિનંતી છે.પરંતુ, આવી પ્રમાણપત્ર કલમ ૨૨૬ હેઠળ જારી કરી શકાતી નથી જ્યારે અરજીઓમાંના દાવાઓ નીચેની અદાલત દ્વારા પસાર કરાયેલા ન્યાયિક આદેશ સામે ફરિયાદ કરે છે.

૧૦. ઉપરોક્ત બાબતોને ધ્યાનમાં રાખીને, વિદ્વાન પરિષ્ઠ વકીલ શ્રી સંજનવાલા દ્વારા ઉઠાવવામાં આવેલી દલીલને સ્વીકારવી શક્ય નથી કે આ અદાલત હજુ પણ પેરા ૨૮ (એ) માં કરવામાં આવેલી વિનંતીના સંદર્ભમાં બંધારણની કલમ ૨૨૬ હેઠળની અરજીઓ પર વિચાર કરી શકે છે.આમ, અરજીઓ પર બંધારણની કલમ ૨૨૭ હેઠળ જ વિચાર કરવામાં આવે છે.

૧૧. જાણીતા પરિષ્ઠ વકીલ શ્રી સંજનવાલાએ રજૂઆત કરી હતી કે પક્ષકારો વચ્ચેના આર્બિટ્રેશન કરાર મુજબ, નિઃ શંકપણે આર્બિટ્રેશનનું કેન્દ્ર સિંગાપોરમાં હતું અને આર્બિટ્રેશનની કાર્યવાહી અંગ્રેજી કાયદાને લાગુ કરીને અને સિંગાપોર

આંતરરાષ્ટ્રીય આર્બિટ્રેશન કેન્દ્રના નિયમો (જેને 'એસ. આઈ. એ. સી.' તરીકે ઓળખવામાં આવે છે) હેઠળ હાથ ધરવામાં આવી હતી અને આર્બિટ્રેશનની કાર્યવાહીના સમાપન પર, મધ્યસ્થીઓએ સિંગાપોરમાં એવોર્ડરો આપ્યા હતા. શ્રી સંજનવાલાએ રજૂઆત કરી હતી કે જ્યારે પક્ષો સિંગાપોરમાં લવાદની બેઠક માટે અને લવાદની કાર્યવાહીમાં અંગ્રેજી કાયદો લાગુ કરવા માટે સંમત થાય છે, ત્યારે કાયદાનો ભાગ-૧ આવી લવાદની કાર્યવાહીને અથવા આવી કાર્યવાહીમાં કરવામાં આવેલા લવાદના એવોર્ડરોને પડકારવા માટે લાગુ થશે નહીં અને તેથી, પ્રતિવાદી દ્વારા કાયદાની કલમ ૩૪ હેઠળ જિલ્લા અદાલતમાં દાખલ કરવામાં આવેલી અરજીઓ યોગ્ય નથી. શ્રી સંજનવાલાએ રજૂઆત કરી હતી કે કાયદાનો ભાગ ૧ પક્ષકારો વચ્ચે હાથ ધરવામાં આવેલી લવાદને લાગુ પડતો નથી, તેથી કાયદાની કલમ ૩૪ હેઠળની અરજીઓ કાયદાની જોગવાઈઓ દ્વારા પ્રતિબંધિત છે અને સંહિતાના આદેશ VII નિયમ ૧૧ હેઠળ તેને નકારી કાઢવી જરૂરી છે. શ્રી સંજનવાલાએ રજૂઆત કરી હતી કે જો સંહિતાના આદેશ VII નિયમ ૧૧ની જોગવાઈઓ લાગુ ન થાય તો પણ, દરેક અદાલત પાસે એવી કોઈ પણ કાર્યવાહીને નકારી કાઢવાની સહજ સત્તા છે જે જાળવી ન શકાય કારણ કે કોઈ પણ પક્ષ પ્રક્રિયાગત શાસનમાં ફસાઈ ન શકે જેથી તેને કાર્યવાહીમાં ભાગ લેવા માટે મજબૂર કરી શકાય જે જાળવી ન શકાય. શ્રી સંજનવાલાએ રજૂઆત કરી હતી કે આર્બિટ્રેશન માટે કાયદાના ભાગ-૧ની લાગુતા અંગેનો વિવાદ, જેના માટે પક્ષો ભારતની બહાર બેઠક માટે સંમત થયા છે અને અંગ્રેજી કાયદો લાગુ કરવા

માટે અરજદારોની તરફેણમાં નિશ્ચિતપણે તારણ કાઢ્યું છે, તેથી પ્રતિવાદી દ્વારા કાયદાની કલમ ૩૪ હેઠળ દાખલ કરવામાં આવેલી અરજીઓને નકારી કાઢવી જરૂરી હતી કારણ કે તે યોગ્ય નથી.

૧૨. વિદ્વાન પરિષ્ઠ વકીલ શ્રી સંજનવાલાએ રજૂઆત કરી હતી કે દરેક અદાલતને તેની સમક્ષ લાવવામાં આવેલી કોઈપણ કાર્યવાહીની જાળવણીક્ષમતા પર નિર્ણય લેવા માટે આવી સત્તાઓ સ્પષ્ટ રીતે આપવામાં આવી છે કે નહીં તે ધ્યાનમાં લીધા વિના અંતર્નિહિત સત્તા મળી છે અને તેથી, જો વિદ્વાન ન્યાયાધીશનો અભિપ્રાય હતો કે કાયદાની કલમ ૩૪ હેઠળ પ્રતિવાદી દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી અરજીઓને સંહિતાના આદેશ-VII નિયમ ૧૧ ની જોગવાઈઓને લાગુ કરીને નકારી શકાય નહીં, તો વિદ્વાન ન્યાયાધીશે સંહિતાના આદેશ-VII નિયમ ૧૧ લાગુ થાય છે કે નહીં તે ધ્યાનમાં લીધા વિના અરજીઓની જાળવણીક્ષમતા અંગેના પ્રશ્નનો નિર્ણય લેવો જોઈએ.શ્રી સંજનવાલાએ રજૂઆત કરી હતી કે પક્ષકારો વચ્ચેના આર્બિટ્રેશન કરારને ધ્યાનમાં રાખીને, કાયદાનો ભાગ-૧ આખરે માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા યોજાયેલી કાર્યવાહીમાં કરવામાં આવેલી આર્બિટ્રેશન કાર્યવાહી અને આર્બિટ્રેશન એવોર્ડોને લાગુ પડશે નહીં.શ્રી સંજનવાલાએ રજૂઆત કરી હતી કે પ્રતિવાદી દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી અરજીઓ જાળવવા યોગ્ય ન હોવાથી, આ અદાલત બંધારણની કલમ ૨૨૭ હેઠળ વિવાદિત આદેશને રદ કરવા અને

અરજદારો દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી અરજીઓને મંજૂરી આપવા અને કાયદાની કલમ ૩૪ હેઠળ પ્રતિવાદી દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી અરજીઓને નકારી કાઢવાની સત્તાનો ઉપયોગ કરી શકે છે, જે કાયદાની કલમ ૩૪ હેઠળ જાળવવા યોગ્ય નથી. તેમની દલીલોના સમર્થનમાં, શ્રી સંજનવાલાએ નીચેના ચુકાદાઓ પર આધાર રાખ્યો છે:—

(૧) શિપિંગ કોર્પોરેશન ઓફ ઇન્ડિયા લિમિટેડ વિરુદ્ધ મચાડો બ્રધર્સ અને અન્યોના કિસ્સામાં (૨૦૦૪) ૧૧ એસ. સી. સી. ૧૬૮ માં અહેવાલ આપ્યો હતો;

(૨) કિશોર કુમાર ખેતાન અને અન્ય વિરુદ્ધ પ્રવીણ કુમાર સિંહના કિસ્સામાં (૨૦૦૬) ૩ એસ. સી. સી. ૩૧૨ માં અહેવાલ આપ્યો હતો;

(૩) ઈટઝેન બલ્ક (સુપ્રા) એ/એસ વિરુદ્ધ આશાપુરા માઈનકેમ લિમિટેડ અને અન્યના કિસ્સામાં (૨૦૧૬) ૧૧ એસ. સી. સી. ૫૦૮ માં અહેવાલ આપ્યો હતો;

(જ) આઈએક્સ કોર્પોરેશન વિરુદ્ધ ઇ-સિટી એન્ટરટેઈનમેન્ટ (ઈન્ડિયા)

પ્રાઇવેટ લિમિટેડના કિસ્સામાં (૨૦૧૭) ૫ એસ. સી. સી. ૩૩૧

માં અહેવાલ આપ્યો હતો.

૧૩. વિદ્વાન વકીલ શ્રી કારિયાએ બંધારણની કલમ ૨૨૭ હેઠળની અરજીના ટકાઉપણા અંગે વાંધો ઉઠાવ્યો છે કે કાયદાની કલમ ૩૪ ની યોજના અનુસાર, તે હેઠળની અરજીને સંપૂર્ણ રીતે નક્કી કરવાની સંપૂર્ણ સંહિતા છે, અને આવી કાર્યવાહીમાં કરવામાં આવેલા આદેશને બંધારણની કલમ ૨૨૭ હેઠળ પડકારવામાં આવે તેવી શક્યતા નથી કારણ કે તે વિધાનસભાના ઇરાદાની વિરુદ્ધ ચાલે છે. શ્રી કારિયાએ રજૂઆત કરી હતી કે કલમ ૩૪ હેઠળની અરજી યોગ્યતાના આધારે જાળવણીક્ષમતા અથવા અધિકારક્ષેત્ર પર ટુકડે-ટુકડે નક્કી કરી શકાતી નથી. શ્રી કારિયાએ રજૂઆત કરી હતી કે સંહિતાના આદેશ VII નિયમ ૧૧ની જોગવાઈઓ દીવાની દાવો જેવી કાર્યવાહીને લાગુ પડતી નથી. શ્રી કારિયાએ રજૂઆત કરી હતી કે એકવાર કલમ ૩૪ હેઠળ અરજી દાખલ થઈ જાય પછી, તે ફક્ત એ પ્રશ્ન પર નક્કી કરવામાં આવે છે કે શું આર્બિટ્રેશન એવોર્ડને કરવામાં આવેલ પડકારને કાયદાની કલમ ૩૪ હેઠળ ઉપલબ્ધ કોઈપણ આધારો પર સ્વીકારી શકાય છે કે કેમ. શ્રી કારિયાએ રજૂઆત કરી હતી કે કાયદાની કલમ ૩૪ હેઠળ અરજી કરનાર પક્ષ કાયદાની કલમ ૩૪ હેઠળ અરજી નક્કી કરવા માટે લેવામાં આવતા દરેક પગલા પર દેખરેખ રાખવા માટે બંધારણની કલમ ૨૨૭

હેઠળ આ અદાલતની સત્તાઓનો ઉપયોગ કરી શકતો નથી. શ્રી કારિયાએ રજૂઆત કરી હતી કે અરજીઓ પરની દલીલો દર્શાવે છે કે ૧૮ અને અરજીઓ દર્શાવે છે કે ૨૬ સંહિતાની જોગવાઈઓ, ખાસ કરીને સંહિતાના આદેશ-VII નિયમ ૧૧ની લાગુ પડવાની બાબતમાં કરવામાં આવી હતી, અને જ્યારે આવી દલીલો પર વિવાદિત આદેશ આપવામાં આવે છે, ત્યારે અરજદારોને એવી દલીલ કરવાની મંજૂરી આપી શકાતી નથી કે સંહિતાની કલમ ૩૪ હેઠળ દાખલ કરવામાં આવેલી અરજીઓને નકારી કાઢવી જરૂરી છે કારણ કે તે જાળવવા યોગ્ય નથી. શ્રી કારિયાએ રજૂઆત કરી હતી કે કાયદાની કલમ ૩૪ની યોજનામાં, કાયદાની કલમ ૩૪ હેઠળ કરવામાં આવેલી અરજીઓને નકારી કાઢવા માટે સંહિતા હેઠળની જોગવાઈઓ લાગુ પડતી નથી અને તેથી, વિદ્વત ન્યાયાધીશે અરજીઓને પ્રતિવાદીની ૨૬ અરજીઓ પ્રદર્શિત કરવાની મંજૂરી આપવામાં અને અરજીઓને નકારી કાઢવામાં કોઈ ભૂલ કરી નથી. શ્રી કારિયાએ રજૂઆત કરી હતી કે કાયદાની કલમ ૩૪ની યોજનામાં, અરજીઓની જાળવણીક્ષમતા પર નિર્ણય લેવા માટે વિદ્વાન ન્યાયાધીશ દ્વારા અંતર્નિહિત સત્તાઓનો ઉપયોગ કરવાનો કોઈ પ્રશ્ન નથી અને તેથી, વિવાદિત આદેશને બંધારણની કલમ ૨૨૭ હેઠળ સત્તાના ઉપયોગમાં દખલ ન કરી શકાય. શ્રી કારિયાએ રજૂઆત કરી હતી કે કાયદાનો ભાગ-૧ કેસની હકીકતોમાં લાગુ થાય છે કે કેમ તે દસ્તાવેજોની તપાસ અને માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા નિર્ધારિત કાયદાના સંદર્ભમાં વિદ્વાન ન્યાયાધીશ દ્વારા તપાસ કરી શકાય છે અને તેના પર ચુકાદો આપી શકાય છે

અને તેથી, કાયદાની કલમ ૩૪ હેઠળ પ્રતિવાદી દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી અરજીઓ તેમના ગુણદોષ પર નક્કી કરવા માટે વિદ્વાન ન્યાયાધીશ પર છોડી શકાય છે.

૧૪. પ્રતિવાદી વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલ શ્રી નીરજ પાઠકે રજૂઆત કરી હતી કે કલમ ૩૪ હેઠળની અરજીઓને પહેલા જાળવણીક્ષમતા પર નિર્ણય લેવા માટે વિભાજિત કરી શકાતી નથી, કારણ કે તે કાયદાની કલમ ૩૪ની યોજનાની વિરુદ્ધ ચાલશે અને પ્રતિવાદી કાયદાની કલમ ૩૭ હેઠળ અપીલ કરવાના તેના અધિકારથી વંચિત રહેશે. તેમણે રજૂઆત કરી હતી કે કાયદાની કલમ ૩૪ હેઠળ દાખલ કરવામાં આવેલી અરજીમાં, તમામ મુદ્દાઓ પર સારી રીતે ધ્યાન કેન્દ્રિત કરી શકાય છે અને નિર્ણય લઈ શકાય છે કારણ કે કાયદાની કલમ ૩૪ ની યોજનામાં, આર્બિટ્રેશન એવોર્ડને વિવિધ આધારો પર પડકારવાની મંજૂરી છે.તેમણે રજૂઆત કરી હતી કે અરજીઓ દર્શાવે છે કે ૧૯ ગુણદોષના આધારે નક્કી કરવામાં આવતી નથી, તેથી આ અદાલત આ તબક્કે બંધારણની કલમ ૨૨૭ હેઠળ સત્તાનો ઉપયોગ કરી શકશે નહીં.શ્રી પાઠકે રજૂઆત કરી હતી કે બંધારણની કલમ ૨૨૭ હેઠળ, આ અદાલત અપીલની સત્તાનો ઉપયોગ કરી રહી નથી અને જ્યારે અરજદારોએ તેમની અરજી પર માત્ર સંહિતાના આદેશ-VII નિયમ ૧૧ ની લાગુ પડવા પર દલીલો કરવાનું પસંદ કર્યું છે, ત્યારે કાયદાની કલમ ૩૪ હેઠળ પ્રતિવાદી દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી અરજીઓની જાળવણી

પર નિર્ણય લેવા માટે અદાલતની અંતર્નિહિત સત્તાઓની ઉપલબ્ધતા અંગે હવે દલીલ કરવા માટે અરજદારો માટે તે ખુલ્લું નથી.

૧૫. વિદ્વાન વકીલો શ્રી કરિયા અને શ્રી પાઠકે તેમની દલીલોના સમર્થનમાં આપેલા ચુકાદાઓ નીચે મુજબ છે:—

(૧) રામચંદ એન્ડ સન્સ સુગર મિલ્સ પ્રાઇવેટ લિમિટેડના કિસ્સામાં,
બારાબંકી (ચુ. પી.) વિરુદ્ધ કન્હયાલાલ ભાર્ગવ અને અન્યોએ એ.
આઈ. આર. ૧૯૬૬ એસ. સી. ૧૮૯૯માં અહેવાલ આપ્યો હતો,

(૨) શાલિની શ્યામ શેટ્ટી અને અન્ય વિરુદ્ધ રાજેન્દ્ર શંકર પાટિલે
(૨૦૧૦) ૮ એસ. સી. સી. ૩૨૯ માં અહેવાલ આપ્યો હતો;

(૩) (૨૦૧૧) ૨ એસ. સી. સી. ૭૭૨ માં નોંધાયેલા ટી. જી. એન.
કુમાર વિરુદ્ધ કેરળ રાજ્ય અને અન્યોના કિસ્સામાં;

(૪) (૨૦૧૧) ૧૧ એસ. સી. સી. ૨૭૫ માં નોંધાયેલા કે. કે. વેલુસામી
વિરુદ્ધ એન. પલાનીસામીના કિસ્સામાં;

(પ) મહાનગર ટેલિફોન નિગમ લિમિટેડ વિરુદ્ધ એપ્લાઈડ ઇલેક્ટ્રોનિક્સ લિમિટેડના કિસ્સામાં (૨૦૧૭) ૨ એસ. સી. સી. ૩૭ માં અહેવાલ આપ્યો હતો.

૧૬. બંને પક્ષોના વિદ્વાન વકીલોને સાંભળ્યા પછી કોર્ટે શોધી કાઢ્યું છે કે પક્ષકારો વચ્ચેના આર્બિટ્રેશન કરાર મુજબ, જો પક્ષો આર્ટીકલના ફક્ત-૧ અનુસાર, આર્બિટ્રેશન માટે વિવાદનું સમાધાન કરવા માટે સંમત ન થાય, તો કરાર હેઠળ અથવા તેના સંબંધમાં કોઈ પણ વિવાદ ઇંગ્લેન્ડના કાયદા અનુસાર અને સિંગાપોર ઇન્ટરનેશનલ આર્બિટ્રેશન સેન્ટર (એસ. આઈ. એ. સી.) ના નિયમો અનુસાર સિંગાપોરમાં આર્બિટ્રેશન સમક્ષ રજૂ કરવામાં આવશે.આમ, પક્ષો સિંગાપોરમાં આર્બિટ્રેશનની બેઠક, અંગ્રેજી કાયદાની અરજી અને એસ. આઈ. એ. સી. ના નિયમો અનુસાર આર્બિટ્રેશન કાર્યવાહી હાથ ધરવા માટે સંમત થયા છે. કલમ XX હેઠળ, પક્ષો પણ સંમત થયા હતા કે કરાર અને/અથવા દરેક કલમ અને તેના ભાગની માન્યતા અને અર્થઘટન અંગ્રેજી કાયદા દ્વારા સંચાલિત કરવામાં આવશે.એવું જણાય છે કે આ કલમમાં પણ નીચે મુજબ સુધારો કરવામાં આવ્યો હતો:—

“૧. લાગુ પડતા કાયદાઓ:

અહીંના પક્ષો સંમત થાય છે કે આ કરારની માન્યતા અને અર્થઘટન અને અથવા દરેક કલમ અને તેના ભાગનું સંચાલન અંગ્રેજી કાયદા દ્વારા કરવામાં આવશે અને અધિકારક્ષેત્રનું સ્થાન સિંગાપોર હશે.”

૧૭. ઉપરોક્ત સમજૂતીને પગલે, પક્ષો વચ્ચે સિંગાપોરમાં એસ. આઈ. એ. સી. નિયમ હેઠળ મધ્યસ્થી હાથ ધરવામાં આવી હતી.પ્રારંભિક મુદ્દા પર પ્રથમ આંશિક એવોર્ડર અને ચોગ્યતા પર બીજો આંશિક એવોર્ડર, બંને સિંગાપોરમાં આપવામાં આવ્યા હતા.કાયદાની કલમ ૩૪ હેઠળ દાખલ કરવામાં આવેલી અરજીઓ બીજા આંશિક ચુકાદાને પડકારવા માટે છે.કાયદાની કલમ ૩૪ કાયદાના ભાગ-૧માં આવે છે. ભારતની બહાર થતી આર્બિટ્રેશન માટે ભાગ-૧ લાગુ પડે તે અંગે, માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતના નીચેના ચુકાદાઓનો પ્રથમ ઉલ્લેખ કરવાની જરૂર છે:

(૧) (૨૦૦૨) ૪ એસ. સી. સી. ૧૦૫માં નોંધાયેલા ભાટિયા ઇન્ટરનેશનલ વિરુદ્ધ બલ્ક ટ્રેડિંગ એસ. એ. એન્ડ અનધરના કિસ્સામાં, પેરા ૧૫,૨૧ થી ૨૪ અને ૩૨માં નીચેનો મત વ્યક્ત કરવામાં આવ્યો હતો:—

૧૫. આમ એ જોવું જરૂરી છે કે શું ઉપરોક્ત કાયદાની ભાષા એટલી સ્પષ્ટ અને અસંદિગ્ધ છે કે શ્રી સેન દ્વારા સૂચવવામાં આવેલા

અર્થઘટનને જ સ્વીકારે છે. તે ધ્યાનમાં રાખવું આવશ્યક છે કે ૧૯૯૬ ના આર્બિટ્રેશન એન્ડ કન્સીલીએશન એક્ટનો ઉદ્દેશ્ય આંતરરાષ્ટ્રીય વ્યાપારી આર્બિટ્રેશનમાં ઉદ્ભવતા વિવાદોના ન્યાયી અને કાર્યક્ષમ સમાધાન માટે એક સમાન કાનૂની માળખું સ્થાપિત કરવાનો હતો. કાયદાના અર્થઘટનની પરંપરાગત રીત તેના નિર્માતાઓનો હેતુ શોધવાનો છે. જો કોઈ વૈધાનિક જોગવાઈ એક કરતાં વધુ અર્થઘટન માટે ખુદી હોય તો કોર્ટે તે અર્થઘટન પસંદ કરવું પડશે જે વિધાનસભાના સાચા હેતુને રજૂ કરે છે. આ કાર્ય ઘણીવાર સરળ હોતું નથી અને વિવિધ કારણોસર ઘણી મુશ્કેલીઓ ઊભી થાય છે, પરંતુ તે જ સમયે, તે ધ્યાનમાં રાખવું જોઈએ કે સૌથી વધુ કલ્પનાશીલ વિધાનસભા માટે પણ સંપૂર્ણ પરિસ્થિતિઓ અને સંજોગોને અટકાવવાનું અશક્ય છે. આવી સ્થિતિમાં કોર્ટની સ્પષ્ટતા કરવાની ફરજ એ સાવચેતી સાથે ઊભી થાય છે કે કોર્ટે કાયદો બનાવવાનો પ્રયાસ ન કરવો જોઈએ. અદાલતના અધિકારક્ષેત્રને દૂર કરવામાં આવે છે કે નહીં તે શોધવા માટે કાયદાની ચોક્કસ જોગવાઈની તપાસ કરતી વખતે, સાર્વત્રિક ઉપયોગનો સિદ્ધાંત એ છે કે સામાન્ય રીતે અધિકારક્ષેત્રને દૂર કરી શકાતું નથી સિવાય કે ખૂબ જ વૈધાનિક જોગવાઈ સ્પષ્ટપણે સૂચવે અથવા અનુમાનિત નિષ્કર્ષ દ્વારા પણ કોર્ટ તે જ

સમયે પહોંચે છે જ્યારે આવા નિષ્કર્ષ એકમાત્ર નિષ્કર્ષ હોય.પરંપરાગત સિદ્ધાંત હોવા છતાં કે ન્યાયાધીશોની ફરજ કાયદો ઘડવાની નહીં પણ તેનો ખુલાસો કરવાની છે.અદાલતોએ એવો મત વ્યક્ત કર્યો છે કે અર્થઘટન અને મૂલ્યાંકનની ન્યાયિક કળા સર્જનાત્મકતા અને વાસ્તવવાદથી ભરપૂર છે અને કારણ કે અર્થઘટન હંમેશા વિવેકબુદ્ધિ અને પસંદગીના પ્રમાણને સૂચિત કરે છે, તેથી અદાલત ખાસ કરીને સામાજિક અને (એસ. આઈ. સી.) અધિકારો સાથે સંબંધિત બંધારણીય ચુકાદા જેવા ક્ષેત્રોમાં અપનાવશે.તેથી અદાલતોને "વિધાનસભાના ફિનિશર, રિફાઈનર અને પોલિશર તરીકે ગણવામાં આવે છે જે તેમને રાજ્યમાં વધુ પ્રક્રિયાની વિવિધ ડિગ્રીની જરૂર પડે છે".(કોરોકાસ્ટ લિમિટેડ વિરુદ્ધ પાન અમેરિકન એરવેઝ, પાન ૧૦૭૧ ડી પર ઓલ ઈઆર, પાન ૭૩૨ પર ડબલ્યુએલઆર, પાન ૧૦૫૭ પર હરિયાણા રાજ્ય વિરુદ્ધ સમ્પુરન સિંહ, એ. આઈ. આર. જુઓ.જો વપરાયેલી ભાષા એકથી વધુ રચના કરવા માટે સક્ષમ હોય, તો સાચો અર્થ પસંદ કરતી વખતે, વૈકલ્પિક રચનાઓ અપનાવવાના પરિણામે પરિણામોને ધ્યાનમાં લેવું આવશ્યક છે.જે બાંધકામ મુશ્કેલી, ગંભીર અસુવિધા, અન્યાય, વાહિયાતપણું અથવા વિસંગતતામાં પરિણમે છે અથવા જે પ્રણાલીમાં અસંગતતા અથવા અનિશ્ચિતતા

અને ઘર્ષણ તરફ દોરી જાય છે જેને કાયદો નિયમન કરવા માગે છે તેને નકારી કાઢવી જોઈએ અને તે બાંધકામને પ્રાધાન્ય આપવું જોઈએ જે આવા પરિણામોને ટાળે છે.(જુઓ જહોનસન વિરુદ્ધ મોરેટન (૧૯૭૮) ૩ ઓલ ઈ. આર. ૩૭ અને સ્ટોક વિરુદ્ધ ફ્રેન્ક જોન્સ (ટિપ્ટન) લિમિટેડ વિવિધ અર્થઘટનોમાંથી પસંદ કરતી વખતે કોર્ટ તે અપનાવશે જે વાજબી અને સમજદાર છે તેના બદલે જે તેમાંથી કોઈ નથી, કારણ કે એવું માનવામાં આવે છે કે વિધાનસભાએ તે અર્થઘટનમાં શબ્દનો ઉપયોગ કરવો જોઈએ જે ઓછામાં ઓછું આપણી ન્યાયની ભાવનાને ઠેસ પહોંચાડે છે.શૉનન રિયલાઇટ્સ લિમિટેડ વિરુદ્ધ સંત માચેલ એસીમાં પૃષ્ઠો ૧૯૨-૧૯૩ પર લોર્ડ શોએ કહ્યું:

"જ્યાં કાયદાના શબ્દો સ્પષ્ટ હોય, ત્યાં ચોક્કસપણે તેનું પાલન કરવું જોઈએ, પરંતુ તેમના સ્વામીના અભિપ્રાયમાં જ્યાં વૈકલ્પિક બાંધકામો સમાન રીતે ખુલા હોય ત્યાં તે વિકલ્પ પસંદ કરવાનો છે જે પ્રણાલીની સરળ કામગીરી સાથે સુસંગત હશે જેનો કાયદો નિયમન કરવાનો ઇરાદો ધરાવે છે અને તે વિકલ્પને નકારી કાઢવાનો છે જે પ્રણાલીની કામગીરીમાં અનિશ્ચિતતા, ઘર્ષણ અથવા મૂંઝવણ લાવશે.

ન્યાયમૂર્તિ સુબ્બા રાવે સી કસ્ટમ્સ એક્ટની કલમ ૧૯૩નું અર્થઘટન કરતી વખતે અને કસ્ટમ્સ ઓથોરિટીના વડા કસ્ટમ અધિકારી ન હતા તેવા નિષ્કર્ષ પર પહોંચતા આ સિદ્ધાંતને સ્વીકાર્યો હતો.

૨૧. હવે ચાલો કલમ ૨ ની પેટા-કલમો (૨), (૩), (૪) અને (૫) જોઈએ.કલમ ૨ની પેટા-કલમ (૨) એવી જોગવાઈ કરે છે કે જ્યાં આબિટ્રેશનનું સ્થળ ભારતમાં હોય ત્યાં ભાગ ૧ લાગુ થશે.તાત્કાલિક નોંધવું જોઈએ કે તે એવી જોગવાઈ કરતું નથી કે જ્યાં આબિટ્રેશનનું સ્થાન ભારતમાં ન હોય ત્યાં ભાગ ૧ લાગુ થશે નહીં.તે એવી પણ જોગવાઈ કરતું નથી કે ભાગ ૧ "માત્ર" લાગુ થશે જ્યાં આબિટ્રેશનનું સ્થાન ભારતમાં છે (ભાર આપવામાં આવે છે).આમ વિધાનસભાએ એવી જોગવાઈ કરી નથી કે ભાગ ૧ ભારતની બહાર થતી મધ્યસ્થીઓને લાગુ પડતો નથી.ભાષાનો ઉપયોગ મહત્વપૂર્ણ અને મહત્વપૂર્ણ છે.વિધાનસભા એ વાત પર ભાર મૂકે છે કે ભાગ ૧ ની જોગવાઈઓ ભારતમાં થતી મધ્યસ્થીઓને લાગુ પડશે, પરંતુ ભાગ ૧ ની જોગવાઈઓ ભારતની બહાર થતી મધ્યસ્થીઓને લાગુ પડશે નહીં.કલમ ૨ની

પેટા-કલમ (૨) ના શબ્દો સૂચવે છે કે વિધાનસભાનો ઇરાદો ભાગ ૧ની જોગવાઈઓને ભારતમાં થતી આંતરરાષ્ટ્રીય વાણિજ્યિક આર્બિટ્રેશન સહિત આર્બિટ્રેશનને ફરજિયાતપણે લાગુ પાડવાનો હતો.પક્ષકારો, સમજૂતી દ્વારા, આવા આર્બિટ્રેશનમાં ભાગ ૧ ની બિન-ફરજિયાત જોગવાઈઓને ઓવરરાઈડ અથવા બાકાત કરી શકતા નથી.તે જોગવાઈને અવગણવાથી ભાગ ૧ ભારતની બહાર થતી આંતરરાષ્ટ્રીય વ્યાપારી લવાદોને લાગુ પડશે નહીં, તેની અસર એ થશે કે ભાગ ૧ ભારતની બહાર યોજાયેલી આંતરરાષ્ટ્રીય વ્યાપારી લવાદોને પણ લાગુ પડશે.પરંતુ ભાગ ૧ ની જોગવાઈઓ ભારતની બહાર યોજાયેલી આંતરરાષ્ટ્રીય વ્યાપારી મધ્યસ્થીઓને લાગુ પડે છે તેવી ખાસ જોગવાઈ ન કરીને, વિધાનસભાનો ઇરાદો સહયોગી પક્ષોને કરાર દ્વારા પ્રદાન કરવાનો હોવાનું જણાય છે કે ભાગ ૧ અથવા તેમાંની કોઈપણ જોગવાઈ લાગુ થશે નહીં.આમ ભારતની બહાર થતી આર્બિટ્રેશનના સંદર્ભમાં ભાગ-૧ની બિન-વિવાદાસ્પદ જોગવાઈઓને પણ બાકાત રાખી શકાય છે.આવા કરાર સ્પષ્ટ અથવા ગર્ભિત હોઈ શકે છે.

૨૨. જો આ રીતે વાંચવામાં આવે તો કલમ ૧ અને કલમ ૨ (૨) વચ્ચે કોઈ વિરોધાભાસ નહીં હોય.કલમ ૨ની પેટા-કલમ (૪) માં "દરેક

આબિટ્રેશન" શબ્દો અને કલમ રની પેટા-કલમ (પ) માં "તમામ આબિટ્રેશન અને તેનાથી સંબંધિત તમામ કાર્યવાહી" શબ્દો વ્યાપક છે.કલમ ર ની પેટા-કલમો (જ) અને (પ) કલમ ર ની પેટા-કલમ (ર) ને આધિન નથી.તે નોંધપાત્ર છે કે પેટા-કલમ (પ) પેટા-કલમ (જ) ને આધિન છે પરંતુ પેટા-કલમ (ર) ને નહીં.શ્રી સેનની રજૂઆત સ્વીકારવા માટે કલમ રની પેટા-કલમો (જ) અને (પ) માં શબ્દો ઉમેરવાની જરૂર પડશે, જેને વિધાનસભાએ હેતુપૂર્વક ઉમેરવાનું છોડી દીધું છે. "પેટા-કલમ (ર) ની જોગવાઈને આધીન".જો કે અહીં ઉપર દર્શાવેલ રીતે વાંચીએ તો-કલમ રની પેટા-કલમ (ર) અને કલમ રની પેટા-કલમ (જ) અને/અથવા (પ) વચ્ચે પણ કોઈ વિરોધાભાસ રહેશે નહીં.

૨૩. ભારતની બહાર થતી આબિટ્રેશન માટે ભાગ-૧ની લાગુ પડતી બાબતોને બાકાત રાખવાનો વિધાનસભાનો ઈશાદો નહોતો, તે ઉપરોક્ત કાયદાની કેટલીક અન્ય જોગવાઈઓમાંથી વધુ સ્પષ્ટ છે. કલમ ર ની પેટા-કલમ (૭) નીચે મુજબ વાંચે છે:

"(૭) આ ભાગ હેઠળ કરવામાં આવેલ આર્બિટ્રલ એવોર્ડને સ્થાનિક એવોર્ડ તરીકે ગણવામાં આવશે.

અહીં ઉપર દર્શાવ્યા મુજબ ઉપરોક્ત કાયદો (એ) ભારતીયો વચ્ચે ભારતમાં યોજાયેલી લવાદ (બી) આંતરરાષ્ટ્રીય વ્યાપારી લવાદોને લાગુ પડે છે.અહીં ઉપર દર્શાવ્યા મુજબ આંતરરાષ્ટ્રીય વ્યાપારી મધ્યસ્થી ભારતમાં અથવા ભારતની બહાર થઈ શકે છે.ભારતની બહાર આંતરરાષ્ટ્રીય વ્યાપારી લવાદ સંમેલન દેશમાં અથવા બિન-સંમેલન દેશમાં યોજાઈ શકે છે.જોકે આ કાયદો એવોર્ડોને માત્ર "સ્થાનિક એવોર્ડો" અથવા "વિદેશી એવોર્ડો" તરીકે વર્ગીકૃત કરે છે.શ્રી સેન સ્વીકારે છે કે ભાગ ૨ ની જોગવાઈઓ સ્પષ્ટ કરે છે કે "વિદેશી એવોર્ડો" માત્ર તે જ છે જ્યાં પરંપરાગત દેશમાં આર્બિટ્રેશન થાય છે.મધ્યસ્થીની કાર્યવાહીમાં આપવામાં આવતા એવોર્ડો કે જે બિન-પરંપરાગત દેશમાં થાય છે તેને ઉપરોક્ત અધિનિયમ હેઠળ "વિદેશી એવોર્ડો" ગણવામાં આવતા નથી. આમ તેઓ ભાગ II દ્વારા આવરી લેવામાં આવશે નહીં. ભારતમાં યોજાતા આર્બિટ્રેશનમાં પસાર થતો એવોર્ડ "સ્થાનિક એવોર્ડ" હશે.આમ, એવોર્ડને "સ્થાનિક એવોર્ડ" તરીકે વ્યાખ્યાયિત કરવાની જરૂર રહેશે નહીં, સિવાય કે તેનો હેતુ

એવોર્ડરોને આવરી લેવાનો હોય, જે અન્યથા આ વ્યાખ્યા દ્વારા આવરી લેવામાં નહીં આવે.કડક શબ્દોમાં કહીએ તો આર્બિટ્રેશનમાં પસાર થયેલ એવોર્ડ જે બિન-સંમેલન દેશમાં થાય છે તે "સ્થાનિક એવોર્ડરો" નહીં હોય.આમ "સ્થાનિક એવોર્ડર" ને ભાગ ૧ હેઠળ કરવામાં આવેલા તમામ એવોર્ડરોનો સમાવેશ કરીને વ્યાખ્યાયિત કરવાની જરૂર છે. વ્યાખ્યા સૂચવે છે કે બિન-પરંપરાગત દેશમાં યોજાયેલા આંતરરાષ્ટ્રીય વ્યાપારી આર્બિટ્રેશનમાં આપવામાં આવેલા એવોર્ડરને પણ "સ્થાનિક એવોર્ડર" માનવામાં આવે છે.

૨૪. કલમ ૫ એ જોગવાઈ કરે છે કે ન્યાયિક સત્તાધિકારી ભાગ ૧ માં આ રીતે જોગવાઈ કરવામાં આવી હોય તે સિવાય દરમિયાનગીરી કરશે નહીં. ઉપરોક્ત કાયદાની કલમ ૮ ન્યાયિક સત્તાધિકારીને મંજૂરી આપે છે કે જેની સામે પક્ષકારોને આર્બિટ્રેશન માટે સંદર્ભિત કરવા માટે કાર્યવાહી કરવામાં આવે છે.જો આ બાબતોને ભારતમાં ન્યાયિક સત્તા સમક્ષ લઈ જવામા આવે તો તે કલમ ૨ (૧) (ઈ) માં વ્યાખ્યાયિત કરાયેલી અદાલત હશે.આમ જો ભાગ-૧ ભારતમાં થતી મધ્યસ્થીઓને જ લાગુ પડતો હોત તો "કોર્ટ" શબ્દનો ઉપયોગ ઉપરોક્ત કાયદાની કલમ ૫ અને ૮માં કરવામાં આવ્યો હોત. વિધાનસભા એ વાતથી વાકેફ હતી કે, આંતરરાષ્ટ્રીય

વ્યાપારી મધ્યસ્થીમાં, કોઈ બાબત ભારતની બહારની ન્યાયિક સત્તા સમક્ષ લઈ શકાય છે.ભાગ ૧ ભારતની બહાર યોજાયેલી આંતરરાષ્ટ્રીય વ્યાપારી મધ્યસ્થીઓને પણ લાગુ થવાનો હોવાથી કલમ ૫ અને ૮માં "ન્યાયિક સત્તા" શબ્દનો ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો છે.

૩૨. તારણ કાઢવા માટે અમે માનીએ છીએ કે ભાગ ૧ ની જોગવાઈઓ તમામ આર્બિટ્રેશન અને તેનાથી સંબંધિત તમામ કાર્યવાહીઓને લાગુ પડશે.જ્યાં આવી લવાઈ ભારતમાં યોજાય છે ત્યાં ભાગ-૧ની જોગવાઈઓ ફરજિયાત લાગુ થશે અને પક્ષો ભાગ-૧ની ફરજિયાત જોગવાઈઓ દ્વારા મંજૂરી આપવામાં આવેલી હદ સુધી જ વિચલિત થવા માટે સ્વતંત્ર છે. ભારત બહાર યોજાયેલી આંતરરાષ્ટ્રીય વ્યાપારી લવાઈના કિસ્સામાં ભાગ-૧ની જોગવાઈઓ લાગુ થશે, સિવાય કે પક્ષો સમજૂતી દ્વારા, સ્પષ્ટ અથવા ગર્ભિત, તેની તમામ અથવા કોઈપણ જોગવાઈઓને બાકાત રાખે.તે કિસ્સામાં પક્ષો દ્વારા પસંદ કરાયેલા કાયદાઓ અથવા નિયમો પ્રચલિત રહેશે.ભાગ ૧ માંની કોઈપણ જોગવાઈ, જે તે કાયદા અથવા નિયમોની વિરુદ્ધ છે અથવા બાકાત છે, તે લાગુ થશે નહીં.

(૨) ઉપરોક્ત ચુકાદાને વેન્ચર ગ્લોબલ એન્જિનિયરિંગ વિરુદ્ધ સત્યમ કમ્પ્યુટર સર્વિસીસ લિમિટેડના કેસમાં અનુસરવામાં આવ્યો હતો અને અન્ય (૨૦૦૮) ૪ એસ. સી. સી. ૧૯૦ માં અહેવાલ આપ્યો હતો, જોકે ભારત એલ્યુમિનિયમ કંપની વિરુદ્ધ કૈસર એલ્યુમિનિયમ ટેકનિકલ સર્વિસ ઇન્કના કેસમાં સંભવિત રીતે નકારી કાઢવામાં આવ્યો હતો, જે (૨૦૧૨) ૯ એસ. સી. સી. ૫૫૨ માં અહેવાલ આપ્યો હતો, જેમાં માનનીય સુપ્રીમ કોર્ટે પેરા ૧૧૬, ૧૨૨, ૧૨૩, ૧૨૪, ૧૯૪ થી ૧૯૭ માં નીચે મુજબ ચુકાદો આપ્યો હતો અને અવલોકન કર્યું હતું:—

૧૧૬. તમામ નિર્ણયોના પરિપ્રેક્ષ્યમાંથી જે કાનૂની સ્થિતિ બહાર આવે છે, તે એવું લાગે છે કે, લવાદના કેન્દ્ર તરીકે બીજા દેશની પસંદગી અનિવાર્યપણે એ સ્વીકૃતિની આયાત કરે છે કે લવાદના સંચાલન અને દેખરેખ સંબંધિત તે દેશનો કાયદો કાર્યવાહી પર લાગુ થશે.

૧૨૨. ભાગ ૧ માં, કલમ ૮ ભારતમાં આર્બિટ્રેશનની શરૂઆતને નિયંત્રિત કરે છે, કલમ ૩, ૪, ૫, ૬, ૧૦ થી ૨૬, ૨૮ થી ૩૩ આર્બિટ્રેશનના સંચાલનને નિયંત્રિત કરે છે, કલમ ૩૪ એવોર્ડને પડકારને નિયંત્રિત કરે છે, કલમ ૩૫ અને ૩૬ એવોર્ડની માન્યતા અને અમલીકરણને નિયંત્રિત કરે છે. કલમ ૧, ૨, ૭, ૯, ૨૭, ૩૭, ૩૮ થી

૪૩ એ આનુષંગિક જોગવાઈઓ છે જે મધ્યસ્થી પ્રક્રિયાને ટેકો આપે છે અથવા માળખાકીય રીતે જરૂરી છે.આમ, તે જોઈ શકાય છે કે ભાગ ૧ ભારતમાં થતી આર્બિટ્રેશનના તમામ તબક્કાઓ સાથે વ્યવહાર કરે છે.બીજી બાજુ, ભાગ ૨ માં, આર્બિટ્રેશનના સંચાલનને નિયમન કરતી કોઈ જોગવાઈઓ નથી કે એવોર્ડને પડકાર પણ નથી.કલમ ૪૫ માત્ર ન્યાયિક સત્તાને બાકી નાગરિક કાર્યવાહીમાં પક્ષકારોને ભારતની બહાર આર્બિટ્રેશન માટે મોકલવાની સત્તા આપે છે.કલમ ૪૬ થી ૪૮ એવોર્ડરની માન્યતા અને અમલીકરણનું નિયમન કરે છે.કલમ ૪૪,૫૦ થી પર માળખાકીય રીતે જરૂરી છે.

૧૨૩. આમ, તે સ્પષ્ટ છે કે આર્બિટ્રેશનના સંચાલનનું નિયમન અને ચુકાદાને પડકારવું તે દેશની અદાલતો દ્વારા કરવું પડશે જેમાં આર્બિટ્રેશન હાથ ધરવામાં આવી રહ્યું છે.આવી અદાલત પછી સુપરવાઈઝરી કોર્ટ છે જે એવોર્ડને રદ કરવાની સત્તા ધરાવે છે.આ આંતરરાષ્ટ્રીય સાધનોની યોજનાને ધ્યાનમાં રાખીને છે, જેમ કે જીનીવા સંમેલન અને ન્યૂયોર્ક સંમેલન તેમજ UNCITRAL મોડલ કાયદો. તે પ્રાદેશિક સિદ્ધાંતને પણ માન્યતા આપે છે જે દેશની રાષ્ટ્રીય અદાલતો દ્વારા તેના પોતાના દેશમાં કરવામાં આવતી

ન્યાયિક ફરજનું નિયમન કરવાના સાર્વભૌમ અધિકારને અસર કરે છે.તુલનાત્મક ઉદાહરણ દ્વારા, આપણે અપીલ કોર્ટ, ઇંગ્લેન્ડ દ્વારા સી વિરુદ્ધ ડી (સુપ્રા) માં કરવામાં આવેલા અવલોકનોને પુનરાવર્તિત કરી શકીએ છીએ જેમાં એવું અવલોકન કરવામાં આવ્યું છે કે:

"તે આમાંથી અનુસરે છે કે આર્બિટ્રેશન માટે બેઠકની પસંદગી એ એવોર્ડ પર હુમલો કરવા માટેના ઉપાયો માટે મંચની પસંદગી હોવી જોઈએ."

ઉપરોક્ત કેસમાં, અપીલ અદાલતે એ વિરુદ્ધ બી માં કરવામાં આવેલા અવલોકનોને મંજૂરી આપી હતી જેમાં એવું અવલોકન કરવામાં આવ્યું છે કે:—

".....આર્બિટ્રેશનની બેઠક અંગેનો કરાર એ વિશિષ્ટ અધિકારક્ષેત્ર કલમની સમાન છે.ઉપાય માટે કોઈ દાવો??હાલના વચગાળાના અથવા અંતિમ ચુકાદાની માન્યતા અંગે માત્ર આર્બિટ્રેશનની બેઠક તરીકે નિયુક્ત સ્થળની અદાલતોમાં જ કરવા માટે સંમત થાય છે.

૧૨૪. પ્રાદેશિકતાના સિદ્ધાંતને સ્વીકાર્યા પછી, તે સ્પષ્ટ છે કે સંસદનો ઈરાદો ભાગ ૧ અને ભાગ ૨ ને અલગ કરવાનો હતો. તેથી, ભાગ ૧ માં સમાવિષ્ટ કોઈપણ જોગવાઈઓ કલમ ૪૪ અને ૫૩, એટલે કે ન્યૂયોર્ક સંમેલન અને જિનેવા એવોર્ડરો હેઠળ વ્યાખ્યાયિત વિદેશી એવોર્ડરોને લાગુ કરી શકાતી નથી.આ કાયદાની યોજનાની વિકૃતિ હશે. તેથી, શ્રી સુબ્રમણ્યમની રજૂઆત સ્વીકારવી શક્ય નથી કે ભાગ ૨ માં સમાવિષ્ટ જોગવાઈઓ ભાગ ૧ માં સમાવિષ્ટ જોગવાઈને પૂરક છે. સંસદે સ્પષ્ટપણે બે ભાગોને અલગ પાડ્યા છે.

૧૯૪. ઉપરોક્ત ચર્ચાને ધ્યાનમાં રાખીને, અમારો માનવામાં આવતો અભિપ્રાય છે કે આર્બિટ્રેશન એક્ટ, ૧૯૯૬ એ પ્રાદેશિકતાના સિદ્ધાંતને સ્વીકાર્યો છે જે UNCITRAL મોડલ કાયદામાં અપનાવવામાં આવ્યો છે. કલમ ૨ (૨) એ જાહેરાત કરે છે કે આર્બિટ્રેશન એક્ટ, ૧૯૯૬નો ભાગ ૧ ભારતની અંદર થતી તમામ આર્બિટ્રેશનને લાગુ પડશે.અમારો માનવામાં આવતો અભિપ્રાય છે કે આર્બિટ્રેશન એક્ટ, ૧૯૯૬નો ભાગ-૧ ભારતની બહાર યોજનારી આંતરરાષ્ટ્રીય વાણિજ્યિક આર્બિટ્રેશનને લાગુ પડશે નહીં.તેથી, આવા એવોર્ડરો માત્ર ત્યારે જ ભારતીય અદાલતોના

અધિકારક્ષેત્રને આધિન રહેશે જ્યારે આર્બિટ્રેશન અધિનિયમ, ૧૯૯૬ના ભાગ ૨માં સમાવિષ્ટ જોગવાઈઓ અનુસાર ભારતમાં તેનો અમલ કરવાની માંગ કરવામાં આવે.અમારા મતે, આર્બિટ્રેશન એક્ટ, ૧૯૯૬ માં સમાવિષ્ટ જોગવાઈઓ એ સ્પષ્ટ કરે છે કે આર્બિટ્રેશન એક્ટ, ૧૯૯૬ ના ભાગ ૨ માં સમાવિષ્ટ જોગવાઈઓ સાથે ભાગ ૧ માં સમાવિષ્ટ જોગવાઈઓનું કોઈ ઓવરલેપિંગ અથવા મિશ્રણ થઈ શકે નહીં.

૧૯૫. અત્યંત આદર સાથે, અમે ભાટિયા ઈન્ટરનેશનલ અને વેન્ચર ગ્લોબલ એન્જિનિયરિંગમાં આ અદાલતના ચુકાદાઓમાં નોંધાયેલા તારણો સાથે સહમત થવામાં અસમર્થ છીએ.અમારા મતે, આર્બિટ્રેશન એક્ટ, ૧૯૯૬ની કલમ ૨ (૨) માં સમાવિષ્ટ જોગવાઈ આર્બિટ્રેશન એક્ટ, ૧૯૯૬ના ભાગ ૧ અથવા ભાગ ૨ની કોઈપણ જોગવાઈ સાથે વિરોધાભાસી નથી.વિદેશ સ્થિત આંતરરાષ્ટ્રીય વાણિજ્યિક આર્બિટ્રેશનમાં, વચગાળાની રાહત માટેની કોઈ અરજી કલમ ૯ અથવા અન્ય કોઈ જોગવાઈ હેઠળ જાળવવા યોગ્ય રહેશે નહીં, કારણ કે આર્બિટ્રેશન અધિનિયમ, ૧૯૯૬ના ભાગ ૧ની લાગુતા ભારતમાં થતી તમામ આર્બિટ્રેશનઓ સુધી મર્યાદિત છે.તેવી જ રીતે, ભારતની બહારની બેઠક સાથે

આંતરરાષ્ટ્રીય વ્યાપારી આર્બિટ્રેશનના આધારે ભારતમાં
વચગાળાના મનાઈ હુકમ સરળીકરણ માટેનો કોઈ દાવો જાળવવા
યોગ્ય રહેશે નહીં.

૧૯૬. અમે તારણ કાઢીએ છીએ કે આર્બિટ્રેશન એક્ટ, ૧૯૯૬નો ભાગ ૧
માત્ર ભારતના પ્રદેશની અંદર થતી તમામ આર્બિટ્રેશનને જ લાગુ
પડે છે.

૧૯૭. ભાટિયા ઈન્ટરનેશનલનો ચુકાદો આ અદાલત દ્વારા ૧૩મી માર્ચ,
૨૦૦૨ના રોજ આપવામાં આવ્યો હતો.ત્યારથી, ઉપરોક્ત
ચુકાદાને તમામ ઉચ્ચ અદાલતો તેમજ આ અદાલત દ્વારા અસંખ્ય
પ્રસંગોએ અનુસરવામાં આવ્યો છે.હકીકતમાં, વેન્યર ગ્લોબલ
એન્જિનિયરિંગમાં ચુકાદો ૧૦મી જાન્યુઆરી, ૨૦૦૮ના રોજ
ભાટિયા ઈન્ટરનેશનલ (સુપ્રા) માં નિર્ણયના ગુણોત્તરના સંદર્ભમાં
આપવામાં આવ્યો છે.આમ, સંપૂર્ણ ન્યાય કરવા માટે, અમે આથી
આદેશ આપીએ છીએ કે, આ અદાલત દ્વારા હવે જાહેર કરાયેલો
કાયદો હવે પછીથી અમલમાં મુકાયેલા તમામ આર્બિટ્રેશન કરારો
પર સંભવિત રીતે લાગુ થશે.

(૩) (૨૦૧૬) જ એસ. સી. સી. ૧૨૬માં ભારત એલ્યુમિનિયમ કંપની વિરુદ્ધ
કૈસર એલ્યુમિનિયમ ટેકનિકલ સર્વિસીસ ઇન્ક. ના અહેવાલના કેસમાં, માનનીય
સર્વોચ્ચ અદાલતે પેરા ૬ થી ૧૦ અને ૧૧ થી ૧૪માં નીચે મુજબ ચુકાદો આપ્યો
છે અને અવલોકન કર્યું છે:—

૬. લાગુ પડતા કાયદાઓની ખાતરી કરવા માટે, આપણે ચોક્કસપણે
આર્બિટ્રેશન કરારની સંબંધિત કલમોનો સંદર્ભ લેવો પડશે, એટલે
કે., કલમ ૧૭ અને કલમ ૨૨, જે નીચે પ્રમાણે વાંચે છે:

"કલમ ૧૭—આર્બિટ્રેશન

૧૭.૧ :આ કરારમાંથી ઉદ્ભવતા અથવા તેનાથી સંબંધિત
કોઈપણ વિવાદ અથવા દાવાનું સૌપ્રથમ અહીંના પક્ષો વચ્ચે
વાટાઘાટો દ્વારા સૌહાર્દપૂર્ણ રીતે સમાધાન કરવાનો પ્રયાસ કરવામાં
આવશે અને તેમાં નિષ્ફળતા અંગ્રેજી આર્બિટ્રેશન કાયદા અને તેના
પછીના સુધારા અનુસાર મધ્યસ્થી દ્વારા સમાધાન કરવામાં
આવશે.

૧૭.૨ :લવાદની કાર્યવાહી બે મધ્યસ્થીઓ દ્વારા હાથ ધરવામાં આવશે, એકની નિમણૂક અરજદાર દ્વારા કરવામાં આવે છે અને એક પ્રતિવાદી દ્વારા મુક્તપણે અને કોઈપણ પક્ષપાત વિના પસંદ કરવામાં આવે છે.લવાદની અદાલત સંપૂર્ણપણે લંડન, ઇંગ્લેન્ડમાં હશે અને કાર્યવાહીમાં અંગ્રેજી ભાષાનો ઉપયોગ કરશે.આર્બિટ્રેશન કોર્ટનો નિષ્કર્ષ અને ચુકાદો અંતિમ અને બંધનકર્તા રહેશે.

૧૭.૩ :લવાદમાં પ્રવેશતા પહેલા, બે મધ્યસ્થીઓ એક પંચની નિમણૂક કરશે.જો બે મધ્યસ્થીઓ પંચની પસંદગી અંગે સમજૂતી સુધી પહોંચી શકતા નથી, તો આંતરરાષ્ટ્રીય પંચ દ્વારા પંચની નિમણૂક કરવામાં આવશે.

ચેમ્બર ઓફ પેરિસ.

કલમ ૨૨:સરકારી કાયદો

આ કરાર ભારતના પ્રવર્તમાન કાયદા દ્વારા સંચાલિત થશે અને આર્બિટ્રેશનના કિસ્સામાં, અંગ્રેજી કાયદો લાગુ થશે.

૭. પરિસ્થિતિનું સુસંગત રીતે વિશ્લેષણ કરવા માટે, આપણે પહેલા કરારનો યોગ્ય કાયદો, આર્બિટ્રેશન કરારને સંચાલિત કરતો કાયદો અને અંતે પ્રક્રિયાને સંચાલિત કરતો કાયદો જોઈશું. આર્બિટ્રેશન એગ્રીમેન્ટની કલમ ૨૨ કોઈપણ શંકા માટે કોઈ અવકાશ છોડતી નથી, અને તે પણ વિવાદિત નથી, કે કરારનો યોગ્ય કાયદો ભારતીય કાયદો છે. તેથી, તે દ્વારાને પાર કરીને, હવે આપણે આર્બિટ્રેશન એગ્રીમેન્ટના દ્વારા તરફ આગળ વધીશું.

૮. કલમ ૧૭ માત્ર આર્બિટ્રેશન પર છે. કલમ ૧૭.૧ સ્પષ્ટપણે જણાવે છે કે કરારોમાંથી ઉદ્ભવતા અથવા તેનાથી સંબંધિત વિવાદો અથવા દાવાઓ, જો વાટાઘાટો દ્વારા સૌહાર્દપૂર્ણ રીતે સમાધાન કરવામાં નહીં આવે, તો ઇંગ્લિશ આર્બિટ્રેશન લૉ અને તેના પછીના સુધારા અનુસાર આર્બિટ્રેશન દ્વારા સમાધાન કરવામાં આવશે. સંક્ષિપ્ત ઓક્સફર્ડ અંગ્રેજી શબ્દકોશ અનુસાર "અનુસાર" અભિવ્યક્તિનો અર્થ "અનુસાર" થાય છે. અંગ્રેજીના ન્યૂ ઓક્સફર્ડ ડિક્શનરીએ પણ આ અભિવ્યક્તિનો સમાન અર્થ આપ્યો છે. શબ્દો અને શબ્દસમૂહો, કાયમી આવૃત્તિ, ખંડ ૩૫ એ, અભિવ્યક્તિને "અનુરૂપ" તરીકે સમજાવે છે.

""અનુસરણમાં અથવા અનુસરણમાં" અભિવ્યક્તિઓ એક પ્રતિબંધિત અર્થઘટન ધરાવે છે અને તેને "અનુરૂપતા" ની સમકક્ષ ગણવામાં આવે છે, અને સૂચવે છે કે જે કરવામાં આવે છે તે સૂચના અથવા દિશા અનુસાર છે.

એરક્રાફ્ટ એમ્પ્લોઈઝ હાઉસિંગ કો-ઓપરેટિવ સોસાયટી લિમિટેડ વિરુદ્ધ સચિવ, ગ્રામીણ વિકાસ અને પંચાયત રાજ, કર્ણાટક સરકાર, બેંગ્લોર અને અન્ય, ૧૯૯૬ ૧૧ એસ. સી. સી. ૪૭૫ માં, જોકે પૂર્વ-સુધારેલા જમીન સંપાદન કાયદાના સંદર્ભમાં, આ અદાલતે "અનુસરણમાં" અભિવ્યક્તિનો અર્થ સમજાવ્યો છે.તે યોજવામાં આવ્યું છે:

"૪""ના અનુસરણમાં" નો અર્થ એ થશે કે યોજના અથવા યોજના અથવા દિશા અથવા આદેશ અથવા તેના પરિણામે અથવા અનુરૂપ કંઈપણ અનુસાર અથવા તેના આધારે અમલ કરવાના અધિકાર હેઠળ અથવા તેના આધારે અથવા કાર્યવાહી હાથ ધરવા, અમલ કરવા અને કામગીરી કરવા માટેનું કાર્ય ".

તેથી, તે સ્પષ્ટ છે કે પક્ષો વ્યક્ત શરતોમાં સંમત થયા છે કે આબિટ્રેશનનો કાયદો અંગ્રેજી આબિટ્રેશન કાયદો હશે.

૯. કલમ ૨૨ હકીકતમાં બે ભાગ ધરાવે છે.તે કલમના પ્રથમ ભાગમાં, પક્ષો વચ્ચે સંમતિ છે કે કરારનો યોગ્ય કાયદો ભારતના પ્રવર્તમાન કાયદા દ્વારા સંચાલિત થશે, અને આબિટ્રેશનના કિસ્સામાં, અંગ્રેજી કાયદો લાગુ થશે.બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, સમગ્ર કરાર ભારતીય કાયદા દ્વારા સંચાલિત થશે, અને આબિટ્રેશનના કિસ્સામાં, અંગ્રેજી કાયદો લાગુ થશે.કોઈ શંકા નથી કે, કોઈએ વૈધાનિક અર્થઘટનના કિસ્સામાં બે પક્ષો વચ્ચેના કરારનું અર્થઘટન કરવા માટે વધુ દબાણ ન કરવું જોઈએ.સમજૂતીની શરતોનું વિશ્લેષણ કરવાનો અભિગમ સીધો અને સાદો હોવો જોઈએ પરંતુ તે જ સમયે સુસંગત અને તાર્કિક હોવો જોઈએ.

૧૦. અર્થઘટનની બાબતમાં, અદાલતે અર્થઘટન માટે આવતા સાધનના આધારે અલગ અભિગમ અપનાવવો પડે છે.કાયદાકીય મુસદ્દો નિષ્ણાતો દ્વારા તૈયાર કરવામાં આવે છે અને તે અધિનિયમ, નિયમ અથવા નિયમનનું અંતિમ સ્વરૂપ લે તે પહેલાં વિવિધ તબક્કે તપાસને આધિન હોય છે.કાયદાશાસ્ત્રીઓ અથવા

દસ્તાવેજ લેખકો દ્વારા મુસદ્દાની અન્ય એક શ્રેણી છે, જેઓ વ્યાવસાયિક રીતે લાયક છે અને કાર્યપત્રો, સંધિઓ, અદાલતમાં સમાધાન વગેરે જેવા ક્ષેત્રમાં અનુભવી છે. અને પછી દસ્તાવેજોની ત્રીજી શ્રેણી છે જે સામાન્ય લોકો દ્વારા બનાવવામાં આવે છે જેમને કાયદાનું કોઈ જ્ઞાન નથી અથવા ક્ષેત્રમાં નિપુણતા નથી. દસ્તાવેજની કાનૂની ગુણવત્તા અથવા પૂર્ણતા ત્રીજી શ્રેણીમાં તુલનાત્મક રીતે ઓછી છે, બીજી શ્રેણીમાં ઊંચી અને પ્રથમ શ્રેણીમાં ઊંચી છે. નિઃશંકપણે, પ્રથમ શ્રેણીમાં અર્થઘટનની પ્રક્રિયામાં, અદાલતો કાયદાનો હેતુ, તેનો સંદર્ભ અને લખાણ એકત્રિત કરવાનો પ્રયાસ કરે છે. બીજી શ્રેણીમાં પણ, લખાણ તેમજ હેતુ ચોક્કસપણે મહત્વપૂર્ણ છે, અને વસિયત જેવા દસ્તાવેજોની ત્રીજી શ્રેણીમાં, તે ફક્ત વહીવટકર્તાનો હેતુ છે જે સુસંગત છે. અમારી સામેના કેસમાં, બંને પક્ષો વચ્ચે અમલમાં મૂકાયેલ કરાર હોવાથી, અદાલત કાયદાનું અર્થઘટન કરવા માટે કોઈ અભિગમ અપનાવી શકતી નથી. કરારની શરતોને પક્ષો જે રીતે ઈચ્છતા હતા અને તેમનો ઈરાદો હતો તે રીતે સમજવી પડશે. તે સંદર્ભમાં, ખાસ કરીને આબિટ્રેશનના કરારોમાં, જ્યાં પક્ષની સ્વાયત્તતા એ કઠોર ધોરણ છે, પક્ષોએ કરારને કેવી રીતે અમલમાં મૂક્યો, તે અભિવ્યક્તિઓના સાદા અથવા વ્યાકરણના અર્થ અને

કરારમાં યોગ્ય સ્થળોએ અભિવ્યક્તિઓના ઉપયોગ સિવાય, હેતુને સમજવા માટેના સૂચકાંકોમાંનું એક છે.

૧૧. સંદર્ભમાં, એ નોંધવું જોઈએ કે વર્તમાન કેસમાં, પ્રતિવાદીએ વણઉકેલાયેલા વિવાદોની શરૂઆત કરવાના હેતુસર અંગ્રેજી કાયદાની જોગવાઈઓનો ઉપયોગ કર્યો હતો.તેથી, કરારનો અર્થઘટન કરતી વખતે, ધ્યાનમાં રાખવું જોઈએ કે પક્ષો, કરારને અમલમાં મૂકવા માટે અવ્યવહાર અને અસુવિધાજનક પ્રક્રિયાઓ અને પ્રક્રિયાઓને ટાળવાનો ઇરાદો ધરાવે છે.ન્યાયમૂર્તિ પોટરએ કારગિલ ઇન્ટરનેશનલ એસએ વિરુદ્ધ બાંગ્લાદેશ સુગર એન્ડ ફૂડ ઇન્ડસ્ટ્રીઝ કોર્પોરેશન, ૧૯૯૮ ૧ ડબલ્યુએલઆર ૪૬૧ માં સમાન નિરીક્ષણ કર્યું હતું:

"જેમ કે ન્યાયમૂર્તિ સેવિલે પામ શિપિંગ વિરુદ્ધ કુવૈત પેટ્રોલિયમ, ૧૯૮૮માં ૫૦૨ ૫૨ ૧ લોયડ્સ રેપ ૫૦૦ના અન્ય સંદર્ભમાં અવલોકન કર્યું હતું:

"સામાન્ય અથવા સામાન્ય રીતે સ્વીકૃત મુદ્દલ (અને). પછી (કરાર) ની જોગવાઈઓને તે સિદ્ધાંતના સીધા કવચમાં દબાણ કરવાનો પ્રયાસ કરવો તે બાંધકામની સ્વીકાર્ય પદ્ધતિ નથી.

બીજી બાજુ, બાંધકામના આધુનિક સિદ્ધાંતો માટે અદાલતને વ્યાપારી પૃષ્ઠભૂમિ, કરારના સંદર્ભ અને પક્ષકારોના સંજોગોને ધ્યાનમાં રાખવાની જરૂર છે અને તે પૃષ્ઠભૂમિ સામે અને તે સંદર્ભમાં, શબ્દોને ચોક્કસ અથવા પ્રતિબંધિત અર્થ આપવો એ દેખીતી રીતે ગેરવાજબી અને અયોગ્ય પરિણામ તરફ દોરી જશે કે કેમ તે ધ્યાનમાં લેવાની જરૂર છે.

૧૨. પક્ષકારો વચ્ચેની શરતોનું નજીકથી અવલોકન સ્પષ્ટપણે દર્શાવે છે કે કલમ ૨૨ નો પ્રથમ ભાગ કરારને સંચાલિત કરતા કાયદા પર છે અને બીજા ભાગમાં પક્ષો આર્બિટ્રેશન કરારને લાગુ પડતો કાયદો મૂકવાનો ઇરાદો ધરાવે છે, એટલે કે., લવાદના કરારનો યોગ્ય કાયદો.તે બિનજરૂરી છે કે કલમ ૧૭.૧ માં આર્બિટ્રેશનને સંચાલિત કરતા પ્રક્રિયાગત કાયદા પર પહેલેથી જ સંમત થયા પછી, પક્ષો કલમ ૨૨ માં સમાન કરારની અંદર એક અલગ કલમમાં ફરીથી તે જણાવવાનો ઇરાદો ધરાવે છે.તેથી, પક્ષકારોનો આર્બિટ્રેશન

કરારમાં પણ અંગ્રેજી કાયદો લાગુ કરવાનો અને તેને આર્બિટ્રેશનના સંચાલન સુધી મર્યાદિત ન રાખવાનો ઇરાદો કલમ ૨૨ પરથી એકદમ સ્પષ્ટ છે.

૧૩. અપીલકર્તાને સુમિતોમોનો કોઈ ફાયદો થતો નથી.સુમિતોમોમાં, આર્બિટ્રેશન એગ્રીમેન્ટના કાયદા પર કોઈ ચોક્કસ પસંદગી નહોતી અને આ અદાલતે એવું માન્યું હતું કે આવી પસંદગીની ગેરહાજરીમાં, આર્બિટ્રેશન એગ્રીમેન્ટનો કાયદો કરારના મૂળ કાયદા દ્વારા નક્કી કરવામાં આવશે.આ કરારમાં એવું નથી.

૧૪. તે સ્પષ્ટ છે કે વર્તમાન કેસમાં આર્બિટ્રેશન એગ્રીમેન્ટને લાગુ પડતો કાયદો અંગ્રેજી કાયદો છે. એકવાર એવું જાણવા મળે કે આર્બિટ્રેશન એગ્રીમેન્ટને સંચાલિત કરતો કાયદો અંગ્રેજી કાયદો છે, ત્યારે ભારતીય આર્બિટ્રેશન એક્ટનો ભાગ ૧ ગર્ભિત રીતે બાકાત રહે છે.આ એક લાંબા સમયથી સ્થિર સ્થિતિ રહી છે અને યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા વિરુદ્ધ રિલાયન્સ ઇન્ડસ્ટ્રીઝ લિમિટેડ અને અન્ય, ૨૦૧૫ ૧૦ સ્કેલ ૧૪૯ માં તાજેતરનો ચુકાદો તેની પુષ્ટિ કરે છે.ન્યાયમૂર્તિ આર એફ નરીમનના શબ્દોમાં કહીએ તો.

"૨૧.ભારત એલ્યુમિનિયમના ચુકાદાના છેલ્લા ફરમાને હવે બે ચેતવણીઓ સાથે વાંચવો પડશે, જે બંને ભાટિયા ઇન્ટરનેશનલના ફરમા ઉરમાંથી જ ઉદ્ભવે છે-કે જ્યાં કોર્ટ એ નિર્ણય પર આવે છે કે ન્યાયિક બેઠક ભારતની બહાર છે અથવા જ્યાં ભારતીય કાયદા સિવાયનો કાયદો આર્બિટ્રેશન કરારને સંચાલિત કરે છે, ત્યાં આર્બિટ્રેશન અધિનિયમ, ૧૯૯૬ ના ભાગ-૧ ને જરૂરી સૂચિતાર્થ દ્વારા બાકાત રાખવામાં આવશે.તેથી, ભાટિયા સિદ્ધાંત દ્વારા સંચાલિત કેસોમાં પણ, તે માત્ર તે જ કિસ્સાઓ છે જેમાં કરારો નક્કી કરે છે કે આર્બિટ્રેશનનું સ્થાન ભારતમાં છે અથવા જેમના તથ્યો પર આર્બિટ્રેશનના સ્થાન પર ભારતની બહાર હોવાના કારણે ચુકાદો આપી શકાતો નથી જે ભાટિયા સિદ્ધાંત દ્વારા સંચાલિત રહેશે.ઉપરાંત, તે ફક્ત તે જ કરારો છે જે નક્કી કરે છે અથવા તે નક્કી કરવા માટે વાંચી શકાય છે કે આર્બિટ્રેશન કરારને સંચાલિત કરતો કાયદો ભારતીય કાયદો છે જે ભાટિયા શાસન દ્વારા સંચાલિત થતો રહેશે.

(૪) એઈટ્ઝેન બલ્ક (સુપ્રા) ના કિસ્સામાં, જરૂરી સૂચિતાર્થ દ્વારા કાયદાના ભાગ-૧ની લાગુ પડવાને બાકાત રાખવા પર, માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે અવલોકન કર્યું છે કે આર્બિટ્રેશનની બેઠકની માત્ર પસંદગી જ આવા સ્થાનને

લાગુ પડતા કાયદાને આકર્ષિત કરે છે અને લંડનમાં આર્બિટ્રેશનની બેઠકની પસંદગી, જેમ કે પક્ષો વચ્ચેના કરારમાં હતી, તે કાયદાકીય બેઠકના કાયદાને આકર્ષિત કરશે.ઉપરોક્ત ચુકાદાના પરિચ્છેદ ૨૭ થી ૩૫ માં કરવામાં આવેલા અવલોકનો નીચે મુજબ છે:—

૨૭. પ્રશ્ન એ છે કે શું ઉપરોક્ત શરતો આર્બિટ્રેશનના ભાગ ૧ ની જોગવાઈઓને સ્પષ્ટપણે અથવા ગર્ભિત રીતે બાકાત રાખવાનો પક્ષોનો ઇરાદો દર્શાવે છે, જે ભારતની બહાર એટલે કે લંડનમાં યોજાવાની હતી.અમારું માનવું છે કે આ કલમ આર્બિટ્રેશનને અંગ્રેજી કાયદો લાગુ પડશે તેવી જોગવાઈ કરીને આવા હેતુને સ્પષ્ટ કરે છે.આ કલમ સ્પષ્ટપણે જોગવાઈ કરે છે કે ભારતીય કાયદો અથવા અન્ય કોઈ કાયદો અંગ્રેજી કાયદો લાગુ થશે તેવું કહીને લાગુ થશે નહીં.હેતુ એ છે કે અંગ્રેજી કાયદો કાયદા હેઠળ ઉદ્ભવતા કોઈપણ વિવાદના નિરાકરણ પર લાગુ થશે.આનો અર્થ એ છે કે આર્બિટ્રેશનના સંચાલન પર અંગ્રેજી કાયદો લાગુ થશે.તે પણ અનુસરવું આવશ્યક છે કે આર્બિટ્રેશન અથવા એવોર્ડના સંચાલન સામે કોઈપણ વાંધો પણ અંગ્રેજી કાયદા દ્વારા સંચાલિત કરવામાં આવશે. સ્પષ્ટપણે, આ સૂચવે છે કે એવોર્ડરને પડકાર અંગ્રેજી કાયદા અનુસાર હોવો જોઈએ. આમ કલમ ૨૮ દ્વારા તાત્કાલિક

આર્બિટ્રેશન માટે ભાગ ૧ ની લાગુ પડતી સ્પષ્ટ બાકાત છે.હકીકતમાં, કલમ ૨૮ માત્ર આર્બિટ્રેશનની બેઠક સાથે જ સંબંધિત નથી પરંતુ તે પણ જોગવાઈ કરે છે કે બે મધ્યસ્થીઓ હશે, એક ચાર્ટર્સ્ દ્વારા અને એક માલિકો દ્વારા નિયુક્ત કરવામાં આવશે અને જો કોઈ સમજૂતી ન હોય તો તેઓ પંચની નિમણૂક કરશે.આ સંદર્ભમાં, એ નોંધવું જોઈએ કે ભારતીય આર્બિટ્રેશન અને સમાધાન અધિનિયમ, ૧૯૯૬ અમ્પાયરો માટે કોઈ જોગવાઈ કરતું નથી અને તેનો હેતુ સ્પષ્ટ રીતે અંગ્રેજી આર્બિટ્રેશન અધિનિયમ, ૧૯૯૬ની કલમ ૨૧ દ્વારા વિચારેલા પંચનો સંદર્ભ આપવાનો છે.આમ તે સ્પષ્ટ છે કે આર્બિટ્રેશન અંગ્રેજી કાયદા, એટલે કે અંગ્રેજી આર્બિટ્રેશન એક્ટ, ૧૯૯૬ હેઠળ હાથ ધરવામાં આવવું જોઈએ.એ પણ નોંધવું જોઈએ કે ઇંગ્લિશ આર્બિટ્રેશન એક્ટની કલમ ૬૭,૬૮ અને ૬૯ તેમાં જણાવેલા આધારો પર એવોર્ડને પડકારવાની જોગવાઈ કરે છે.આમ, તાત્કાલિક મધ્યસ્થીની કાર્યવાહીમાં ભાગ-૧ની લાગુ પડતી ક્ષમતાને બાકાત રાખવાનો હેતુ સ્પષ્ટ છે.

૨૮. આ એક એવો કેસ છે જેમાં બે પરિબળો આર્બિટ્રેશન એક્ટના ભાગ ૧ ની કામગીરીને બાકાત રાખે છે. પ્રથમ, આર્બિટ્રેશનની બેઠક જે

લંડનમાં છે અને બીજું કલમ કે અંગ્રેજી કાયદો લાગુ થશે.હકીકતમાં, આવી પરિસ્થિતિ એવા કિસ્સામાં ભાગ I ની લાગુ પડતી બાકાત રાખવા માટે રાખવામાં આવી છે જ્યાં સમાન કલમ આબિટ્રેશનને સંચાલિત કરે છે.રિલાયન્સ ઇન્ડસ્ટ્રીઝ લિમિટેડ અને અન્ય વિરુદ્ધ યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા, ૨૦૧૪ ૭ એસ. સી. સી. ૬૦૩ માં, આ અદાલતે કેટલાક અન્ય અધિકારક્ષેત્રોના ચુકાદાઓનો ઉલ્લેખ કર્યો હતો અને ફક્ત ૫૫ થી ૫૭ માં નીચે મુજબ અવલોકન કર્યું હતું:-

"૫૫.આબિટ્રેશનની બેઠકની પસંદગીની અસરને કોર્ટ ઓફ અપીલ દ્વારા સી વિરુદ્ધ ડીમાં ધ્યાનમાં લેવામાં આવી હતી આ ચુકાદાને આ કોર્ટ દ્વારા બાલ્કોમાં ખાસ મંજૂરી આપવામાં આવી છે અને એનરકોનમાં પુનરાવર્તન કરવામાં આવ્યું છે.સી વિરુદ્ધ ડીમાં, અપીલ અદાલતે અવલોકન કર્યું છે:(બસ એલ. આર. પાનું ૮૫૧, પેરા ૧૬)

"પ્રાથમિક તારણ

૧૬. હું યોગ્ય સમયે શ્રી હિસ્ટની દલીલો સાથે વ્યવહાર કરીશ, પરંતુ મારા ચુકાદામાં, તેઓ મુદ્દાના કેન્દ્રિય મુદ્દા સાથે ઝઝૂમી શકતા નથી, જે એ છે કે લંડનને આર્બિટ્રેશનની બેઠક તરીકે પસંદ કરીને કે નહીં, પક્ષકારોએ સંમત થવું જોઈએ કે એવોર્ડ પરની કાર્યવાહી માત્ર અંગ્રેજી કાયદા દ્વારા મંજૂરી હોવી જોઈએ. મારા મતે તેઓ ન્યાયાધીશે આપેલા કારણોસર આ રીતે સંમત થયા હોવા જોઈએ. બર્મુડા ફોર્મ દ્વારા પ્રાપ્ત સંતુલનનો સંપૂર્ણ હેતુ (અંગ્રેજી લવાઈ પરંતુ નીતિ હેઠળ ઉદ્ભવતા મુદ્દાઓ પર ન્યૂયોર્ક કાયદાને લાગુ કરવો) એ છે કે એવોર્ડના સંદર્ભમાં ન્યાયિક ઉપાયો અંગ્રેજી કાયદા દ્વારા મંજૂરી આપવામાં આવેલા હોવા જોઈએ અને માત્ર તે જ મંજૂરી હોવી જોઈએ. શ્રી હિસ્ટ એમ ન કહી શક્યા (અને ન કહ્યું) કે ૧૯૯૬ના કાયદાની કલમ ૬૭ અને ૬૮ હેઠળ પ્રક્રિયાગત અનિયમિતતાઓ પર અધિકારક્ષેત્રના અભાવ માટે અંગ્રેજી ન્યાયિક ઉપાયોને મંજૂરી આપવામાં આવી ન હતી; તેમને એમ કહીને ઘટાડી દેવામાં આવ્યા હતા કે ન્યૂયોર્ક ન્યાયિક ઉપાયોને પણ મંજૂરી આપવામાં આવી હતી. જો કે, તે મુકદ્દમા અને (જે વધુ ખરાબ છે) મૂંઝવણ માટેની રીત હશે જેનો હેતુ પક્ષો દ્વારા ન હોઈ શકે. તેમાં કોઈ શંકા નથી કે અધિકારક્ષેત્રના અભાવ અને ગંભીર અનિયમિતતા માટે ન્યૂયોર્કના કાયદામાં તેના પોતાના ન્યાયિક

ઉપાયો છે, પરંતુ એવું ભાગ્યે જ માની શકાય છે કે એવોર્ડના એક ભાગથી વ્યથિત પક્ષ એક અધિકારક્ષેત્રમાં આગળ વધી શકે છે અને એવોર્ડના બીજા ભાગથી વ્યથિત પક્ષ બીજા અધિકારક્ષેત્રમાં આગળ વધી શકે છે.તેવી જ રીતે, એવોર્ડ વિશેની એક જ ફરિયાદના કિસ્સામાં, એવું માની શકાતું નથી કે પીડિત પક્ષ એક અધિકારક્ષેત્રમાં ફરિયાદ કરી શકે છે અને સંતુષ્ટ પક્ષ અન્ય અધિકારક્ષેત્રને એવોર્ડ સાથે તેનો સંતોષ જાહેર કરવા માટે કહેવાનો હકદાર છે.પક્ષકારોએ પ્રથમ ચુકાદો મેળવવા માટે ઉતાવળ કરવી અથવા વિરોધાભાસી નિર્ણયો લેવાનું ગંભીર જોખમ રહેશે, જેના પર પક્ષકારો વિચાર કરી શક્યા ન હોત.

૫૬. સી વિરુદ્ધ ડીમાં ઉપરોક્ત અવલોકનો પછી સુલામેરિકા સિયા નાસિઓનલ ડી સેગુરોસ એસએ વિરુદ્ધ એનેસા એન્જેલ્હેરિયા એસએ એનેસા માં હાઇકોર્ટ ઓફ ન્યાયમૂર્તિ, કવીન્સ બેન્ચ ડિવિઝન, કોમર્શિયલ કોર્ટ (ઇંગ્લેન્ડ) દ્વારા અનુસરવામાં આવ્યા હતા.આ જ દરખાસ્ત રજૂ કરતી વખતે, ઉચ્ચ અદાલતે નોંધ્યું હતું કે તે કેસનો મુદ્દો વીમા પોલિસીની શરત ૧૨ની જોગવાઈને આપવામાં આવતા ભાર પર આધારિત છે કે "આર્બિટ્રેશનનું સ્થાન લંડન, ઇંગ્લેન્ડ હશે".એવું અવલોકન કરવામાં આવ્યું હતું કે આ

જરૂરી રીતે તેની સાથે આબિટ્રેશન પ્રક્રિયા પર ઇંગ્લિશ કોર્ટના સુપરવાઇઝરી અધિકારક્ષેત્રને વહન કરે છે.એવું જોવા મળ્યું હતું કે:

"આ આબિટ્રેશન એક્ટ, ૧૯૯૬ ની સ્પષ્ટ શરતોને અનુસરે છે અને, ખાસ કરીને, કલમ ૨ ની જોગવાઈઓ જે પ્રદાન કરે છે કે આબિટ્રેશન એક્ટ, ૧૯૯૬ નો ભાગ I લાગુ પડે છે જ્યાં આબિટ્રેશનની બેઠક ઇંગ્લેન્ડ અને વેલ્સ અથવા ઉત્તરી આયર્લેન્ડમાં છે.આ તરત જ આબિટ્રેશન કરાર અને ઇંગ્લેન્ડના કાયદા વચ્ચે મજબૂત જોડાણ સ્થાપિત કરે છે.આ જ કારણ છે કે તાજેતરના સત્તાવાળાઓએ આબિટ્રેશન કરારના યોગ્ય કાયદાને નિર્ધારિત કરવામાં એક મહત્વપૂર્ણ પરિબળ તરીકે આબિટ્રેશનની બેઠકના સ્થાનો પર ભાર મૂક્યો છે.

૫૭. અમારા મતે, સુલામેરિકા કેસમાં આ અવલોકનો આ કેસની હકીકતો અને સંજોગોને સંપૂર્ણપણે લાગુ પડે છે.ઉચ્ચ અદાલત દ્વારા લેવાયેલા નિષ્કર્ષથી અસ્તવ્યસ્ત પરિસ્થિતિ સર્જાશે જ્યાં પક્ષો તેમની ફરિયાદોના નિવારણ માટે ભારત અને ઇંગ્લેન્ડ વચ્ચે દોડધામ કરતા રહેશે.આબિટ્રેશન એક્ટ, ૧૯૯૬ (ભારતીય) ના ભાગ ૧ ની જોગવાઈઓને આવશ્યકપણે બાકાત રાખવામાં આવી

છે; જે આર્બિટ્રેશન કરાર સાથે સંપૂર્ણપણે અસંગત છે જે પૂરી પાડે છે કે "આર્બિટ્રેશન કરાર અંગ્રેજી કાયદા દ્વારા સંચાલિત થશે".આમ આર્બિટ્રેશનની કાર્યવાહીમાં આપવામાં આવેલા કોઈપણ ચુકાદાને પડકારવા માટે પ્રતિવાદી માટેનો ઉપાય ઇંગ્લેન્ડ અને વેલ્સના આર્બિટ્રેશન અધિનિયમ, ૧૯૯૬ માં સમાવિષ્ટ સંબંધિત જોગવાઈઓ હેઠળ હશે.આવી અરજી હવે ઇંગ્લેન્ડની અદાલતો દ્વારા સ્વીકારવામાં આવશે કે નહીં તે અમારે તપાસવું નથી, તેની તપાસ ઇંગ્લેન્ડની સક્ષમ અધિકારક્ષેત્રની અદાલત દ્વારા કરવી પડશે.

૨૯. અમે ઉપરોક્ત અવલોકન સાથે સંમત છીએ અને વર્તમાન કેસમાં આ કલમ ૨૮ નો હેતુ સમાન અસર કરવાનો હોવો જોઈએ જે ભારતીય આર્બિટ્રેશન અને સમાધાન અધિનિયમના ભાગ ૧ ની લાગુ પડતી બાકાત રાખવાનો છે કારણ કે પક્ષોએ લંડનને આર્બિટ્રેશનની બેઠક તરીકે પસંદ કર્યું છે અને વધુમાં જોગવાઈ કરી છે કે આર્બિટ્રેશન અંગ્રેજી કાયદા દ્વારા સંચાલિત થશે. આ કિસ્સામાં હારનાર પક્ષે એવોર્ડના અમલને રોકવા માટે અવિરતપણે સ્પષ્ટ ઉપાયોનો આશરો લીધો છે અને હકીકતમાં આર્બિટ્રેશનને અટકાવવાનો પણ પ્રયાસ કર્યો છે.આ કેસ એવા કિસ્સાઓમાં લાક્ષણિક બની ગયો છે

જ્યાં આબિટ્રેશનના ફળો પણ અવિરત વિલંબિત થાય છે.ભલે તે લાંબા સમયથી કાયદો નક્કી કરવામાં આવ્યો હોય કે ભાગ ૧ ને બાકાત રાખવામાં આવ્યો છે જ્યાં પક્ષો પસંદ કરે છે કે આબિટ્રેશનનું સ્થાન ભારતની બહાર છે અને આબિટ્રેશન વિદેશી દેશના કાયદા દ્વારા સંચાલિત થવું જોઈએ.

૩૦. શ્રી દિવાને અમને એ શક્યતાને સ્વીકારવા માટે સમજાવવાનો પ્રયાસ કર્યો કે ભાગ ૧ બાકાત નથી અને આવા કિસ્સામાં કોઈ પણ સંજોગોમાં સંપૂર્ણપણે બાકાત નથી, પરંતુ કાયદો ખૂબ જ સારી રીતે સ્થાયી છે અને સારા કારણો સાથે, અમારા માટે અન્ય કોઈ ઢ્રષ્ટિકોણ લેવા માટે.અમે "મુકદ્દમા માટેની રીત અને (જે વધુ ખરાબ છે) મૂંઝવણ" સી વિરુદ્ધ ડી, ૨૦૦૮ બસએલઆર ૮૪૩ ને સમર્થન આપવા માંગતા નથી.

૩૧. જ્યારે રિલાયન્સના ચુકાદાની આ જ કરાર હેઠળ અને તે જ પક્ષો વચ્ચેના અન્ય કેસમાં પરોક્ષ રીતે સમીક્ષા કરવાની માંગ કરવામાં આવી હતી, ત્યારે આ અદાલતે તેના અગાઉના ઢ્રષ્ટિકોણનો પુનરોચ્ચાર કર્યો હતો અને યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા વિરુદ્ધ

રિલાયન્સ ઇન્ડસ્ટ્રીઝ લિમિટેડ અને અન્યમાં પેરા ૧૮માં નીચે મુજબ અવલોકન કર્યું હતું:-

"૧૮.એ નોંધવું અગત્યનું છે કે ભાટિયા ઇન્ટરનેશનલના પેરા ૩૨માં જ આ અદાલતે ચુકાદો આપ્યો છે કે આર્બિટ્રેશન એક્ટ, ૧૯૯૬નો ભાગ ૧ લાગુ થશે નહીં જો તેને સ્પષ્ટ રીતે અથવા જરૂરી સૂચિતાર્થ દ્વારા બાકાત રાખવામાં આવ્યો હોય.આ અદાલતના કેટલાક ચુકાદાઓએ એવું માન્યું છે કે ભાગ ૧ ને જરૂરી સૂચિતાર્થ દ્વારા બાકાત રાખવામાં આવે છે જો એવું જોવા મળે કે કોઈ કેસની હકીકતો પર આર્બિટ્રેશનનું ન્યાયિક સ્થાન ભારતની બહાર છે અથવા આર્બિટ્રેશન કરારને સંચાલિત કરતો કાયદો ભારતીય કાયદા સિવાયનો કાયદો છે.આ હવે આ અદાલતના નિર્ણયોની શ્રેણી દ્વારા સારી રીતે પતાવટ કરવામાં આવી છે [જુઓ વીડિયોકોન ઇન્ડસ્ટ્રીઝ લિમિટેડ વિરુદ્ધ યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા, ડોઝકો ઇન્ડિયા (પી) લિમિટેડ વિરુદ્ધ ફૂસન ઇન્ફ્રાકોર કંપની લિમિટેડ, યોગરાજ ઇન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર લિમિટેડ વિરુદ્ધ સાંગ યોંગ એન્જિનિયરિંગ એન્ડ કન્સ્ટ્રક્શન કંપની લિમિટેડ, આ કેસમાં રિલાયન્સ ઇન્ડસ્ટ્રીઝ લિમિટેડ વિરુદ્ધ યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા અને

હાર્મની ઇનોવેશન શિપિંગ લિમિટેડ વિરુદ્ધ ગુમા કોલ ઇન્ડિયા લિમિટેડમાં તાજેતરનો ચુકાદો] ".

૩૨. આપણને અલગ દ્રષ્ટિકોણ અપનાવવાનું કોઈ કારણ દેખાતું નથી.ભાટિયા ઇન્ટરનેશનલના કેસમાં, આ અદાલતે નીચે પ્રમાણે તારણ કાઢ્યું:

"તારણ કાઢવા માટે, અમે માનીએ છીએ કે ભાગ ૧ ની જોગવાઈઓ તમામ આર્બિટ્રેશન અને તેનાથી સંબંધિત તમામ કાર્યવાહીઓને લાગુ પડશે.જ્યાં આવી લવાદ ભારતમાં યોજાય છે ત્યાં ભાગ-૧ની જોગવાઈઓ ફરજિયાતપણે લાગુ થશે અને પક્ષો ભાગ-૧ની ફરજિયાત જોગવાઈઓ દ્વારા મંજૂરી આપવામાં આવેલી હદ સુધી જ વિચલિત થવા માટે સ્વતંત્ર છે. ભારત બહાર યોજાયેલી આંતરરાષ્ટ્રીય વ્યાપારી લવાદોના કિસ્સામાં ભાગ-૧ની જોગવાઈઓ લાગુ થશે, સિવાય કે પક્ષો સમજૂતી દ્વારા, સ્પષ્ટ અથવા ગર્ભિત, તેની તમામ અથવા કોઈપણ જોગવાઈઓને બાકાત રાખે.તે કિસ્સામાં પક્ષો દ્વારા પસંદ કરાયેલા કાયદાઓ અથવા નિયમો પ્રચલિત રહેશે.ભાગ ૧ માંની કોઈપણ જોગવાઈ,

જે તે કાયદા અથવા નિયમોની વિરુદ્ધ છે અથવા બાકાત છે, તે લાગુ થશે નહીં.

૩૩. આમ અમારો મત છે કે કલમ ૨૮ દ્વારા પક્ષકારોએ લંડનને આર્બિટ્રેશનના સ્થળ તરીકે પસંદ કરીને અને અગાઉ અવલોકન કર્યા મુજબ આર્બિટ્રેશન માટે અંગ્રેજી કાયદાને લાગુ કરીને તેમની વચ્ચેની આર્બિટ્રેશન કાર્યવાહીમાં ભાગ ૧ ની અરજીને બાકાત રાખવાનું પસંદ કર્યું છે. અત્યાર સુધીમાં તે ખૂબ જ સારી રીતે નક્કી થઈ ગયું છે કે જ્યાં પક્ષો ભારતની બહાર આર્બિટ્રેશનની ન્યાયિક બેઠક પસંદ કરે છે અને એવી જોગવાઈ કરે છે કે આર્બિટ્રેશનને સંચાલિત કરતો કાયદો ભારતીય કાયદા સિવાયનો કાયદો હશે, તો કાયદાના ભાગ ૧ માં કોઈ અરજી હશે નહીં અને તેથી, એવોર્ડ દેવાદાર ભારતની અદાલત સમક્ષ કલમ ૩૪ હેઠળ વાંધા ઉઠાવીને એવોર્ડને પડકારવા માટે હકદાર રહેશે નહીં. ભારતમાં અદાલતને આવા કેસમાં કલમ ૩૪ હેઠળ આવા વાંધાઓને ધ્યાનમાં લેવાનો અધિકારક્ષેત્ર ન હોઈ શકે.

૩૪. હકીકતમાં આર્બિટ્રેશનની ન્યાયિક બેઠકની માત્ર પસંદગી આવા સ્થાનને લાગુ પડતા કાયદાને આકર્ષિત કરે છે. બીજા શબ્દોમાં

કહીએ તો આર્બિટ્રેશનની કાર્યવાહી માટે કયો કાયદો લાગુ થશે તે સ્પષ્ટ કરવાની જરૂર રહેશે નહીં, કારણ કે ચોક્કસ દેશનો કાયદો ઇપ્સો જ્યુર લાગુ કરશે. રેડફર્ન અને હન્ટર ઓન ઇન્ટરનેશનલ આર્બિટ્રેશનના નીચેના ફકરામાં આ મુદ્દાનું નીચેનું સ્પષ્ટીકરણ છે:—

"કેટલીકવાર એવું પણ કહેવામાં આવે છે કે પક્ષોએ પ્રક્રિયાગત કાયદાની પસંદગી કરી છે જે કોઈ ચોક્કસ દેશમાં આર્બિટ્રેશનની જોગવાઈ કરીને તેમની આર્બિટ્રેશનને સંચાલિત કરશે. આ ખૂબ લંબગોળ છે અને, અંગ્રેજી અદાલત પોતે તાજેતરમાં બ્રેઝ ઓફ ડોઉન વિન્ડ ફાર્મમાં યોજાયેલી હોવાથી તે હંમેશા સાચું નથી. પક્ષોએ જે કર્યું છે તે ચોક્કસ દેશમાં આર્બિટ્રેશનનું સ્થળ પસંદ કરવાનું છે. તે પસંદગી તેની સાથે તે દેશના કાયદાને રજૂ કરે છે, જેમાં આર્બિટ્રેશન પરના તેના કાયદાની કોઈપણ ફરજિયાત જોગવાઈઓનો સમાવેશ થાય છે. પક્ષોએ આર્બિટ્રેશનને સંચાલિત કરવા માટે તે ચોક્કસ કાયદાને 'પસંદ' કર્યો છે એમ કહેવું એ કહેવા જેવું છે કે એક અંગ્રેજ મહિલા જે તેની કાર ફ્રાન્સ લઈ જાય છે તેણે ફ્રેન્ચ ટ્રાફિક કાયદો 'પસંદ' કર્યો છે, જે તેને રસ્તાની જમણી બાજુએ વાહન ચલાવવા માટે ફરજ પાડશે, જમણી બાજુથી

આવતા વાહનોને પ્રાથમિકતા આપશે, અને સામાન્ય રીતે ટ્રાફિક કાયદાઓનું પાલન કરશે જેમાં તે ટેવાયેલી ન હોય.પરંતુ આ કાલ્પનિક મોટરચાલકે 'ફેન્ટ્રી ટ્રાફિક કાયદો' પસંદ કર્યો હતો તે કહેવું ભાષાનો વિચિત્ર ઉપયોગ હશે.તેણે જે કર્યું છે તે ફ્રાન્સ જવાનું પસંદ કરવાનું છે.ફેન્ટ્રી કાયદાની લાગુ પડતી પછી આપમેળે અનુસરે છે.તે પસંદગીની બાબત નથી.

પક્ષકારો આર્બિટ્રેશનનું ચોક્કસ સ્થળ ચોક્કસપણે પસંદ કરી શકે છે કારણ કે તેની લેક્સ આર્બિટ્રી તે છે જે તેમને આકર્ષક લાગે છે.તેમ છતાં, એકવાર આર્બિટ્રેશનનું સ્થળ પસંદ થઈ જાય, તે પોતાનો કાયદો પોતાની સાથે લાવે છે.જો તે કાયદામાં એવી જોગવાઈઓ હોય જે જ્યાં સુધી આર્બિટ્રેશનની વાત છે ત્યાં સુધી ફરજિયાત છે, તો તે જોગવાઈઓનું પાલન કરવું આવશ્યક છે.તે પસંદગીની બાબત નથી કે કાલ્પનિક મોટરચાલક કયા સ્થાનિક ટ્રાફિક કાયદાનું પાલન કરવું અને કોને અવગણવું તે પસંદ કરવા માટે સ્વતંત્ર છે ".

૩૫. આ બાબતને ધ્યાનમાં રાખીને, ગુજરાત હાઈકોર્ટનો ચુકાદો કે આર્બિટ્રેશન અધિનિયમની કલમ ૩૪ હેઠળ આશાપુરાના વાંધાઓ

ભારતની અદાલત સમક્ષ માન્ય છે, જે ગુજરાતના જામ-
ખંભાલિયાની અદાલત છે, તે કાયદાની વિરુદ્ધ છે.કલમ ૩૪
હેઠળની કાર્યવાહી, જે ભાગ ૧ માં થાય છે, તે અસમર્થનીય તરીકે
બરતરફ કરવા પાત્ર છે.એઈટ્ઝેનની નાગરિક અપીલ સફળ થવા
માટે જવાબદાર છે અને તેથી તેને મંજૂરી છે.આબિટ્રેશન એક્ટના
ભાગ ૨ હેઠળ વિદેશી ચુકાદાને લાગુ કરતો બોમ્બે હાઈકોર્ટનો
તારીખ ૦૩/૧૨/૨૦૧૫ નો ચુકાદો સાચો છે અને તેને સમર્થન
આપવામાં આવે છે.

(૫) તાજેતરના નિર્ણયમાં, આઈમેક્સ કોર્પોરેશન (ઉપરોક્ત) ના કિસ્સામાં,
કાયદાના ભાગ-૧ ની લાગુ થવાના પ્રશ્ન પર, માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે પેરા
૧૭ થી ૨૬, ૨૮, ૩૩ અને ૩૫ થી ૩૯ માં નીચે મુજબ ચુકાદો આપ્યો છે અને
અવલોકન કર્યું છે:-

૧૭. ઉપરોક્ત રજૂઆતો અને પક્ષો દ્વારા કરવામાં આવેલા નિવેદનોની
નોંધ લીધા પછી, અમે કલમ ૧૪ના નિર્માણ અને આવા પડકારોને
સંચાલિત કરતા કાયદા અંગેના પ્રશ્નનો નિર્ણય કરવાનો પ્રસ્તાવ
કરીએ છીએ.

વર્ગ ૧૪:આબિટ્રેશન વર્ગ

૧૮. કરારની કલમ ૧૪ બે બાબતો સાથે સંબંધિત છે:

- ((i) કરારનું સંચાલન કરતા કાયદાઓ; અને
- ((૨) મધ્યસ્થી દ્વારા વિવાદોના સમાધાનની જોગવાઈ.

૧૮.૧.પ્રથમના સંદર્ભમાં, તે જોગવાઈ કરે છે કે જો કરાર વિશે કોઈ પ્રશ્ન ઊભો થાય છે એટલે કે કરારનો અર્થ શું છે અથવા પક્ષોનો હેતુ શું છે, તો તેનું અર્થઘટન સિંગાપોરના કાયદા અનુસાર કરવામાં આવશે અને આ કાયદાઓ પક્ષોની સમજણ અને કાર્યોને સંચાલિત કરશે.વધુમાં, જો પક્ષો અદાલતનો આશરો લે છે, તો તેઓ સિંગાપોરની અદાલતોનો સંપર્ક કરશે જે એકલા જ આ મુદ્દા પર ચુકાદો આપશે.આ રીતે સિંગાપોરની અદાલતો કરાર હેઠળ ઉદ્ભવતા કોઈપણ બિન-મધ્યસ્થી વિવાદ અથવા કદાચ આબિટ્રેશન એવોર્ડની શુદ્ધતા અથવા માન્યતા અંગેના વિવાદના સંબંધમાં ચુકાદો આપશે.આ કેસમાં સિંગાપોરમાં એવોર્ડને પડકાર આપવામાં આવશે કે કેમ તે ધ્યાનમાં લેવાની જરૂર નથી કારણ કે હકીકતમાં એવોર્ડ લંડનમાં આપવામાં આવ્યો હતો અને કોઈ પણ

સંજોગોમાં કોઈ પણ પક્ષે સિંગાપોરની અદાલતનો સંપર્ક કર્યો નથી.

૧૮.૨.બીજું, આ કલમ એવી જોગવાઈ કરે છે કે આ કરારમાંથી ઉદ્ભવતા અથવા પક્ષકારોના અધિકારો, ફરજો અથવા જવાબદારીઓને લગતા કોઈપણ વિવાદનું સમાધાન મધ્યસ્થી દ્વારા કરવામાં આવશે.આર્બિટ્રેશન આઈસીસીના આર્બિટ્રેશનના નિયમોનું પાલન કરશે.બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, પક્ષો તેમના અધિકારો, ફરજો અથવા જવાબદારીઓને લઈને તેમની વચ્ચે વિવાદ ઊભો થાય તો આઈસીસીના આર્બિટ્રેશનના નિયમોનો ઉપયોગ કરશે.તેનો ઈરાદો આઈસીસીના આર્બિટ્રેશનના નિયમો અનુસાર વિવાદનું સમાધાન કરવાનો છે.આ અર્થમાં, આર્બિટ્રેશનના આઈ. સી. સી. નિયમોને આ કલમમાં વાંચવામાં આવે તેવું સમજવું આવશ્યક છે.

આઈસીસીના નિયમો

૧૯. આઈ. સી. સી. ના નિયમો આર્બિટ્રેશનની શરૂઆતથી લઈને ચુકાદો પસાર થવા સુધીના સમગ્ર આચરણની જોગવાઈ કરે છે.તેઓ એવી જોગવાઈ કરે છે કે આર્બિટ્રેશન કોર્ટ એટલે કે ઇન્ટરનેશનલ કોર્ટ

ઓફ આર્બિટ્રેશન દ્વારા હાથ ધરવામાં આવશે, જેની નિમણૂક આઈસીસીની કાઉન્સિલ દ્વારા કરવામાં આવશે. નિયમો હેઠળ આર્બિટ્રેશનનો આશરો લેવા ઈચ્છતા પક્ષે નિર્ધારિત માહિતી સાથે અને આર્બિટ્રેશનના સ્થળ વિશે ખાસ ટિપ્પણીઓ સાથે આઈસીસીના સચિવાલયમાં આર્બિટ્રેશન માટેની વિનંતી રજૂ કરવી જરૂરી છે. આઈ. સી. સી. ના નિયમો સ્પષ્ટપણે જણાવે છે કે આર્બિટ્રેશનનું સ્થાન કોર્ટ દ્વારા નીચેના શબ્દોમાં નક્કી કરવામાં આવશે:—

"૧. પક્ષકારો દ્વારા સંમત ન થાય ત્યાં સુધી આર્બિટ્રેશનનું સ્થાન અદાલત દ્વારા નક્કી કરવામાં આવશે.

૨. મધ્યસ્થી ટ્રિબ્યુનલ, પક્ષકારો સાથે પરામર્શ કર્યા પછી, પક્ષકારો દ્વારા અન્યથા સંમત ન થાય ત્યાં સુધી તે યોગ્ય માને છે તે કોઈપણ સ્થળે સુનાવણી અને બેઠકો યોજી શકે છે.

૩. આર્બિટ્રલ ટ્રિબ્યુનલ તેને યોગ્ય લાગે તે કોઈપણ સ્થળે વિચારણા કરી શકે છે.

૨૦. આ કેસમાં, અપીલકર્તાએ ફ્રાન્સમાં પેરિસમાં આર્બિટ્રેશનનું સ્થળ પ્રસ્તાવિત કર્યું હતું. નોટિસ જારી થયા પછી, પ્રતિવાદી લવાદની સંખ્યા અને લવાદના સ્થળ અંગે તેમની પસંદગી સંબંધિત ટિપ્પણી સહિત જવાબ દાખલ કરવા માટે બંધાયેલો હતો. પ્રતિવાદીએ તેમના જવાબમાં જણાવ્યું હતું કે દાવેદાર એટલે કે ફ્રાન્સમાં પેરિસ દ્વારા સૂચવવામાં આવેલું સ્થળ બિનજરૂરી રીતે આર્બિટ્રેશનના ખર્ચમાં વધારો કરશે અને તેથી સૂચવ્યું હતું કે સિંગાપોર આર્બિટ્રેશન માટે સૌથી યોગ્ય અને અનુકૂળ સ્થળ હશે, જેમ કે "આર્બિટ્રેશનના ICC નિયમોના આર્ટિકલ ૫ (૧) અનુસાર આર્બિટ્રેશન માટેની વિનંતીનો જવાબ" તારીખ ૩૦/૦૮/૨૦૦૪.

૨૧. આંતરરાષ્ટ્રીય આર્બિટ્રેશન અદાલતે અન્ય બાબતોની સાથે નિર્ણય લીધો હતો કે લંડન, યુનાઈટેડ કિંગડમ આઈસીસી નિયમોની કલમ ૧૪ (૧) ને ધ્યાનમાં રાખીને આર્બિટ્રેશનનું ન્યાયિક કેન્દ્ર હશે અને તેથી, અંગ્રેજી આર્બિટ્રેશન અધિનિયમ, ૧૯૯૬ના ભાગ-૧ના આધારે આગળ વધ્યું હતું. જે બાબત નોંધપાત્ર છે અને ધ્યાન દોરવાની જરૂર છે તે એ છે કે બંને પક્ષો આઈસીસીને વિવાદ સુપરત કરીને આઈસીસીના નિયમો અનુસાર વિવાદનો નિર્ણય લેવા માટે કરારના અનુસરણમાં સંમત થયા હતા. (આઈસીસીની)

અદાલતે આર્બિટ્રેશનના સ્થળ પર પક્ષકારોના વલણને ધ્યાનમાં લીધું અને લંડનને આર્બિટ્રેશનની બેઠક તરીકે નક્કી કર્યું.

ભાગ-૧ સિવાયના પક્ષોનો ઇરાદો

૨૨. આ કિસ્સામાં, કરારને સંપૂર્ણ રીતે સંચાલિત કરતા કાયદાની સ્પષ્ટ પસંદગી છે એટલે કે સિંગાપોરનો કાયદો. એક સ્પષ્ટ સમજૂતી છે કે કોઈપણ આર્બિટ્રેશન આઈસીસીના આર્બિટ્રેશનના નિયમો દ્વારા સંચાલિત થશે. સામાન્ય સિદ્ધાંત એ છે કે, કોઈપણ વિરોધાભાસી સંકેતની ગેરહાજરીમાં, એવું માનવામાં આવશે કે પક્ષકારોનો ઇરાદો છે કે કરારનો યોગ્ય કાયદો તેમજ આર્બિટ્રેશન કરારને સંચાલિત કરતો કાયદો તે દેશના કાયદા જેવો જ છે જેમાં આર્બિટ્રેશન યોજવા માટે સંમત થાય છે.

૨૩. રેડફર્ન એન્ડ હન્ટર [રેડફર્ન એન્ડ હન્ટર ઓન ઇન્ટરનેશનલ આર્બિટ્રેશન, ફિક્સ એડિશન] માં સ્વીડનની સુપ્રીમ કોર્ટ દ્વારા નક્કી કરવામાં આવેલા કેસનો સંદર્ભ આપવો યોગ્ય રહેશે. સ્વીડનની સર્વોચ્ચ અદાલતને ટાંકીને કહેવામાં આવ્યું છે કે:-

" આર્બિટ્રેશન કરાર માટે લાગુ કાયદા સંબંધિત કોઈ ચોક્કસ જોગવાઈ [પક્ષો દ્વારા] સૂચવવામાં આવી ન હતી.આવા સંજોગોમાં આર્બિટ્રેશન કલમની માન્યતાનો મુદ્દો રાજ્યના કાયદા અનુસાર નક્કી થવો જોઈએ કે જે આર્બિટ્રેશન કાર્યવાહી થઈ છે, એટલે કે સ્વીડિશ કાયદો.

૨૪. વર્તમાન કેસમાં, આર્બિટ્રેશન કલમ આર્બિટ્રેશન કરાર માટે લાગુ કાયદાને સ્પષ્ટ કર્યા વિના આઈસીસીના નિયમોને અનુસરીને કરવામાં આવેલા ચુકાદાને ધ્યાનમાં લે છે.તેથી એવું માનવું યોગ્ય રહેશે કે ચુકાદાની માન્યતાનો પ્રશ્ન રાજ્યના કાયદા અનુસાર નક્કી થવો જોઈએ જેમાં લવાઈની કાર્યવાહી થઈ છે એટલે કે અંગ્રેજી કાયદો. જો કે આ નિર્ણયના હેતુઓ માટે અમે ફક્ત એવું માનીશું કે પક્ષોનું વર્તન ભાગ-૧ની લાગુ પડતી ક્ષમતાને બાકાત રાખે છે. બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, જ્યાં પક્ષોએ કરારને સંપૂર્ણ રીતે સંચાલિત કરતો કાયદો અથવા ખાસ કરીને આર્બિટ્રેશન કરારને સ્પષ્ટપણે પસંદ કર્યો નથી, ત્યાં દેશના કાયદાને પ્રાધાન્ય આપવામાં આવે છે જ્યાં આર્બિટ્રેશન યોજવા માટે સંમત થાય છે.

૨૫. અહીં, પક્ષકારો દ્વારા આબિટ્રેશનના સંચાલન અંગે સ્પષ્ટ પસંદગી કરવામાં આવી છે, એટલે કે, વિવાદ આખરે આબિટ્રેશનના આઈસીસી નિયમો અનુસાર આબિટ્રેશન દ્વારા ઉકેલવામાં આવશે.પક્ષકારોએ આબિટ્રેશનનું સ્થળ પસંદ કર્યું નથી.તેમણે ફક્ત એવા નિયમો પસંદ કર્યા છે જે આબિટ્રેશનને સંચાલિત કરશે, સંભવતઃ નિયમોની જોગવાઈથી વાકેફ છે કે આબિટ્રેશનનું સ્થાન ICC દ્વારા ICC નિયમોના આર્ટિકલ ૧૪ (૧) દ્વારા નક્કી કરવામાં આવશે.આઈસીસીએ લંડનની પસંદગી કરી હોવાથી, તેમાં કોઈ શંકા નથી કે આબિટ્રેશનનું સ્થળ આબિટ્રેશન સંબંધિત તમામ બાબતોમાં યુકેના કાયદાને આકર્ષિત કરશે.

૨૬. આબિટ્રેશન કલમ આબિટ્રેશન એક્ટ, ૧૯૯૬ની કલમ ૨ (૭) સાથે સુસંગત દેખાય છે, જે આબિટ્રેશનના સ્થળની પસંદગી જેવા મુદ્દા નક્કી કરવા માટે સંસ્થા સહિત કોઈપણ વ્યક્તિને અધિકૃત કરવાની સ્વતંત્રતાને માન્યતા આપે છે.

૨૮. આપણે જોઈએ છીએ કે વર્તમાન કેસમાં, આબિટ્રેશન કલમમાં આબિટ્રેશનનું સ્થાન બિલકુલ સ્પષ્ટ કરવામાં આવ્યું નથી.જોકે, આઈસીસીના નિયમો અનુસાર આબિટ્રેશન હાથ ધરવા માટે એક

સમજૂતી છે અને આમ એવી ઈચ્છા છે કે આબિટ્રેશનનું સ્થાન ભારતની બહાર હોઈ શકે છે.કોઈ પણ સંજોગોમાં, પક્ષકારો અને પક્ષકારો સાથે ચર્ચા કર્યા પછી લંડનની પસંદગી કરીને આઈ. સી. સી. અને આઈ. સી. સી. દ્વારા બેઠક નક્કી કરવા માટે સંમત થયા પછી, તે નક્કી કરવું આવશ્યક છે કે આઈ. સી. સી. ના લંડનમાં આબિટ્રેશન યોજવાના નિર્ણય પર, પક્ષો સંમત થયા કે બેઠક તમામ વ્યવહારુ હેતુઓ માટે લંડનમાં હશે.તેથી, એક સમજૂતી છે કે લવાઈ લંડનમાં યોજાશે અને આમ કાયદાના ભાગ-૧ ને બાકાત રાખવો જોઈએ.

૩૩. આ કેસમાં કલમ ૧૪ની સાચી રચના પર, તેમાં કોઈ શંકા નથી કે પક્ષકારો ભાગ-૧ને બાકાત રાખવા માટે સંમત થયા છે કે આબિટ્રેશન આઈસીસીના નિયમો અનુસાર હાથ ધરવામાં આવશે.પક્ષકારો નિઃશંકપણે સભાન હતા કે આઈસીસી ભારતની બહાર આબિટ્રેશન માટે સ્થળ પસંદ કરી શકે છે.અમારા મતે તે નિષ્કર્ષ કાઢવા માટે પૂરતું છે કે પક્ષો ભાગ-૧ ને બાકાત રાખવા માટે સંમત થયા હતા. આઈસીસી ભારતમાં એક સ્થળ પસંદ કરી શક્યું હોત.આઈ. સી. સી. ભારતની પસંદગી કરી શકતી હોવાની શક્યતા આ અનુમાનનો પ્રતિકૂળ સંકેત નથી.એવું પણ કહી શકાય

કે ભાગ-૧ ની લાગુ પડતી બાકાત રાખવાનો નિર્ણય ત્યારે લેવામાં આવ્યો હતો જ્યારે આઈસીસીએ પક્ષોની સલાહ લીધા પછી લંડનની પસંદગી કરી હતી.કોઈપણ રીતે ભાગ-૧ ને બાકાત રાખવામાં આવ્યો હતો.

૩૫. આર્બિટ્રેશનની બેઠક અને આર્બિટ્રેશનને સંચાલિત કરતા કાયદા વચ્ચેનો સંબંધ એક અભિન્ન ભાગ છે.આર્બિટ્રેશનની બેઠકને પક્ષકારો દ્વારા અથવા મધ્યસ્થી સંસ્થા દ્વારા અથવા મધ્યસ્થીઓ દ્વારા નિયુક્ત આર્બિટ્રેશનની ન્યાયિક બેઠક તરીકે વ્યાખ્યાયિત કરવામાં આવે છે.રેડફર્ન અને હન્ટરના નીચેના ફકરાનો સંદર્ભ લેવો યોગ્ય છે:—

"આ પરિચય સ્પષ્ટ કરવાનો પ્રયાસ કરે છે, આર્બિટ્રેશનનું સ્થાન અથવા સ્થાન માત્ર ભૂગોળની બાબત નથી.તે આર્બિટ્રેશન પોતે અને તે સ્થળના કાયદા વચ્ચેની પ્રાદેશિક કડી છે જેમાં તે આર્બિટ્રેશન કાયદેસર રીતે સ્થિત છે:

જ્યારે કોઈ એવું કહે છે કે લંડન, પેરિસ અથવા જુનીવા આર્બિટ્રેશનનું સ્થળ છે, ત્યારે તે માત્ર ભૌગોલિક સ્થાનનો ઉલ્લેખ

કરતું નથી.એકનો અર્થ એ છે કે આર્બિટ્રેશન ઇંગ્લેન્ડ, ફ્રાન્સ અથવા સ્વિટ્ઝર્લેન્ડના આર્બિટ્રેશન કાયદાના માળખામાં અથવા સંબંધિત દેશના ક્યુરિયલ કાયદા હેઠળ અંગ્રેજી અભિવ્યક્તિનો ઉપયોગ કરવા માટે હાથ ધરવામાં આવે છે.આર્બિટ્રેશનનું ભૌગોલિક સ્થાન એ તે આર્બિટ્રેશન કાયદો અને યોગ્ય આર્બિટ્રેશન વચ્ચેનું વાસ્તવિક જોડાણ પરિબળ છે, જેને કરાર અને પ્રક્રિયાગત અધિકારો અને પક્ષો અને આર્બિટ્રેટર્સ વચ્ચેની જવાબદારીઓનું જોડાણ માનવામાં આવે છે.

આમ આર્બિટ્રેશનનું કેન્દ્ર તેના ગુરુત્વાકર્ષણનું કેન્દ્ર બનવાનો હેતુ છે.

૩૬. વધુમાં, રેડફર્ન અને હન્ટર દ્વારા આંતરરાષ્ટ્રીય આર્બિટ્રેશન પરના સમાન કાર્યમાં, નીચેનો માર્ગ લેક્સ આર્બિટ્રી અને લેક્સ ફોરી વચ્ચેના જોડાણ પર ભાર મૂકે છે:—

"પક્ષકારો આર્બિટ્રેશનનું ચોક્કસ સ્થળ ચોક્કસપણે પસંદ કરી શકે છે કારણ કે તેની લેક્સ આર્બિટ્રી તે છે જે તેમને આકર્ષક લાગે છે.તેમ છતાં, એકવાર આર્બિટ્રેશનનું સ્થળ પસંદ થઈ જાય, તે

પોતાનો કાયદો પોતાની સાથે લાવે છે.જો તે કાયદામાં એવી જોગવાઈઓ હોય જે જ્યાં સુધી આબિટ્રેશનની વાત છે ત્યાં સુધી ફરજિયાત છે, તો તે જોગવાઈઓનું પાલન કરવું આવશ્યક છે.તે પસંદગીની બાબત નથી કે કલ્પનાશીલ મોટરચાલક કયા સ્થાનિક ટ્રાફિક કાયદાનું પાલન કરવું અને કોને અવગણવું તે પસંદ કરવા માટે સ્વતંત્ર છે " .

૩૭. આમ, તે સ્પષ્ટ છે કે આબિટ્રેશનનું સ્થાન કાયદો નક્કી કરે છે જે આબિટ્રેશન અને સંબંધિત બાબતો જેમ કે એવોર્ડને પડકારો વગેરે પર લાગુ થશે, જુઓ એઈટ્ઝેન બલ્ક એ/એસ.

૩૮. દરેક કેસમાં નોંધપાત્ર નિર્ધારક પક્ષકારોની આબિટ્રેશનના સ્થળ અને હકીકતમાં આબિટ્રેશન ક્યાં થયું તે અંગેની સમજૂતી છે.

૩૯. જો આબિટ્રેશન કરારના અનુસરણમાં, આબિટ્રેશન ભારતની બહાર થયું હોય, તો આબિટ્રેશન એક્ટના ભાગ-૧ને સ્પષ્ટ રીતે બાકાત રાખવામાં આવે છે. વર્તમાન કેસમાં, પક્ષકારો સ્પષ્ટપણે સંમત થયા હતા કે આબિટ્રેશન આઈસીસીના આબિટ્રેશનના નિયમો અનુસાર હાથ ધરવામાં આવશે અને આઈસીસી દ્વારા પસંદ કરવા

માટે આર્બિટ્રેશનનું સ્થાન છોડી દીધું હતું. હકીકતમાં, આઈસીસીએ પક્ષકારોની સલાહ લીધા પછી લંડનને આર્બિટ્રેશનની બેઠક તરીકે પસંદ કર્યું હતું.લંડનમાં કોઈ પણ પક્ષની ના પાડ્યા વિના આર્બિટ્રેશન હાથ ધરવામાં આવી હતી.તમામ એવોર્ડરો એટલે કે બે આંશિક અંતિમ એવોર્ડરો અને ત્રીજો અંતિમ એવોર્ડર લંડનમાં આપવામાં આવ્યા હતા અને પક્ષોને જણાવવામાં આવ્યા હતા.અમે શોધી કાઢ્યું છે કે આ ઈટ્ઝેન બલ્ક એ/એસ દ્વારા ભાગ-૧ ના બાકાત અને તેમાં ઉલ્લેખિત અને અનુસરવામાં આવેલા નિર્ણયોનો સ્પષ્ટ કેસ છે.

૧૮. જ્યાં સુધી વર્તમાન કેસમાં પક્ષકારો વચ્ચે આર્બિટ્રેશન કરારની વાત છે, તે તે યુગમાં હતો જ્યારે ભાટિયાના કેસમાં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા જાહેર કરાયેલો કાયદો અમલમાં હતો.

૧૯. ભાટિયાના કેસમાં જાહેર કરાયેલા કાયદા અનુસાર, ભારતની બહાર યોજાયેલી આંતરરાષ્ટ્રીય વ્યાપારી આર્બિટ્રેશનના કિસ્સામાં, ભાગ-૧ ની જોગવાઈઓ લાગુ થશે, સિવાય કે પક્ષો કરાર દ્વારા, સ્પષ્ટ અથવા ગર્ભિત, તેની તમામ અથવા કોઈપણ જોગવાઈને બાકાત રાખે.

૨૦. ઉપર જણાવ્યા મુજબ, જેના પર કોઈ વિવાદ ઊભો કરી શકાતો ન હતો, કરાર દ્વારા પક્ષકારોએ સિંગાપોરમાં લવાદની બેઠક પસંદ કરી હતી, લવાદમાં અંગ્રેજી કાયદો લાગુ કરવા માટે, એસ. આઈ. એ. સી. હેઠળ લવાદની કાર્યવાહી હાથ ધરવા માટે અને ન્યાયિક બેઠક સિંગાપોર મેળવવા માટે.આવા કરારના સંદર્ભમાં, કાયદાની કલમ ૩૪ હેઠળ પ્રતિવાદી દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી અરજીઓની જાળવણીક્ષમતા અંગેનો પ્રશ્ન ધ્યાનમાં લેવાનો છે.

૨૧. હાથ પરના કેસમાં, અરજદારોએ દાખલ કરેલી અરજીઓ કલમ ૩૪ હેઠળ દાખલ કરેલી અરજીઓને આ આધાર પર નકારી કાઢવાની વિનંતી સાથે ૧૯ દર્શાવે છે કે પક્ષો વચ્ચેના કરારને ધ્યાનમાં રાખીને, ભાગ-૧ લાગુ થશે નહીં અને તેથી, કલમ ૩૪ હેઠળ દાખલ કરવામાં આવેલી અરજીઓ જાળવવા યોગ્ય નથી.નિર્વિવાદપણે, અરજીઓ દર્શાવે છે કે ૧૯ ઓર્ડર-VII નિયમ ૧૧ હેઠળ અથવા સંહિતાની અન્ય કોઈ જોગવાઈ હેઠળ શીર્ષક નથી.

૨૨. વિવાદિત આદેશ પરથી એવું લાગે છે કે અરજીઓ દર્શાવે છે કે ૧૯ સાથે વ્યવહાર કરવામાં આવ્યો હતો અને કાયદાની કલમ ૩૪ હેઠળ દાખલ કરવામાં આવેલી અરજીઓ પર સંહિતાના આદેશ VII નિયમ ૧૧ ની જોગવાઈની લાગુ થવાના પરિઘ પર નિર્ણય લેવામાં આવ્યો હતો. આદેશ VII નિયમ ૧૧ હેઠળની જોગવાઈઓના સંદર્ભમાં રજૂ કરવામાં આવેલી દલીલોને ધ્યાનમાં લીધા પછી,

વિદ્વાન ન્યાયાધીશ એવા નિષ્કર્ષ પર આવ્યા કે આ કાયદો પોતે જ સ્વ-સામગ્રી અને સંપૂર્ણ સંહિતા છે અને તમામ પરિસ્થિતિઓ સાથે વ્યવહાર કરવા માટે ખૂબ જ સંપૂર્ણ છે અને અધિનિયમમાં ક્યાંય તેનો ઉલ્લેખ નથી કે સંહિતાનો આદેશ VII નિયમ ૧૧ લાગુ થશે.આવી વિચારણા પર, વિદ્વાન ન્યાયાધીશે પ્રતિવાદીની અરજીને રફ પ્રદર્શિત કરવાની મંજૂરી આપી અને અરજીને બરતરફ કરી.આમ, વિદ્વાન ન્યાયાધીશે આ મુદ્દાને ધ્યાનમાં લીધો નથી કે શું આદેશ VII નિયમ ૧૧ ની જોગવાઈઓની લાગુ પડવાને ધ્યાનમાં લીધા વિના, અરજી આંક ૧૮ ને જાળવી ન શકાય તેવું તરીકે નકારી શકાય છે.

૨૩. કાયદાકીય ભાષામાં, 'ટકાઉપણા' શબ્દ લાવવામાં આવેલી કાર્યવાહીને સૂચિત કરે છે, જે કાયદા દ્વારા સમર્થિત છે જેને ચાલુ રાખી શકાય છે.જો કોઈ અરજી અથવા અપીલ (જેને 'કાર્યવાહી' તરીકે ઓળખવામાં આવે છે) કોઈપણ અદાલત અથવા ન્યાયિક સત્તાધિકારી સમક્ષ જાળવવાની હોય, તો તેને ચોક્કસ કાયદાની જોગવાઈઓમાંથી અને કોઈપણ કાયદાની કોઈપણ જોગવાઈના સમર્થન વિના સમર્થન મળવું જોઈએ, જો કોઈ કાર્યવાહી કોઈ અદાલત અથવા ન્યાયિક સત્તાધિકારી સમક્ષ દાખલ કરવામાં આવે, તો આવી અદાલત અથવા ન્યાયિક સત્તાધિકારીમાં એવી કાર્યવાહીને નકારી કાઢવાની સહજ સત્તા છે કે તે તેની સમક્ષ જાળવવા યોગ્ય નથી.જોકે વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલ શ્રી સંજનવાલાએ આ અદાલતના વિદ્વાન સિંગલ જજ દ્વારા આપવામાં આવેલા ચુકાદા તરફ કોર્ટનું

ધ્યાન દોર્યું છે, જેમાં એવું અવલોકન કરવામાં આવ્યું છે કે આદેશ VII નિયમ ૧૧ ની જોગવાઈઓ અધિનિયમ હેઠળ દાખલ કરવામાં આવેલી કાર્યવાહી પર લાગુ થઈ શકે છે, તેમ છતાં મહાનગર ટેલિફોન નિગમ લિમિટેડ (સુપ્રા) ના કેસમાં માનનીય સુપ્રીમ કોર્ટે કરેલા અવલોકનોને ધ્યાનમાં રાખીને આ અંગે કોઈ ચર્ચા થવી જોઈએ નહીં, પેરા ૨૭ નીચે મુજબ છે:—

૨૭. કલમ ૫ જે નોન-ઓબ્સ્ટેન્ટ કલમથી શરૂ થાય છે તે સ્પષ્ટપણે જણાવે છે કે ૧૯૯૬ના અધિનિયમના ભાગ ૧માં આ રીતે જોગવાઈ કરવામાં આવી હોય તે સિવાય કોઈ ન્યાયિક સત્તા હસ્તક્ષેપ કરશે નહીં. જેમ આપણે સમજીએ છીએ તેમ, ૧૯૯૬નો કાયદો એક સંપૂર્ણ સંહિતા છે અને કલમ ૫ અન્ય જોગવાઈઓ સાથે સ્પષ્ટ શબ્દોમાં ચોક્કસ નિષ્કર્ષ તરફ દોરી જાય છે કે અન્ય કોઈ જોગવાઈને આકર્ષિત કરી શકાતી નથી.આમ, સી. પી. સી. ની અરજીની કલ્પના કરવામાં આવી નથી અને તેથી, એક કુદરતી પરિણામ તરીકે, કોસ-વાંધાને ધ્યાનમાં લઈ શકાતી નથી.અમે વર્તમાન રીતે અમારો મત વ્યક્ત કરીએ છીએ, તેમ છતાં આઈ. ટી. આઈ. લિમિટેડ (ઉપરોક્ત) માં આપવામાં આવેલ ચુકાદો એક બંધનકર્તા પૂર્વવર્તી છે.ઇન્ટરનેશનલ સિક્યુરિટી એન્ડ ઇન્ટેલિજન્સ એજન્સી લિમિટેડ (ઉપરોક્ત) માં ત્રણ

ન્યાયાધીશોની બેન્ચના નિર્ણયને અલગ કરી શકાય છે કારણ કે તે ૧૯૪૦ના અધિનિયમ હેઠળ છે જેમાં કલમ ૪૧ છે જે સ્પષ્ટપણે જણાવે છે કે સી. પી. સી. ની પ્રક્રિયા અપીલ પર લાગુ થશે.આઈ. ટી. આઈ. લિમિટેડ (ઉપરોક્ત) માં કરવામાં આવેલ વિશ્લેષણ એવી અસર કરે છે કે માત્ર ૧૯૯૬નો કાયદો સી. પી. સી. ને લાગુ કરવાની જોગવાઈ કરતું નથી, તેથી તે અનુમાન લગાવવું જોઈએ નહીં કે સંહિતા લાગુ થઈ શકતી નથી, કારણ કે ૧૯૯૬ના કાયદાની યોજના સ્પષ્ટપણે અન્યથા કલ્પના કરે છે અને કાયદાકીય ઇરાદો પણ આમ જ માને છે.

૨૪. પરંતુ, દરેક અદાલત અથવા ન્યાયિક સત્તામંડળ પાસે તેની સમક્ષ લાવવામાં આવેલી કોઈપણ કાર્યવાહીની જાળવણીક્ષમતા વિશે શરૂઆતમાં નિર્ણય લેવાની સહજ સત્તા છે અને તે જાળવણીપાત્ર નથી એવું માનવા માટે કાર્યવાહીના અંત સુધી રાહ જોવાની જરૂર નથી.તેથી, વિદ્વાન ન્યાયાધીશે કાયદાની કલમ ૩૪ હેઠળ અરજીઓની જાળવણીક્ષમતા અંગે નિર્ણય લેવો જોઈતો હતો, જ્યારે અરજદારો દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી અરજીઓ દર્શાવે છે કે કાયદાની કલમ ૩૪ હેઠળ દાખલ કરવામાં આવેલી અરજીઓને જાળવણીપાત્ર ન હોવાનું નામંજૂર કરવાની હતી.આ અદાલતે અરજીઓમાં વિનંતી કરાયેલા આધારો પર આવા મુદ્દા પર નિર્ણય લેવા માટે આ બાબત વિદ્વાન ન્યાયાધીશને

મોકલી હોત.જો કે, કોર્ટને લાગે છે કે નિર્વિવાદપણે, આબિટ્રેશન એગ્રીમેન્ટ હેઠળ, જ્યારે પક્ષોએ સિંગાપોરમાં આબિટ્રેશનની બેઠક પસંદ કરી હોય, ત્યારે સિંગાપોરમાં ન્યાયિક બેઠક સાથે એસ. આઈ. એ. સી. અનુસાર આબિટ્રેશનની કાર્યવાહી હાથ ધરવા માટે અંગ્રેજી કાયદાની લાગુતા, કલમ ૩૪ હેઠળની અરજીઓની જાળવણીના મુદ્દાને બંધારણની કલમ ૨૨૭ હેઠળની વર્તમાન કાર્યવાહીમાં સારી રીતે સંબોધિત કરી શકાય છે.

૨૫. વિદ્વાન વકીલ શ્રી કારિયાએ જોકે શાલિની શ્યામ શેટ્ટી (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં નિર્ણય પર આધાર રાખ્યો હતો, જેમાં તે નીચે મુજબ પેરા ૨૫ થી ૩૦, ૩૭ થી ૪૩, ૪૮ અને ૪૯ માં રાખવામાં આવ્યો છે અને અવલોકન કરવામાં આવ્યું છે:—

૨૫. ૨૬મી જાન્યુઆરી, ૧૯૫૦થી બંધારણના આગમન સાથે રિટ બહાર પાડવાની સત્તામાં મોટો ફેરફાર થયો હતો.હવે ઉચ્ચ અદાલતો દ્વારા બંધારણની કલમ ૨૨૬ હેઠળ અને સુપ્રીમ કોર્ટ દ્વારા બંધારણની કલમ ૩૨ હેઠળ જ રિટ જારી કરી શકાય છે.બંધારણની કલમ ૨૨૭ હેઠળ કોઈ રિટ પિટિશન દાખલ કરી શકાતી નથી કે બંધારણની કલમ ૨૨૭ હેઠળ કોઈ રિટ જારી કરી શકાતી નથી.તેથી બંધારણની કલમ ૨૨૭ હેઠળ દાખલ કરવામાં આવેલી

અરજીને રિટ પિટિશન ન કહી શકાય.આ સ્પષ્ટ રીતે બંધારણીય સ્થિતિ છે.કોઈ પણ ઉચ્ચ ન્યાયાલયનો કોઈ પણ નિયમ આ સ્પષ્ટ બંધારણીય યોજનામાં સુધારો અથવા ફેરફાર કરી શકતો નથી.હકીકતમાં બોમ્બે હાઈકોર્ટના નિયમોએ તે કર્યું નથી અને કલમ ૨૨૬ અને ૨૨૭ હેઠળની કાર્યવાહી ઉપરોક્ત નિયમો હેઠળ અલગથી હાથ ધરવામાં આવી છે.

૨૬. બંધારણની કલમ ૨૨૭ હેઠળ ઉચ્ચ ન્યાયાલયની દેખરેખની શક્તિનો ઉદ્ભવ ભારતીય ઉચ્ચ ન્યાયાલય અધિનિયમ ૧૮૬૧માં થયો હતો.અધીક્ષણનો આ ખ્યાલ અંગ્રેજી કાયદા પાસેથી લેવામાં આવ્યો છે. અધીક્ષણની સત્તાનું મૂળ ઇંગ્લેન્ડમાં રાજાની ખંડપીઠનાં પર્યવેક્ષી અધિકારક્ષેત્રમાં છે.તત્કાલીન કલકત્તા, બોમ્બે, મદ્રાસના પ્રેસિડેન્સી નગરોમાં શરૂઆતમાં સુપ્રીમ કોર્ટની સ્થાપના ૧૮૭૩ના નિયમનકારી અધિનિયમ હેઠળ કરવામાં આવી હતી.તે અદાલતોને અંગ્રેજી કાયદા હેઠળ કિંગ્સ બેન્ચની સત્તાઓની જેમ અધીક્ષણની સત્તા આપવામાં આવી હતી. પછી ત્રણ પ્રેસિડેન્સી નગરોમાં ભારતીય ઉચ્ચ અદાલતોને દેખરેખનો સમાન અધિકારક્ષેત્ર આપવામાં આવ્યો હતો.આવી સત્તા તેમને

ભારતીય ઉચ્ચ ન્યાયાલય અધિનિયમ, ૧૮૬૧ની કલમ ૧૫
હેઠળ આપવામાં આવી હતી.

૨૭. ૧૮૬૧ના ભારતીય ઉચ્ચ ન્યાયાલય અધિનિયમની કલમ ૧૫ નીચે
મુજબ છે:

"૧૫.આ અધિનિયમ હેઠળ સ્થપાયેલી દરેક ઉચ્ચ અદાલતો તેના
અપીલ અધિકારક્ષેત્રને આધીન હોય તેવી તમામ અદાલતો પર
દેખરેખ રાખશે અને તેમને વળતર માંગવાની અને આવી કોઈ પણ
અદાલત માટે કોઈ પણ દાવો અથવા અપીલને સમાન અથવા
ઉચ્ચ અધિકારક્ષેત્રની અન્ય કોઈ અદાલતમાં સ્થાનાંતરિત કરવાનો
નિર્દેશ આપવાની સત્તા હશે અને તેમને આવી અદાલતોની
કાર્યવાહી અને કાર્યવાહીનું નિયમન કરવા માટે સામાન્ય નિયમો
બનાવવાની અને બહાર પાડવાની સત્તા હશે, અને ઉપરોક્ત
અદાલતોમાં દરેક કાર્યવાહી માટે ફોર્મ સૂચવવાની પણ સત્તા હશે,
જેના માટે તે ફોર્મ પ્રદાન કરવું જરૂરી ગણાશે, અને તમામ પુસ્તકો,
એન્ટ્રીઓ રાખવા માટે પણ. અને અધિકારીઓ દ્વારા રાખવાના
ખાતાઓ, અને શેરિફ, એટર્ની અને તમામ કલર્કસ અને
અદાલતોના અધિકારીઓને અને સમયાંતરે આવા કોઈ નિયમ

અથવા ફોર્મ અથવા ટેબલમાં ફેરફાર કરવા માટે મંજૂરી આપવા માટે ફીના કોષ્ટકોનું સમાધાન કરવા માટે; અને આ રીતે બનાવેલા નિયમો, અને આ રીતે ઘડવામાં આવેલા ફોર્મ અને આ રીતે નક્કી કરવામાં આવેલા કોષ્ટકોનો ઉપયોગ ઉપરોક્ત અદાલતોમાં કરવામાં આવશે અને તેનું પાલન કરવામાં આવશે, જો કે આવા સામાન્ય નિયમો અને ફોર્મ અને કોષ્ટકો અમલમાં રહેલા કોઈ પણ કાયદાની જોગવાઈઓ સાથે અસંગત ન હોય અને તેમને જારી કરવામાં આવે તે પહેલાં રાજ્યપાલના ફોર્ટ વિલિયમના પ્રેસિડેન્સીમાં મંજૂરી પ્રાપ્ત થઈ હોય. કાઉન્સિલમાં જનરલ, અને મદ્રાસ અથવા બોમ્બેમાં સંબંધિત પ્રેસિડેન્સીની કાઉન્સિલમાં ગવર્નર.

૨૮. પછી ભારત સરકાર અધિનિયમ, ૧૯૧૫ની કલમ ૧૦૭માં ઉચ્ચ ન્યાયાલયની દેખરેખની આ સત્તા ચાલુ રાખવામાં આવી.ભારત સરકાર અધિનિયમ, ૧૯૧૫ની કલમ ૧૦૭ની રચના નીચે મુજબ કરવામાં આવી હતી:

"૧૦૭.ગૌણ અદાલતોના સંદર્ભમાં ઉચ્ચ અદાલતની સત્તાઓ.—
દરેક ઉચ્ચ અદાલતો હાલમાં તમામ ઉચ્ચ અદાલતો પર તેના

અપીલ અધિકારક્ષેત્રને આધિન દેખરેખ રાખે છે અને નીચેની કોઈપણ બાબતો કરી શકે છે, એટલે કે:—

(એ) વળતર માટે કૉલ કરો;

(બી) કોઈ પણ દાવો અથવા અપીલને આવી કોઈ પણ અદાલતમાંથી સમાન અથવા ઉચ્ચ અધિકારક્ષેત્રની અન્ય કોઈ અદાલતમાં સ્થાનાંતરિત કરવા માટે નિર્દેશ આપવો;

(સી) સામાન્ય નિયમો બનાવો અને જારી કરો અને આવી અદાલતોની પ્રથા અને કાર્યવાહીનું નિયમન કરવા માટે ફોર્મ સૂચવો;

(ડી) એવી કોઈ પણ અદાલતના અધિકારીઓ દ્વારા પુસ્તકો, પ્રવેશો અને હિસાબ રાખવામાં આવે તેવા ફોર્મની નિમણૂક કરવી; અને

(ઈ) શેરિફ, એટર્ની અને તમામ કારકુન અને અદાલતોના અધિકારીઓને મંજૂરી આપવા માટે ફીના કોષ્ટકોનું સમાધાન કરવું;

પરંતુ આવા નિયમો, ફોર્મ અને કોષ્ટકો હાલમાં અમલમાં હોય તેવા કોઈ પણ કાયદાની જોગવાઈઓ સાથે અસંગત રહેશે નહીં અને કલકત્તા ઉચ્ચ ન્યાયાલયના કિસ્સામાં, ગવર્નર-જનરલ ઇન કાઉન્સિલની અને સ્થાનિક સરકારના અન્ય કિસ્સાઓમાં અગાઉની મંજૂરીની જરૂર પડશે.

૨૯. ભારત સરકાર અધિનિયમ, ૧૯૩૫માં ઉપરોક્ત કલમ ૧૦૭ને કાયદાની કલમ ૨૨૪માં થોડો ફેરફાર સાથે ચાલુ રાખવામાં આવી હતી, જે નીચે મુજબ છે:

"૨૨૪.ઉચ્ચ અદાલતોના વહીવટી કાર્યો.- (૧) દરેક ઉચ્ચ અદાલત હાલમાં તેની અપીલ અધિકારક્ષેત્રને આધીન ભારતની તમામ અદાલતો પર દેખરેખ રાખશે અને નીચેની કોઈપણ બાબતો કરી શકે છે, એટલે કે: -

(એ) વળતર માટે કૉલ કરો;

(બી) સામાન્ય નિયમો બનાવો અને જારી કરો અને આવી અદાલતોની પ્રથા અને કાર્યવાહીનું નિયમન કરવા માટે ફોર્મ સૂચવો;

((ગ) એવી કોઈ પણ અદાલતના અધિકારીઓ દ્વારા પુસ્તકો, પ્રવેશો અને હિસાબ રાખવામાં આવે તેવા ફોર્મની નિમણૂક કરવી; અને

(ડી) શેરિફ, એટર્ની અને તમામ કારકુન અને અદાલતોના અધિકારીઓને મંજૂરી આપવા માટે ફીના ટેબલનું સમાધાન કરવું:

પરંતુ આવા નિયમો, ફોર્મ અને કોષ્ટકો હાલમાં અમલમાં હોય તેવા કોઈ પણ કાયદાની જોગવાઈઓ સાથે અસંગત રહેશે નહીં અને રાજ્યપાલની અગાઉની મંજૂરીની જરૂર પડશે.

(૨) આ કલમની કોઈ પણ બાબતનો અર્થ કોઈ પણ નીચલી અદાલતના કોઈ પણ ચુકાદા પર સવાલ ઉઠાવવા માટે ઉચ્ચ અદાલતને કોઈ અધિકારક્ષેત્ર આપવા તરીકે કરવામાં આવશે નહીં, જે અન્યથા અપીલ અથવા પુનરાવર્તનને આધિન નથી.

૩૦. આ સત્તાનો ઇતિહાસ કલકત્તા હાઈકોર્ટની ડિવિઝન બેન્ચ દ્વારા જાહ્નવી પ્રસાદ બેનર્જી વિરુદ્ધ બાસુદેવ પોલના કેસમાં વિસ્તૃત રીતે શોધી કાઢવામાં આવ્યો છે અને તેનું પાલન અલ્હાબાદ હાઈકોર્ટની ડિવિઝન બેન્ચના ચુકાદામાં સુખદેવ બૈશ્વર વિરુદ્ધ બ્રિજ ભૂષણ મિશ્રામાં કરવામાં આવ્યું હતું.

૩૭. નાગેન્દ્ર નાથ (ઉપરોક્ત) માં બંધારણીય ખંડપીઠે, ન્યાયમૂર્તિ બી. પી. સિન્હા દ્વારા સર્વસંમતિથી બોલતા, (તે સમયે તેમના સ્વામી તરીકે) ધ્યાન દોર્યું હતું કે કલમ ૨૨૭ હેઠળ હસ્તક્ષેપ કરવાની હાઈકોર્ટની સત્તા કલમ ૨૨૬ હેઠળની તેની સત્તા કરતાં વધારે નથી અને બંધારણની કલમ ૨૨૭ હેઠળ હસ્તક્ષેપ કરવાની સત્તા એ સુનિશ્ચિત કરવા માટે મર્યાદિત છે કે ટ્રિબ્યુનલ તેની સત્તાની મર્યાદામાં કાર્ય કરે.(ભાર મૂકવામાં આવે છે)

૪૩. સૂર્ય દેવ રાય વિરુદ્ધ રામ ચંદર રાયના કેસમાં સુપ્રીમ કોર્ટના તાજેતરના ચુકાદામાં, આ અદાલતની બે ન્યાયાધીશોની ખંડપીઠે કલમ ૨૨૭ હેઠળ હાઈકોર્ટ દ્વારા હસ્તક્ષેપના સિદ્ધાંતોની ચર્ચા કરી હતી.અલબત્ત સૂર્ય દેવ રાય (ઉપરોક્ત) માં આ અદાલતે એવું માન્યું હતું કે ઉત્પ્રેષણ રિટ ઉચ્ચ અદાલતને આધીન દીવાની

અદાલતના આદેશ સામે જાળવવા યોગ્ય છે (અહેવાલના પેરા ૧૯, પાનું ૬૬૮).રાધે શ્યામ અને બીજી વિરુદ્ધ છબી નાથ કેસમાં આ અદાલતની બીજી ખંડપીઠે તે ગુણોત્તરની ચોકસાઈ બમણી કરી હતી અને મોટી ખંડપીઠે સંદર્ભ આપવા માટે માનનીય મુખ્ય ન્યાયાધીશને વિનંતી બાકી છે.પરંતુ જ્યાં સુધી કલમ ૨૨૭ હેઠળ હાઈકોર્ટ દ્વારા હસ્તક્ષેપના અવકાશ પર સિદ્ધાંતોની રચનાનો સંબંધ છે, ત્યાં મંતવ્યોમાં કોઈ તફાવત નથી.

૪૮. કલમ ૨૨૬ હેઠળના અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ સામાન્ય રીતે ત્યાં થાય છે જ્યાં કોઈ પક્ષ પ્રભાવિત હોય પરંતુ કલમ ૨૨૭ હેઠળની શક્તિનો ઉપયોગ હાઈકોર્ટ દ્વારા ન્યાયના સંરક્ષક તરીકે કરી શકાય છે.હકીકતમાં, કલમ ૨૨૬ હેઠળની શક્તિનો ઉપયોગ વ્યક્તિઓ અથવા નાગરિકોની તરફેણમાં તેમના મૂળભૂત અધિકારો અથવા અન્ય વૈધાનિક અધિકારોના સમર્થન માટે કરવામાં આવે છે.કલમ ૨૨૭ હેઠળના અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ હાઈકોર્ટ દ્વારા રાજ્યમાં સર્વોચ્ચ ન્યાયિક સત્તા તરીકે તેની સ્થિતિને સમર્થન આપવા માટે કરવામાં આવે છે.કેટલાક કિસ્સાઓમાં જ્યાં મૂળભૂત અધિકારનું ઉલ્લંઘન થાય છે, ત્યાં બંધારણની કલમ ૨૨૬ હેઠળ રાહતનો દાવો ડેબિટો ન્યાયી અથવા અધિકારની બાબત તરીકે કરી શકાય

છે.પરંતુ એવા કિસ્સાઓમાં કે જ્યાં ઉચ્ચ અદાલત કલમ ૨૨૭ હેઠળ તેના અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરે છે, આવી કવાયત સંપૂર્ણપણે વિવેકાધીન છે અને કોઈ પણ વ્યક્તિ તેને અધિકારની બાબત તરીકે દાવો કરી શકે નહીં.કલમ ૨૨૬ હેઠળ પસાર કરાયેલા સિંગલ જજના આદેશમાંથી, લેટર્સ પેટન્ટ અપીલ અથવા ઇન્ટ્રા-કોર્ટ અપીલ જાળવી શકાય છે.પરંતુ કલમ ૨૨૭ હેઠળ સત્તાનો ઉપયોગ કરીને હાઈકોર્ટના સિંગલ જજ દ્વારા પસાર કરાયેલા આદેશ સામે આવી કોઈ અપીલ માન્ય નથી.લગભગ તમામ ઉચ્ચ અદાલતોમાં, કલમ ૨૨૬ હેઠળ અધિકારક્ષેત્રની કવાયતના નિયમન માટે નિયમો ઘડવામાં આવ્યા છે.કલમ ૨૨૭ હેઠળ હાઈકોર્ટની સત્તાનો ઉપયોગ કરવા માટે સંભવતઃ આવી કવાયતને સંપૂર્ણપણે હાઈકોર્ટના વિવેકબુદ્ધિના ક્ષેત્રમાં રાખવા માટે આવો કોઈ નિયમ ઘડવામાં આવ્યો હોય તેવું લાગતું નથી.

૪૯. આ અદાલતના ઉપરોક્ત નિર્ણયોના વિશ્લેષણ પર, બંધારણની કલમ ૨૨૭ હેઠળ ઉચ્ચ ન્યાયાલયના અધિકારક્ષેત્રના ઉપયોગ પર નીચેના સિદ્ધાંતો ઘડવામાં આવી શકે છે:

(અ) બંધારણની કલમ ૨૨૬ હેઠળની અરજી કલમ ૨૨૭ હેઠળની અરજીથી અલગ છે.આ બે કલમો હેઠળ ઉચ્ચ ન્યાયાલય દ્વારા સત્તાના ઉપયોગની રીત પણ અલગ છે.

(બી) કોઈ પણ સંજોગોમાં, કલમ ૨૨૭ હેઠળની અરજીને રિટ પિટિશન ન કહી શકાય.ઉચ્ચ અદાલતોને રિટ અધિકારક્ષેત્ર પ્રદાન કરવાનો ઇતિહાસ અનુચ્છેદ ૨૨૭ હેઠળ ઉચ્ચ અદાલતોને અધીક્ષણની સત્તા પ્રદાન કરવાના ઇતિહાસથી નોંધપાત્ર રીતે અલગ છે અને તેની ઉપર ચર્ચા કરવામાં આવી છે.

(સી) ઉચ્ચ અદાલતો, બંધારણની કલમ ૨૨૭ હેઠળ તેની દેખરેખની શક્તિનો ઉપયોગ કરીને, તેના કરતા નીચલા ટ્રિબ્યુનલ્સ અથવા અદાલતોના આદેશોમાં દખલ કરી શકતી નથી.ન તો તે, આ સત્તાનો ઉપયોગ કરીને, તેના ગૌણ કોર્ટ અથવા ટ્રિબ્યુનલના આદેશો પર અપીલ કોર્ટ તરીકે કામ કરી શકે છે.એવા કિસ્સાઓમાં કે જ્યાં નિવારણની વૈકલ્પિક વૈધાનિક પદ્ધતિ પૂરી પાડવામાં આવી છે, તે ઉચ્ચ અદાલત દ્વારા આ સત્તાના ઉપયોગ પર પ્રતિબંધ તરીકે પણ કામ કરશે.

(ડી) તેની દેખરેખની સત્તાનો ઉપયોગ કરવા માટે ઉચ્ચ અદાલતો દ્વારા હસ્તક્ષેપના પરિમાણો આ અદાલત દ્વારા વારંવાર નિર્ધારિત કરવામાં આવ્યા છે. આ સંબંધમાં ઉચ્ચ ન્યાયાલયને વરયામ સિંહ કેસમાં આ અદાલતની બંધારણીય ખંડપીઠે નિર્ધારિત કરેલા સિદ્ધાંતો દ્વારા માર્ગદર્શન આપવું જોઈએ અને વરયામ સિંહ (ઉપરોક્ત) ના સિદ્ધાંતોનું અનુગામી બંધારણીય ખંડપીઠો અને આ અદાલતના અન્ય વિવિધ નિર્ણયો દ્વારા વારંવાર પાલન કરવામાં આવ્યું છે.

(ઈ) વરયામ સિંહ (ઉપરોક્ત) ના ગુણોત્તર અનુસાર, અનુગામી કેસોમાં અનુસરવામાં આવે છે, ઉચ્ચ ન્યાયાલય તેના અધીક્ષણના અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરીને ટ્રિબ્યુનલ અને અદાલતોને 'તેમના અધિકારની મર્યાદામાં' રાખવા માટે જ દખલ કરી શકે છે.

(એફ) એ સુનિશ્ચિત કરવા માટે કે આવા ટ્રિબ્યુનલ અને અદાલતો તેમનામાં નિહિત અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરીને અને તેમનામાં નિહિત અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરવાનો ઇનકાર કરીને કાયદાનું પાલન કરે છે.

(જી) (ઈ) અને (એફ) માં દર્શાવેલી પરિસ્થિતિઓ ઉપરાંત, ઉચ્ચ ન્યાયાલય તેની દેખરેખની સત્તાનો ઉપયોગ કરવામાં દખલ કરી શકે છે જ્યારે ટ્રિબ્યુનલ્સ અને તેના ગૌણ અદાલતોના આદેશોમાં પેટન્ટ વિકૃતિ થઈ હોય અથવા જ્યાં ન્યાયની ધોર અને સ્પષ્ટ નિષ્ફળતા થઈ હોય અથવા કુદરતી ન્યાયના મૂળભૂત સિદ્ધાંતોનું ઉલ્લંઘન કરવામાં આવ્યું હોય.

(એચ) તેની અધીક્ષણની સત્તાનો ઉપયોગ કરીને ઉચ્ચ અદાલત માત્ર કાયદા અથવા હકીકતની ભૂલોને સુધારવામાં દખલ કરી શકતી નથી અથવા માત્ર એટલા માટે કે ટ્રિબ્યુનલ અથવા તેના ગૌણ અદાલતો દ્વારા લેવામાં આવેલ દ્રષ્ટિકોણ સિવાય અન્ય દ્રષ્ટિકોણ સંભવિત દ્રષ્ટિકોણ છે.બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ ખૂબ જ સાવચેતીપૂર્વક થવો જોઈએ.

(i) કલમ ૨૨૭ હેઠળ ઉચ્ચ ન્યાયાલયની અધીક્ષણની સત્તાને કોઈ પણ કાયદા દ્વારા ઘટાડી શકાતી નથી.એલ. ચંદ્ર કુમાર વિરુદ્ધ ભારત સંઘના કેસમાં આ અદાલતની બંધારણીય ખંડપીઠે તેને બંધારણના મૂળભૂત માળખાનો એક ભાગ જાહેર કર્યો છે અને તેથી બંધારણીય સુધારા દ્વારા સંક્ષિપ્તતા પણ ખૂબ જ શંકાસ્પદ છે.

(જે) એ વાત સાચી હોઈ શકે છે કે સિવિલ પ્રોસિજર કોડ (એમેન્ડમેન્ટ) એક્ટ, ૧૯૯૯ દ્વારા સિવિલ પ્રોસિજર કોડની કલમ ૧૧૫ જેવી સંબંધિત જોગવાઈનો વૈધાનિક સુધારો આર્ટિકલ ૨૨૭ હેઠળ હાઈકોર્ટની સત્તાના દાયરામાં ઘટાડો કરતું નથી અને ન કરી શકે.તે જ સમયે, એ યાદ રાખવું જોઈએ કે આવા વૈધાનિક સુધારા કલમ ૨૨૭ હેઠળ ઉચ્ચ ન્યાયાલયના અધીક્ષણના અધિકારક્ષેત્રને અનુરૂપ રીતે વિસ્તૃત કરતા નથી.

(કે) સત્તા વિવેકાધીન છે અને તેનો ઉપયોગ ન્યાયી સિદ્ધાંત પર થવો જોઈએ.યોગ્ય કિસ્સામાં, સત્તાનો ઉપયોગ સ્વયંપ્રેરિત રીતે કરી શકાય છે.

(I) કલમ ૨૨૭ હેઠળ ઉચ્ચ ન્યાયાલયની વ્યાપક અને નિરંકુશ શક્તિની યોગ્ય પ્રશંસા પર, તે સ્પષ્ટ કરે છે કે આ કલમનો મુખ્ય ઉદ્દેશ ઉચ્ચ ન્યાયાલય દ્વારા તેના પ્રદેશમાં ન્યાયના વહીવટ પર કડક વહીવટી અને ન્યાયિક નિયંત્રણ રાખવાનો છે.

(એમ) વહીવટી અને ન્યાયિક એમ બંને રીતે દેખરેખનો ઉદ્દેશ ન્યાયની સમગ્ર તંત્રની કાર્યક્ષમતા, સરળતા અને સુવ્યવસ્થિત કામગીરી એવી રીતે જાળવવાનો છે કે તે તેને કોઈ પણ બદનામીમાં ન લાવે. આ કલમ હેઠળ હસ્તક્ષેપ કરવાની સત્તાને ઓછામાં ઓછી રાખવી જોઈએ જેથી ન્યાયનું ચક્ર અટકી ન જાય અને ન્યાયનો સ્ત્રોત શુદ્ધ અને અપ્રદૂષિત રહે જેથી ટ્રિબ્યુનલ્સ અને અદાલતોની કામગીરીમાં લોકોનો વિશ્વાસ જાળવી શકાય.

(એન) આ અનામત અને ન્યાયિક હસ્તક્ષેપની અસાધારણ શક્તિનો ઉપયોગ માત્ર વ્યક્તિગત કેસોમાં રાહત આપવા માટે થવો જોઈએ નહીં, પરંતુ વ્યાપક જાહેર હિતમાં ન્યાયના વહીવટમાં લોકોનો વિશ્વાસ વધારવા માટે નિર્દેશિત થવો જોઈએ, જ્યારે કલમ ૨૨૬ વ્યક્તિગત ફરિયાદના રક્ષણ માટે છે. તેથી, કલમ ૨૨૭ હેઠળની સત્તા નિરંકુશ હોઈ શકે છે પરંતુ તેની કવાયત ઉપર દર્શાવેલ ઉચ્ચ સ્તરની ન્યાયિક શિસ્તને આધિન છે.

(ઓ) આ શક્તિનો અયોગ્ય અને વારંવાર ઉપયોગ પ્રતિકૂળ હશે અને તેની શક્તિ અને જીવનશક્તિની આ અસાધારણ શક્તિને દૂર કરશે.

૨૬. જય સિંહ અને અન્યો વિરુદ્ધ દિલ્લી મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશન અને અન્યોના કેસમાં, (૨૦૧૦) ૯ એસ. સી. સી. ૩૮૫ માં અહેવાલ આપવામાં આવ્યો છે, માનનીય સુપ્રીમ કોર્ટે પેરા ૧૫ અને ૪૨ માં નીચે મુજબ અવલોકન કર્યું છે:—

૧૫. અમે વિદ્વાન સલાહકારની રજૂઆતો પર આતુરતાથી વિચાર કર્યો છે.આપણે અહીં સામેલ તથ્યાત્મક અને કાયદાકીય મુદ્દાઓ પર વિચાર કરીએ તે પહેલાં, આપણે ભારતના બંધારણની કલમ ૨૨૭ હેઠળ ઉચ્ચ ન્યાયાલય દ્વારા અધિકારક્ષેત્રની ક્વાયતને સંચાલિત કરતા કેટલાક સારી રીતે માન્ય સિદ્ધાંતોની નોંધ લઈ શકીએ છીએ.નિઃશંકપણે આ કલમ હેઠળ ઉચ્ચ અદાલતને એ સુનિશ્ચિત કરવાનો અધિકારક્ષેત્ર છે કે તમામ ગૌણ અદાલતો તેમજ વૈધાનિક અથવા અર્ધ-ન્યાયિક ન્યાયાધીશો તેમની સત્તાની મર્યાદામાં નિહિત સત્તાઓનો ઉપયોગ કરે.ઉચ્ચ અદાલત પાસે તે સુનિશ્ચિત કરવાની સત્તા અને અધિકારક્ષેત્ર છે કે તેઓ કાયદાના સુસ્થાપિત સિદ્ધાંતો અનુસાર કાર્ય કરે.ઉચ્ચ અદાલતમાં કોઈ પુનરાવર્તન અથવા અપીલ ન હોય તેવી બાબતોમાં પણ, ઉચ્ચ અદાલતમાં અધીક્ષણ અને/અથવા ન્યાયિક પુનરાવર્તનની સત્તાઓ નિહિત છે.આ કલમ હેઠળનું અધિકારક્ષેત્ર, કેટલીક રીતે, ભારતના

બંધારણની કલમ ૨૨૬ હેઠળની સત્તા અને અધિકારક્ષેત્ર કરતાં વધુ વ્યાપક છે.જો કે, જાણીતી કહેવત યાદ રાખવી સારી છે કે જેટલી વધુ શક્તિ, તેટલી વધુ કાળજી અને સાવધાની તેની કસરતમાં.તેથી, ઉચ્ચ ન્યાયાલય પાસેથી અપેક્ષા રાખવામાં આવે છે કે તે આવી વ્યાપક સત્તાઓનો ઉપયોગ ખૂબ કાળજી, સાવધાની અને સાવધાની સાથે કરે.અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ સારી રીતે માન્ય મર્યાદાઓની અંદર હોવો જોઈએ. તેનો ઉપયોગ 'અવિચારી કે બેદરકાર રીતે સત્તાનો ઉપયોગ' ની જેમ, તેના અધિકારક્ષેત્રની મર્યાદામાં કામ કરતી અદાલત અથવા ટ્રિબ્યુનલના ચુકાદાની તમામ ભૂલોને સુધારવા માટે કરી શકાતો નથી. આ સુધારાત્મક અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ એવા કિસ્સાઓમાં થઈ શકે છે કે જ્યાં ફરજની ગંભીર અવગણના અથવા કાયદા અથવા ન્યાયના મૂળભૂત સિદ્ધાંતોનો ખુલ્લેઆમ દુરુપયોગ કરીને આદેશો પસાર કરવામાં આવ્યા હોય.

૪૨. નિ:શંકપણે, હાઈકોર્ટ પાસે જ્યારે પણ, જ્યાં પણ અન્યાય થાય ત્યાં સુધી પહોંચવાની સત્તા છે.ભારતના બંધારણની કલમ ૨૨૭ના અવકાશ અને તેની મર્યાદાની ચર્ચા ધ એસ્ટ્રાલા રબર વિરુદ્ધ દાસ

એસ્ટેટ (પી) લિમિટેડના કેસમાં કરવામાં આવી હતી, જેમાં તેનું અવલોકન નીચે મુજબ કરવામાં આવ્યું હતું:

"ક.ભારતના બંધારણની કલમ ૨૨૭ હેઠળ ઉચ્ચ ન્યાયાલય દ્વારા સત્તા અને અધિકારક્ષેત્રના ઉપયોગનો વ્યાપ અને વ્યાપ આ અદાલતના સંખ્યાબંધ નિર્ણયોમાં તપાસવામાં આવે છે અને સમજાવવામાં આવે છે.આ કલમ હેઠળ સત્તાના ઉપયોગમાં ઉચ્ચ અદાલતની ફરજ સામેલ છે કે તે નીચલી અદાલતો અને ટ્રિબ્યુનલ્સને તેમની સત્તાની મર્યાદામાં રાખે અને તે જુએ કે તેઓ તેમની પાસેથી અપેક્ષિત અથવા જરૂરી ફરજ કાનૂની રીતે કરે છે.ઉચ્ચ અદાલત પાસે ગૌણ અદાલતો અથવા ટ્રિબ્યુનલ્સના અધિકારક્ષેત્રની મર્યાદામાં લેવામાં આવેલી તમામ પ્રકારની મુશ્કેલીઓ અથવા ખોટા નિર્ણયોને સુધારવાનો કોઈ અમર્યાદિત વિશેષાધિકાર નથી.આ સત્તાનો ઉપયોગ કરવો અને અદાલતો અથવા ટ્રિબ્યુનલ્સના આદેશોમાં દખલ કરવી એ ફરજમાં ગંભીર અવગણના અને કાયદા અથવા ન્યાયના મૂળભૂત સિદ્ધાંતોનું ખુલ્લું ઉલ્લંઘનના કેસો સુધી મર્યાદિત છે, જ્યાં જો હાઈકોર્ટ દખલ નહીં કરે, તો ગંભીર અન્યાયને સુધારવામાં આવતો નથી.તે પણ સારી રીતે નક્કી કરવામાં આવ્યું છે કે આ કલમ હેઠળ કામ કરતી વખતે

ઉચ્ચ અદાલત અપીલ અદાલત તરીકેની તેની શક્તિનો ઉપયોગ કરી શકતી નથી અથવા ભૂલને સુધારવા માટે ગૌણ અદાલતના સ્થાને તેના પોતાના ચુકાદાને બદલી શકતી નથી, જે રેકૉર્ડની સામે સ્પષ્ટ નથી.ઉચ્ચ અદાલત નીચલી અદાલત અથવા ટ્રિબ્યુનલના તથ્યોના તારણોને બાજુ પર મૂકી શકે છે અથવા અવગણી શકે છે, જો વાજબી ઠેરવવા માટે કોઈ પુરાવા નથી અથવા તારણ એટલું વિકૃત છે કે કોઈ વાજબી વ્યક્તિ કદાચ આવા નિષ્કર્ષ પર ન આવી શકે, જેના પર અદાલત અથવા ટ્રિબ્યુનલ આવી ગયું છે.

૨૭. આમ, બંધારણની કલમ ૨૨૭ હેઠળની સત્તાઓનો ઉપયોગ ત્યારે થઈ શકે છે જ્યારે કોર્ટને લાગે કે ગૌણ અદાલત અથવા ટ્રિબ્યુનલ જે તેની મર્યાદામાં કામ કરે તેવી અપેક્ષા છે, તે કાર્યવાહી કરવામાં નિષ્ફળ રહી છે.પરંતુ, નીચેના નિર્ણય સંહિતાની કલમ ૧૫૧ હેઠળ અંતર્નિહિત સત્તાઓના ઉપયોગ પર આધારિત હતો.કે. કે. વેલુસામી (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં, માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે પેરા ૧૧ અને ૧૨માં નીચે મુજબ ચુકાદો આપ્યો છે અને અવલોકન કર્યું છે:—

૧૧. સંહિતામાં કોઈ ચોક્કસ જોગવાઈ નથી કે જે પક્ષોને વધુ તપાસ અથવા ક્રોસ-એક્ઝામિનેશનના હેતુ માટે પુરાવા ફરીથી ખોલવા

માટે સક્ષમ બનાવે.સંહિતાની કલમ ૧૫૧ પૂરી પાડે છે કે સંહિતામાંની કોઈ પણ બાબત ન્યાયના હેતુઓ માટે અથવા અદાલતની પ્રક્રિયાના દુરુપયોગને રોકવા માટે જરૂરી હોય તેવા આદેશો આપવા માટે સંહિતાની અંતર્નિહિત સત્તાઓને મર્યાદિત અથવા અન્યથા અસર કરતી હોવાનું માનવામાં આવશે નહીં.અદાલત દ્વારા જરૂરી સ્પષ્ટતા મેળવવા સિવાયના હેતુઓ માટે, પુરાવાને ફરીથી ખોલવા અથવા વધુ તપાસ અથવા ઉલટતપાસણી માટે કોઈપણ સાક્ષીને પાછા બોલાવવાની જોગવાઈ કરતી કોઈ જોગવાઈની ગેરહાજરીમાં, સંહિતાની કલમ ૧૫૧ હેઠળની અંતર્નિહિત સત્તા, તેની મર્યાદાઓને આધિન, પુરાવાને ફરીથી ખોલવા અને/અથવા વધુ તપાસ માટે સાક્ષીઓને પાછા બોલાવવા માટે યોગ્ય કેસોમાં લાગુ કરી શકાય છે.અદાલતની આ અંતર્નિહિત સત્તાને સંહિતાના આદેશ ૧૮, નિયમ ૧૭ હેઠળ અદાલતને કોઈ પણ સાક્ષીને પાછા બોલાવવાની સ્પષ્ટ શક્તિથી અસર થતી નથી, જેથી અદાલત કોઈપણ સ્પષ્ટતા મેળવવા માટે આવા પ્રશ્નને મૂકી શકે.

૧૨. પ્રતિવાદીએ દલીલ કરી હતી કે કલમ ૧૫૧ નો ઉપયોગ પુરાવા ફરીથી ખોલવા અથવા સાક્ષીઓને પાછા બોલાવવા માટે કરી

શકાતો નથી.અમે ઉપરોક્ત રજૂઆતને સંપૂર્ણ દરખાસ્ત તરીકે સ્વીકારી શકતા નથી.જો કે અમે સંમત છીએ કે પુરાવા ફરીથી ખોલવા અથવા સાક્ષીઓને પાછા બોલાવવા માટે સંહિતાની કલમ ૧૫૧ નો નિયમિતપણે ઉપયોગ કરી શકાતો નથી.કલમ ૧૫૧ નો વ્યાપ આ અદાલત દ્વારા ઘણા નિર્ણયોમાં સમજાવવામાં આવ્યો છે (જુઓ-પદમ સેન વિરુદ્ધ ચુપી રાજ્ય,; મનોહરલાલ ચોપરા વિરુદ્ધ શેઠ હીરાલાલ,; અર્જુન સિંહ વિરુદ્ધ મોહિન્દ્ર કુમાર,; રામ ચંદ એન્ડ સન્સ સુગર મિલ્સ (પી) લિમિટેડ વિરુદ્ધ કન્હય લાલ,; નૈન સિંહ વિરુદ્ધ કૂનવરજી; નવાબગંજ સુગર મિલ્સ કંપની લિમિટેડ વિરુદ્ધ ભારત સંઘ,; જયપુર ખનિજ વિકાસ સિંડિકેટ વિરુદ્ધ આવકવેરાના કમિશનર, નવી દિલ્હી; રાષ્ટ્રીય માનસિક સ્વાસ્થ્ય અને ન્યુરો સાયન્સ સંસ્થા વિરુદ્ધ સી. પરમેશ્વર, અને વિનોદ શેઠ વિરુદ્ધ દેવિન્દર બજાજ).અમે તેમને નીચે પ્રમાણે સારાંશ આપી શકીએ છીએ:

(અ) કલમ ૧૫૧ એ કોઈ મૂળ જોગવાઈ નથી જે અદાલતોને કોઈ સત્તા અથવા અધિકારક્ષેત્ર બનાવે છે અથવા પ્રદાન કરે છે.તે માત્ર કાયદા અનુસાર ન્યાય આપવા માટે, જે 'સાચું' છે તે કરવા અને જે 'ખોટું' છે તેને પૂર્વવત્ કરવા માટે, એટલે કે ન્યાયના અંતને

સુરક્ષિત કરવા અને તેની પ્રક્રિયાના દુરુપયોગને રોકવા માટે જરૂરી તમામ બાબતો કરવા માટે દરેક અદાલતમાં રહેલી વિવેકાધીન શક્તિને જરૂરી પરિણામ તરીકે માન્યતા આપે છે.

(બી) સંહિતાની જોગવાઈઓ સંપૂર્ણ ન હોવાથી, કલમ ૧૫૧ માન્યતા આપે છે અને પુષ્ટિ કરે છે કે જો સંહિતા સ્પષ્ટ રીતે અથવા ગર્ભિત રીતે કોઈ ચોક્કસ પ્રક્રિયાગત પાસાને આવરી લેતી નથી, તો સહજ શક્તિનો ઉપયોગ આવી પરિસ્થિતિ અથવા પાસા સાથે વ્યવહાર કરવા માટે થઈ શકે છે, જો ન્યાયના અંતની જરૂર હોય તો.આવી શક્તિની વ્યાપકતા હકીકતો અને સંજોગો પર આવી શક્તિનો ઉપયોગ કરવાની જરૂરિયાત સાથે સહ-વ્યાપક છે.

(સી) કોઈને તેની અંતર્નિહિત સત્તાઓનો કથિત ઉપયોગ કરીને તે કરવાની કોઈ સત્તા નથી જે કાયદા અથવા સંહિતા દ્વારા પ્રતિબંધિત છે.જો સંહિતામાં કોઈ ચોક્કસ વિષય અથવા પાસા સાથે સંબંધિત જોગવાઈઓ હોય અને આવી જોગવાઈઓ સ્પષ્ટ અથવા જરૂરી સૂચિતાર્થ હોય તો તે અદાલતની સત્તા અથવા તે બાબતના સંબંધમાં ઉપયોગમાં લઈ શકાય તેવા અધિકારક્ષેત્રના અવકાશને સમાપ્ત કરે છે, તો સંહિતા દ્વારા આપવામાં આવેલી

સત્તાઓને કાપી નાખવા માટે અથવા આવી જોગવાઈઓ સાથે અસંગત રીતે અંતર્નિહિત સત્તાનો ઉપયોગ કરી શકાતો નથી. બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો અદાલત સંહિતાની કલમ ૧૫૧ની વિશેષ જોગવાઈઓનો ઉપયોગ કરી શકતી નથી, જ્યાં સંહિતામાં ઉપાય અથવા પ્રક્રિયા પૂરી પાડવામાં આવી છે.

(ડી) અદાલતની અંતર્નિહિત સત્તાઓ ખાસ રીતે આપવામાં આવેલી સત્તાઓને પૂરક હોવાથી, અદાલત સંહિતાની કલમ ૧૫૧માં ઉદ્દેખિત હેતુઓ માટે તેનો ઉપયોગ કરવા માટે સ્વતંત્ર છે જ્યારે બાબત સંહિતામાં કોઈ ચોક્કસ જોગવાઈ દ્વારા આવરી લેવામાં આવતી નથી અને તે સત્તાઓનો ઉપયોગ કોઈપણ રીતે સંહિતામાં સ્પષ્ટ રીતે જે જોગવાઈ કરવામાં આવી છે તેની સાથે વિરોધાભાસી નહીં હોય અથવા વિધાનસભાના ઇરાદાની વિરુદ્ધ ન હોય.

(ઈ) અંતર્નિહિત સત્તાનો ઉપયોગ કરતી વખતે, અદાલત બમણું સાવધ રહેશે, કારણ કે પ્રક્રિયાગત પરિસ્થિતિ સાથે વ્યવહાર કરવા માટે કોઈ કાયદાકીય માર્ગદર્શન નથી અને સત્તાનો ઉપયોગ અદાલતની વિવેકબુદ્ધિ અને ડહાપણ અને કેસની હકીકતો અને સંજોગો પર આધાર રાખે છે. જોકે, સંહિતામાં સ્પષ્ટ જોગવાઈની ગેરહાજરી અને

અદાલતની અંતર્નિહિત સત્તાની માન્યતા અને બચતને કોઈ રાહત આપવા માટે અબાધિત તરીકે ગણવી જોઈએ નહીં.

(એફ) કલમ ૧૫૧ હેઠળની શક્તિનો ઉપયોગ સાવચેતી અને કાળજી સાથે કરવો પડશે, માત્ર ત્યારે જ જ્યારે તે એકદમ જરૂરી હોય, જ્યારે આ બાબતને સંચાલિત કરતી સંહિતામાં કોઈ જોગવાઈ ન હોય, જ્યારે અરજદારની પ્રામાણિકતા પર શંકા ન કરી શકાય, જ્યારે આવી ક્વાયત ન્યાયના હેતુઓને પહોંચી વળવા અને અદાલતી પ્રક્રિયાના દુરુપયોગને રોકવા માટે હોય.

આમ, સંહિતાની કલમ ૧૫૧ એ મૂળ જોગવાઈ નથી કે જે અદાલતોને કોઈ સત્તા અથવા અધિકારક્ષેત્ર બનાવે છે અથવા પ્રદાન કરે છે પરંતુ તે દરેક અદાલતમાં અંતર્નિહિત વિવેકાધીન સત્તાઓને કાયદા અનુસાર ન્યાય આપવા માટે જરૂરી પરિણામ તરીકે માન્યતા આપે છે પરંતુ તેનો ઉપયોગ કરી શકાતો નથી જ્યાં સંહિતામાં ઉપાય અથવા પ્રક્રિયા પ્રદાન કરવામાં આવી છે.આવી સત્તાઓ ખાસ આપવામાં આવેલી સત્તાઓના પૂરક હોવાથી, અદાલત કલમ ૧૫૧માં ઉલ્લેખિત હેતુઓ માટે તેનો ઉપયોગ કરવા માટે સ્વતંત્ર છે પરંતુ સ્પષ્ટ સત્તાઓ સાથે સંઘર્ષમાં ન હોઈ શકે.જો કે, સંહિતાની કલમ ૧૫૧ લાગુ પડે તે ધ્યાનમાં લીધા વિના, જો અદાલત અથવા ન્યાયિક સત્તામંડળને લાગે કે તેની સમક્ષ લાવવામાં

આવેલી કાર્યવાહીને કાયદાની જોગવાઈઓ દ્વારા સમર્થિત ન હોવાનું જાળવી શકાતું નથી, તો અદાલત અથવા ન્યાયિક સત્તામંડળ પાસે તેને જાળવી ન શકાય તેવું જાહેર કરવાની અને તે રીતે તેને નકારી કાઢવાની આંતરિક અને અંતર્નિહિત સત્તાઓ છે.

૨૮. કોર્ટને જાણવા મળ્યું છે કે પક્ષકારો વચ્ચેની લવાદ સમજૂતીને ધ્યાનમાં રાખીને, ઉપર જણાવ્યા મુજબ, કાયદાનો ભાગ-૧ સિંગાપોરમાં યોજાયેલી લવાદ અને લવાદના એવોર્ડરોને લાગુ પડશે નહીં, જેને ભાટિયા (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતના નિર્ણયો અને માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતના અનુગામી નિર્ણયો અનુસાર પ્રતિવાદી દ્વારા કાયદાની કલમ ૩૪ હેઠળ પડકારવામાં આવે છે.આમ, વકીલ જિદ્દા ન્યાયાધીશ, અમરેલીની અદાલતમાં પ્રતિવાદી દ્વારા કલમ ૩૪ હેઠળ દાખલ કરવામાં આવેલી અરજીઓ સ્પષ્ટ રીતે માન્ય નથી.જો તેઓ જાળવવા યોગ્ય ન હોય તો, કાયદાની કલમ ૩૪ હેઠળ દાખલ કરવામાં આવેલી અરજીઓમાં વિનંતી કરવામાં આવેલા કોઈપણ આધારો પર નિર્ણય લેવા માટે તેમની સામે કાર્યવાહી અથવા કાર્યવાહી કરવાની મંજૂરી આપી શકાતી નથી અને તેમને જાળવી ન શકાય તેવા તરીકે નકારી કાઢવામાં આવે છે.જ્યારે કાયદાની કલમ ૩૪ હેઠળ દાખલ કરવામાં આવેલી અરજીઓ કાયદાની કલમ ૩૪ હેઠળ ઉપલબ્ધ કોઈપણ આધારો પર નક્કી કરી

શકાતી નથી, ત્યારે પ્રતિવાદીના અપીલના અધિકારને વંચિત કરવાનો કોઈ પ્રશ્ન જ નથી.

૨૯. કલમ ૩૭ હેઠળ અપીલનો ઉપાય ત્યારે ઉપલબ્ધ થાય છે જ્યારે આર્બિટ્રેશન એવોર્ડ કોર્ટ દ્વારા રદ કરવામાં આવે અથવા કાયદાની કલમ ૩૪ હેઠળ કોર્ટ દ્વારા રદ કરવાનો ઇનકાર કરવામાં આવે. જો કે, જ્યારે અરજી પોતે જાળવવા યોગ્ય નથી, ત્યારે કાયદાની કલમ ૩૪ હેઠળની સત્તાઓનો ઉપયોગ કરીને એવોર્ડને અલગ રાખવાનો અથવા એવોર્ડને અલગ રાખવાનો ઇનકાર કરવાનો કોઈ પ્રશ્ન જ નથી. આમ, પ્રતિવાદી દ્વારા અપીલના ઉપાયનો લાભ લેવાનો કોઈ પ્રશ્ન રહેશે નહીં અને આમ, કાયદાની કલમ ૩૭ હેઠળ પ્રતિવાદીના અપીલના અધિકારને વંચિત કરવાનો કોઈ પ્રશ્ન જ નથી. આ કાયદાનો હેતુ અને ઉદ્દેશ આર્બિટ્રેશન એગ્રીમેન્ટમાં પ્રવેશેલા પક્ષો વચ્ચેના વિવાદોનું વહેલી તકે નિરાકરણ સુનિશ્ચિત કરવાનો છે. કાયદાના આવા ઉદ્દેશ અને હેતુને ધ્યાનમાં રાખીને, જ્યારે આ અદાલતને લાગે છે કે પ્રતિવાદી સિંગાપોરમાં યોજાયેલી આર્બિટ્રેશન કાર્યવાહી અનુસાર સિંગાપોરમાં કરવામાં આવેલા આર્બિટ્રેશન એવોર્ડોને પડકારવા માટે કલમ ૩૪ હેઠળ અરજીઓ જાળવી શકતો નથી, ત્યારે કલમ ૩૪ હેઠળ પ્રતિવાદી દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી અરજીઓની જાળવણી અંગે નિર્ણય લેવા માટે આ બાબત વિદ્વાન ન્યાયાધીશને મોકલવાથી વિલંબ થશે

અને હકીકતમાં, માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા આ સંબંધમાં કાયદાની અંતિમ ઘોષણાને ધ્યાનમાં રાખીને તે જરૂરી નથી.

૩૦. આ બાબતને ધ્યાનમાં રાખીને, આ અદાલતને લાગે છે કે બંધારણની કલમ ૨૨૭ હેઠળની સત્તાઓનો ઉપયોગ કરીને, વિવાદિત આદેશોને રદ કરવાની જરૂર છે અને પ્રતિવાદી દ્વારા કલમ ૩૪ હેઠળ દાખલ કરવામાં આવેલી અરજીઓને નકારી કાઢવા માટે અરજદારો દ્વારા આંક ૧૯માં દાખલ કરવામાં આવેલી અરજીઓને મંજૂરી આપવી જરૂરી છે અને પ્રતિવાદી દ્વારા કાયદાની કલમ ૩૪ હેઠળ અમેલીની જિલ્લા અદાલતમાં દાખલ કરવામાં આવેલી અરજીઓને નકારી કાઢવી જરૂરી છે.

૩૧. પરિણામે, અરજીઓને મંજૂરી આપવામાં આવે છે.બીજા અધિક જિલ્લા ન્યાયાધીશ, રાજુલા દ્વારા પસાર કરાયેલા ૨૮/૮/૨૦૧૫ ના આદેશોને રદ કરવામાં આવે છે અને રદ કરવામાં આવે છે.પ્રતિવાદી દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી ૨૬ અરજીઓ નકારી કાઢવામાં આવે છે અને અધિનિયમની કલમ ૩૪ હેઠળ પ્રતિવાદી દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી અરજીઓને નકારી કાઢવા માટે આંક ૧૯ પર અરજદારો દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી અરજીઓને મંજૂરી આપવામાં આવે છે અને પરિણામે અધિનિયમની કલમ ૩૪ હેઠળ પ્રતિવાદી દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી અરજીઓને માન્ય ગણવામાં આવતી નથી.

સહી / -

(સી. એલ. સોની, ન્યાયમૂર્તિ)

ઓમકાર

This judgment has been translated using AI Tool - SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.